

**Yleisurheilun kulttuurin muutos sadan
vuoden aikana Porissa pidettyjen
Kalevan Kisojen valossa**

Juri Hermo

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Kulttuuriperinnön tutkimus

Huhtikuu 2017

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos / Humanistinen tiedekunta

HERMO, JURI: Yleisurheilun kulttuurin muutos sadan vuoden aikana Porissa pidettyjen Kalevan Kisojen valossa.

Pro gradu -tutkielma, 90 s.
Kulttuuriperinnön tutkimus
Huhtikuu 2017

Tutkielman aiheena on yleisurheilun kulttuurin muutos 1900-luvun alkuvuosista 2000-luvulle. Aihetta käsitellään Porissa vuosina 1915, 1953, 1967, 1983 ja 2005 järjestettyjen yleisurheilun Suomen mestaruuskilpailujen eli Kalevan Kisojen kautta. Tutkielma jakautuu aihepiireihin, joita ovat urheilukentät ja suorituspaikat, lajit ja säännöt, urheiluvälineet ja -varusteet, kilpailujen järjestäjät ja henkilökunta sekä mainonta, myynti ja media.

Tutkimusaineisto koostuu pääasiassa Satakunnan Kansa -sanomalehdistä sekä vuoden 1915 kisojen osalta Satakunnan Kansan edeltäjästä Satakunta-lehdestä. Lisäksi kyseisistä kisoista on hankittu tietoa Suomen Urheilulehdessä julkaistusta Lauri ”Tahko” Pihkalan kirjoittamasta artikkelista. Aineiston käsittelyn tukena on käytetty Suomen yleisurheiluhistoriaa käsitteleviä teoksia.

Tutkimustuloksena voidaan todeta, että yleisurheilulajien suorittaminen sekä niihin liittyvät säännöt eivät ole vuosisadan kuluessa merkittävästi muuttuneet, mutta kisatapahtumat ovat laajentuneet ajan saatossa. Suurimmat muutokset on tuonut teknologian kehitys, joka näkyy merkittävimmin teknisissä laitteissa sekä joidenkin urheiluvälineiden sekä suorituspaikkojen materiaaleissa.

Asiasanat: yleisurheilu, Suomen mestaruuskilpailut, Kalevan Kisat, Pori

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1. Tutkimuskysymys ja tutkimuksen taustaa.....	1
1.2. Tutkimusaineisto ja -kirjallisuus.....	3
2. Urheilukentät ja suorituspaikat.....	6
3. Lajit ja säännöt.....	24
4. Urheiluvälineet ja -varusteet.....	50
5. Kilpailujen järjestäjät ja henkilökunta.....	60
6. Mainonta, myynti ja media.....	72
7. Yleisurheilun kulttuurin muutos sadan vuoden aikana Porin Kalevan Kisojen valossa.....	82
Lähteet.....	87

1. Johdanto

1.1. Tutkimuskysymys ja tutkimuksen taustaa

Tämä tutkielma käsittelee yleisurheilun kulttuurin muutosta runsaan sadan vuoden aikana erityisesti Porissa pidettyjen Kalevan Kisojen valossa. Työssä etsitään vastauksia siihen, mitä kaikkea tarvitaan yleisurheilukilpailun järjestämiseen ja miten tämä on muuttunut suomalaisen yleisurheilun alkuajoista nykypäivään. Tarkasteltavina ovat olleet niin olosuhteet, urheilukentät, välineet, lajit ja säännöt kuin henkilöstö ja median osuuskin.

Nykyään yleisurheilulla on vakiintunut ja vahva asema suomalaisessa urheilussa, mutta viime vuosisadan alussa kilpailemista usein kyseenalaistettiin.

”Urheilukuninkuuskilpailut” vuodesta 1902 alkaen ja Suomen menestyksekkäs ensiesiintyminen omana joukkueenaan Lontoon olympialaisissa 1908 saivat kansan kiinnostumaan yleisurheilusta. Urheilemisen arvo muunakin kuin herrojen huvina alettiin nähdä viimeistään vuonna 1909, kun Henkivakuutusyhtiö Kalevan virkailijat lahjoittivat kiertopalkinnoksi Kalevan Maljan. Suomen Urheilulehdessä kiiteltiin lahjoitusta: ”Lahjoituksen merkitys ei rajoitu sen aineelliseen arvoon, ei kullankimallukseen eikä hopean hohtoon. Sen otsikkokilpeen piirretyt sanat ”taloudellinen ja ruumiillinen hyvinvointi päämäärämme” osoittavat, että lahjoitus on annettu tunnustuksena urheiluharrastuksen hyödyllisyydestä. Ja erittäin juuri se seikka, että *henkivakuutusyhtiön* virkailijat, joskin yksityishenkilöinä, näin tukevat repäisevimmissä muodossaan esiintyviä urheiluharrastuksia, todistaa, että on hälvenemässä se tietämättömyyden usva, jonka takia kaikkia urheiluharjoituksia pidetään terveydelle vaarallisina, ihmisikää lyhentävinä. Jo aletaan havahtua näillä Väinölän ahoilla, Kalevalan kankahilla. Ehkäpä vielä koko Suomikin ymmärtää aikansa.”¹

Epävirallisesti yleisurheilun Suomen mestaruuskilpailuja kutsuttiin Kalevan-otteluksi vuodesta 1910 lähtien johtuen Kalevan Maljan nimestä. Kalevan Kisat -nimitystä käytettiin ensimmäistä kertaa juuri Porissa vuonna 1915 järjestettyjen kilpailujen yhteydessä. Tämä johtui siitä, että Suomen Urheilulehti uutisoi kilpailuista otsikolla

1 Suomen Urheilulehti 1.12.1909.

Kalevan Kisat. Suomen Urheiluliitto (SUL) virallisti tämän epävirallisen nimityksen Viipurin kisojen yhteydessä vuonna 1937. SUL:n puheenjohtajana toimi tuolloin Urho Kaleva Kekkonen. Kisanimikkeen takana sanotaan olleen silloinen SUL:n yleisurheilun ylivalmentaja Armas Valste.²

Sadassa vuodessa lajit ja säännöt ovat muuttuneet melko vähän verrattuna siihen mullistukseen, joka on tapahtunut suorituspaikkojen ja teknisten laitteiden osalta. Huippu-urheilijan elämä ja harjoittelu on 2000-luvulla aivan erilaista kuin vuosisata sitten. Ennen urheiltiin työn ehdoilla, nykyään ei päätoiminenkaan urheilija ole harvinaisuus. Rahan, sponsoreiden ja median rooli on tänä päivänä hyvin keskeinen. Koveneva kilpailu ja kansainvälisen menestyksen tavoittelu toi mukanaan myös dopingin 1960-luvun lopulta alkaen.

Porissa on järjestetty yleisurheilun SM-kilpailut eli Kalevan Kisat vuosina 1915, 1953, 1967, 1983, 2005 ja 2015. Jokaiset Porin kisat kuvastavat osuvasti omaa aikakauttaan. Porissa kilpailuja on järjestetty kolmella eri kentällä: Tiilimäellä, Herralahdessa ja stadionilla. Vuosisadan aikana järjestelyihin on tarvittu tuhansia vapaaehtoisia. Lauri Pihkalan Urheilijan opas vuodelta 1908 edellyttää toimitsijoiden olevan ”urheilua ymmärtäviä, innostuneita, täsmällisiä ja sanansa pitäviä henkilöitä. Ahkera ja sääntöilinen juoksupoika on hyödyllisempi kuin joku suuria lupaileva, mutta hutiloiva varapuheenjohtaja t. m. sellainen pylväs”³.

Tämä tutkimus on luonteeltaan aineistolähtöinen ja se muistuttaa tilaushistoriaa, vaikka sillä ei varsinaista tilaajaa olekaan. Tilaushistoria on historian tutkimukseen perustuva menneisyyden representaatio, jonka ammattimainen historian tutkija tekee tiedeyhteisön ulkopuoliselle asiakkaalle⁴. Tässä tapauksessa tilaajana olisi voinut olla vaikkapa Porin Kalevan Kisat vuonna 2015 järjestänyt kisaorganisaatio tai Porin kaupunki. Pääosassa ovat historialliset faktat ja tekniset yksityiskohdat. Yleisurheilu on tulosurheilu, jossa suoritusta mitataan tarkasti kellolla tai erilaisilla mittausvälineillä. Tuloksiin vaikuttavat olosuhteet, harjoittelu ja välineet. Kisajärjestäjien tehtävänä on luoda kilpailijoille parhaat mahdolliset olot tuloksen tekoon.

2 Martiskainen 2006, 199-203.

3 Pihkala 1908, 119.

4 Sivula 2015, 59.

Tutkimus edustaa tyypillistä mikrohistoriaa, koska se on paikallishistoriallinen. Mikrohistoria on historiantutkimuksen haara, jonka tutkimuksen kohteena on alueellisesti tai muutoin perinteistä historiantutkimusta rajoitetumpi kohde kuten esimerkiksi kyläyhteisö, tapahtuma tai jopa yksilö⁵. Paikallishistoriaa laatiessaan historioitsija rajaa ja identifioi tutkimuskohteensa tutkittavan aikavälin (tässä tapauksessa noin sata vuotta), alueen tai paikan (Porin kaupunki) ja teeman (Kalevan Kisa) perusteella. Paikallishistorian tilaaja pyrkii yleensä ottamaan haltuunsa jonkin menneisyyttä koskevan jäännekokoelman tai tietomassan, esimerkiksi oman arkistonsa tai muun aineellisen tai aineettoman jäämistönsä. Tilaushistorialta toivotaan juonellisuutta, jotta tilaaja pystyy esittämään, miten organisaatio on muodostunut ja miten sen nykyinen kulttuuri ja toimintatavat ovat muotoutuneet⁶. Juonellisuuden toiveisiin tämä tutkimus vastaa hyvin, koska sen käsittelyluvut etenevät kronologisesti. Tämän tutkimuksen kaltaisten historiikkien merkitys on kulttuuriperintöyhteisöille merkityksellisten historiallisten todisteiden ja symbolien valitseminen, tuottaminen, suojeleminen, säilyttäminen ja arvottaminen. Tätä kutsutaan monumentalisoivaksi identiteettityöksi⁷. Toisaalta historiikkeilla voidaan lisätä ihmisten historiatietoisuutta, jotta asioita ei pidettäisi itsestäänselvinä. Esimerkiksi naiset urheilevat nykyisin siinä missä miehetkin. Sata vuotta sitten tilanne oli täysin toinen.

1.2. Tutkimusaineisto ja -kirjallisuus

Tämän tutkimuksen pääasiallinen tutkimusaineisto koostuu Satakunnan Kansa- ja Satakunta -sanomalehdistä Porissa järjestettyjen Kalevan Kisojen ajalta. Lisäksi tietoa on etsitty Suomen Urheilulehdestä.

Maakuntalehti Satakunnan kansa perustettiin vuonna 1873 nimellä Satakunta. Sen ensimmäinen numero ilmestyi 1. helmikuuta. Se kuului alun perin Vanhasuomalaisen äänenkannattajiin. Syksyllä 1917 se yhdistyi nuorsuomalaisen Satakunnan Sanomien kanssa ja alkoi ilmestyä vuoden 1918 alusta nimellä Satakunnan Kansa. Samassa yhteydessä lehtiä kustantaneet Osakeyhtiö Satakunta ja Lounas-osakeyhtiö fuusioituivat Satakunnan Kirjateollisuudeksi. Satakunnan Kansa toimi Kansallisen Kokoomuksen äänenkannattajana vuodesta 1919 marraskuuhun 1989 saakka. Kesäkuussa 1996 lehteä

5 Nenonen ja Teerijoki 1998, 985.

6 Sivula 2015, 63.

7 Sivula 2015, 65.

julkaisut Satakunnan Kirjateollisuus siirtyi lähes kokonaan Aamulehti-yhtymään kuuluneen Alpress Oy:n omistukseen. Vuonna 1998 omistajaksi vaihtui liiketoimintansa aloittanut Alma Media. Satakunnan Kansa on Suomen toiseksi vanhin edelleen ilmestyvä suomenkielinen sanomalehti.⁸

Urheilulehti on suomalainen urheiluaiheinen viikkolehti. Se on maailman toiseksi vanhin yhä ilmestyvä urheilulehti italialaisen La Gazzetta dello Sportin jälkeen. Helsingiläinen voimistelunopettaja Ivar Wilskman perusti lehden tammikuussa 1898 nimellä Suomen Urheilulehti. Urheilulehteä kustantaa A-lehdet Oy, joka osti sen heinäkuussa 2002. Lehti ilmestyy torstaisin 52 kertaa vuodessa.⁹

Tämä tutkimus syntyi käytännössä isäni Harri Hermon vuonna 2015 julkaiseman kirjan *Kisat isolla koolla – 100 vuotta Kalevan Kisoja Porissa* ”sivutuotteena”.

Sanomalehtiaineisto on kerätty kesällä 2014 Porin kaupunginkirjastossa yhteistyössä hänen ja veljeni Roni Hermon kanssa. Tässä yhteydessä haluan kiittää heitä lämpimästi avusta ja isääni vielä erityisesti asiantuntevasta tuesta ja kannustuksesta tämän työn loppuun saattamiseksi. Koska tämä tutkimus ei juuri ota kantaa urheilusuorituksiin ja kisatapahtumiin, kannattaa kisakirja lukea, jos aihe kiinnostaa.

Matti Hannuksen, Esa Laitisen ja Seppo Martiskaisen *Kalevan kisat, Kalevan Malja – Vuosisata yleisurheilun Suomen mestaruuksia* vuodelta 2002 sisältää lyhyen kertomuksen kaikista Kalevan Kisoista sekä kattavan listan kisatuloksista.

Maunu Häyrysen, Taneli Eskolan, Päivi Granön, Olli Mattilan ja Jouni Sotka-Siiran toimittama artikkelikokoelma *Suistolaisten puisto* vuodelta 2004 sisältää Susanna Harjunpään artikkelin Lehmien laidunmaasta porilaisten virkistyskeitaaksi. Siinä käydään läpi Porin urheilukeskuksen vaiheita.

Reijo Häyrysen *Suomen yleisurheilun historia* vuodelta 1987 sisältää esityksen suomalaisen yleisurheilun synnystä, kehityksestä ja organisaatiosta. Sankaritarinoiden asemasta teoksessa on haluttu tuoda painotetusti esiin Suomen Urheiluliiton sisäinen kehitys, niin järjestönä itsenään kun suhteessa muihin urheilujärjestöihin ja

8 Wikipedia 2016, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Satakunnan_Kansa>.

9 Wikipedia 2016, <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Urheilulehti>>.

ympäröivään yhteiskuntaan.¹⁰

Kansainvälisen urheiluliiton (International Association of Athletics Federations (IAAF)) *Yleisurheilun kansainväliset säännöt* vuodelta 2014 on yleisurheilun nykyaikainen sääntökirja.

Martti Jukolan *Urheilun pikku jättiläinen* vuodelta 1947 on massiivinen tietopaketti, jossa on esitetty ”maailman kaikki urheilut”. Siinä käydään läpi niin historiaa, sääntöjä kuin urheilijoiden suorituksiakin lajissa kuin lajissa. Kirjoittaja esittää teoksen esipuheessa toivomuksen, että ”tällainen teos, jossa yksissä kansissa on tietoja kaikilta urheilun aloilta, täyttää erään aukon urheilukirjallisuudessamme ja että se koituisi varsinkin nousevan urheilijapolven huviksi ja hyödyksi.”¹¹

Seppo Martiskaisen toimittama *Suomi voittoon - kansa liikkumaan: Suomen yleisurheilun 100 vuotta* vuodelta 2006 on perusteellinen historiateos Suomen yleisurheilun vaiheista. Se sisältää useiden kirjoittajien artikkeleja yleisurheilun eri aihealueilta.

Lauri ”Tahko” Pihkalan *Urheilijan opas* vuodelta 1908 on vivahteikkaasti, värikkäästi sekä kriittisellä otteella kirjoitettu opasteos urheilun harjoittelua varten. Se sisältää katsauksen urheilun historiaan, yksityiskohtaista tietoa eri lajeista sekä ohjeita urheilukenttien rakentamiseen ja kilpailujen järjestämiseen.

Paul Sirmeikön ja Sulo Kolkkan toimittama *Yleisurheilumme maineen tieltä, Suomen Urheiluliitto 1906-1956* vuodelta 1957 on Suomen Urheiluliiton 50-vuotishistoria. Siinä käydään läpi kattavasti suomalaista yleisurheiluhistoriaa liiton näkökulmasta. Mukana on myös katsaus urheilun kaikista varhaisimpiin vaiheisiin.

Armas Valsteen *Urheilijain opas* vuodelta 1946 sisältää yksityiskohtaiset kuvaukset yleisurheilulajeista. Se on jaettu viiteen osaan, jotka käsittelevät pikajuoksuja, aitajuoksuja, keskimatkoja, hyppyjä sekä heittoja. Teos antaa erityisesti valmennus- ja harjoitteluohjeita.

10 Häyrinen 1987, 5.

11 Jukola 1947, 6.

2. Urheilukentät ja suorituspaikat

”Suomen 9:nnet wapaaurheilumestaruus ja kuudennet ”Kalewalamalja”-kilpailut”:
”Wiime lauwantaina t. s. 14 pñä klo ½10 ap. alkoivat vihdoinkin nuo kauan
jännityksellä odotetut kisat. Suurilla ponnistuksilla oli kenttä saatu hyvään kuntoon,
waikka wiikon warrella kestänyt sade koetti tehdä turhiksi kaikki ponnistelut liottamalla
radan pahasti. Perjantaipäiwänä oli kuitenkin jo poutaa, ja lauwantai-aamuna oli kenttä
niin hyvässä kunnossa, että kaikki kilpailijat sitä kilwan kiittivät.” Näin kirjoitti
maakuntalehti Satakunta 17.8.1915 ensimmäisten Porissa järjestettyjen yleisurheilun
Suomen mestaruuskilpailujen jälkeen.¹²

Kilpailut pidettiin Tiilimäen urheilukentällä. Kenttä oli rakennettu kaupungin
väkijuomavoittovaroilla vuonna 1909 paikalle, jolla nykyisin sijaitsee mm.
huoltoasema. Sen koko oli 125 x 85 metriä ja se tehtiin urheiluvaikuttaja Lauri ”Tahko”
Pihkalan Urheilijan oppaan pienimmän suunnitelman mukaisesti.¹³

Suunnitelman mukaan juoksurata oli sijoitettu hieman toiselle puolelle kenttää, jotta
katsojapaikoille jäi paremmin tilaa kentän toisella laidalla. Radalla oli kaksi 60 m ja
kaksi 20 m pituista suoraa sivua. Kaarrokset oli tehty 15,62 metrin säteellä, joten niiden
yhteenlaskettu pituus laskettuna 30 cm etäisyydellä radan sisäsyrtästä teki 100 m. Radan
pitkien sivujen sisäreunojen etäisyys toisistaan oli 50,25 m, lyhyitten 90,25 m. Radan
kokonaispituus oli 300 m. Päätymisrajat (100 m ja 110 m) oli asetettu kauimmaksi
katsojapaikoilta siinä tarkoituksessa, ettei yleisö jännittävän kilpailun aikana hyppää
pystyyn istuimiltaan, vaan pysyy tyynenä aloillaan. Samoin oli pitkien matkojen juoksut
asetettu päättymään radan loppupäähän (400 m ja 1500 m). Sieltä suoritettiin myös
keihään-, moukarin- ja kiekonheitto, joita yleisö voi turvallisesti katsella. Pituushyppyä
ja kolmiloikkaa varten oli omat ratansa lähinnä yleisöä. Toisella niistä voitiin suorittaa
seiväshyppy.¹⁴

Ennen Tiilimäen urheilukentän rakentamista urheilukilpailuja oli pidetty Porissa
puistoissa, puistokäytävillä ja Liisantorilla. Varsinkin Liisantorin ongelmana oli vilkas
jalankulku- ja pyöräliikenne, joka aiheutti haittaa urheilijoiden harjoittelulle. Lopulta

12 Satakunta 17.8.1915.

13 Harjunpää 2004, 152.

14 Pihkala 1908, 150-152.

kaupungin täytyi kieltää joidenkin voimailulajien harjoittaminen Liisantorilla. Tästä sai alkusysäyksensä suunnitelma rakentaa varsinainen urheilutoiminnoille tarkoitettu kenttäalue Tiilimäelle.¹⁵

Pihkalan mukaan 1900-luvun alussa täydellisiä kenttiä oli vain ani harvoilla paikkakunnilla. Hyppyjä ja heittoja suoritettiin tasaisilla pihamailla, juoksuja maanteilla. Urheilijan opas ohjeisti perustamaan kentän kuivalle hiekkapohjaiselle tasaiselle alueelle, jonka muoto oli sivuasiasia. Juoksuradassa ei tarvittu puoliympyrän muotoisia päitä, kunhan siinä oli suorita osuuksia eivätkä käännteet olleet liian jyrkkiä, pienempiä kuin 15 m säteellä.¹⁶

Kenttä oli ojitettava ja pohjustettava vettä läpäisevällä sorakerroksella. Välikerrokseksi suositeltiin hiekkaa ja hienoksi jauhettua savea, päällyskerrokseksi savea ja kivihiilituhkaa tai hienojyväistä hiekkaa, jonka seassa ei ollut multaa. Kentänhoitajaksi oli palkattava ”radankaitsija”, joka kasteli, haravoi ja jyräsi rataa säännöllisesti. Hänellä piti aina olla varastossa valmiiksi seulottua ja sekoitettua savea ja hiekkaa.¹⁷

Suomen Urheilulehdessä 19.8.1915 julkaistiin Lauri Pihkalan kisaraportti Porissa 14-15.8. pidetyistä rata- ja kenttäurheilun Suomen mestaruuskilpailuista. Pihkala kävi läpi tapahtumia laji lajilta arvioiden urheilijoiden suorituksia tarkasti ja varsin kriittisesti. Tämän lisäksi hän otti kantaa myös eräisiin suorituspaikkoihin.¹⁸

Pihkala oli vuonna 1914 esittänyt ns. amerikkalaisen ponnistuspaikan käytäntöön ottamista pituushypyssä ja kolmiloikassa, jolloin lankun edessä ollut 8 senttimetriä syvä ja 30 senttimetriä leveä kuoppa olisi poistettu, mutta tätä ehdotusta ei ollut hyväksytty.¹⁹ Tiilimäen kentällä kuoppaa ei kuitenkaan pituushyppypaikalla ollut, ja Pihkala arvioi muutoksen vaikutuksia seuraavasti: ”Pituushypyssä Lahtinen saavutti hyppypaikkaan nähden erinomaisen tuloksen, 678 cm. Tulosta huononsi se, että ponnistuspaikka oli viimeisellä metrillä tuskin silminnähtävästi alamäkeä, mikä vie jalat alta. Sitävastoin en luule, että kuopan puute lankun takana vaikutti enempää kuin sen 6 cm, jonka voi astua lankun reunan yli. Tämän kirjoittaja yhä itsepintaisesti pitää kuopatonta lankkua

15 Harjunpää 2004, 152.

16 Pihkala 1908, 149-150.

17 Pihkala 1908, 155-157.

18 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

19 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 68.

parempana. Idrottsbladetissa maisteri Eklund on aivan oikein huomauttanut, että riippuu kokonaan tottumuksesta ponnistaako paremmin tasaiselta vai kuopan takaa. Mutta enemmän puhuu kuopattoman puolesta amerikkalaisten kokemus. Viimeisinä he rekordeja kammoisivat. Juuri hyviä hyppääjiä kehittääkseen he aikoinaan kuopan poistivat. On mahdollista, että Lahtinen olisi hypännyt kuopan takaa paremmin, mutta vielä mahdollisempaa on, että nousevan urheilijapolven taimet loukkaisivat nilkkansa kuoppaan.”²⁰

Tiilimäellä urheiltiin jo melko tavalla erilaisilla suorituspaikoilla kuin vielä 1900-luvun alkuvuosina. Vuonna 1911 oli tehty joukko nykyaikaisia sääntömuutoksia. 110 metrin aitojen korkeutta oli nostettu 100 sentistä 106,7 senttiin. Kuulantyönnössä siirryttiin 2,5 metrin neliöstä 213 sentin ympyrään ja kiekonheitossa entisestä 270 sentin ympyrästä 250 sentin läpimittaiseen. Keihäänheitossa poistettiin aiempi 10 metrin vauhtirajoitus kokonaan.²¹

100 metrin juoksusta Pihkala kertoi seuraavasti, antaen vinkin siitä, että Tiilimäen kentän 300 metriä pitkä juoksurata ei ollut aivan tasainen: ”Jefimoffin lähtö ei ollut yhtä terävä kuin tavallisesti ja hieman aaltoileva rata näytti häiritsevän hänen muutoin varmaa askeltaan.”²² Pienenä kuriositeettina kerrottakoon, että HIFK:n Paul Jefimoff voitti 100 m (11,6) ja 200 m (23,2), mutta hänet hylättiin myöhemmin Venäjän kansalaisuuden vuoksi.²³

Pihkala oli huolissaan aitajuoksun tilasta. Hänellä oli parannusehdotus: ”Tämä vaikea urheilulaji on meillä aivan huonolla kannalla. Sen parantamiseksi ehdottaisin, että kaikissa muissa kilpailuissamme paitsi mestaruus- ja kansainvälisissä käytettäisiin 91,5 ja vaihtoehtoisesti vaikkapa 75 cm aitoja.” Lisäksi hän kiinnitti huomiota erääseen kehityksen tuomaan yksityiskohtaan heittopaikalla: ”Aikoinaan liituviiiva ympyrän rajana hermostutti heittäjiämme, tänä vuonna heittäjät sitävastoin pelkäsivät rautarengasta.”²⁴

Tiilimäen kentän korkeus- ja seiväshyppypaikat muistuttivat jo jossain määrin

20 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

21 Martiskainen 2006, 175-176.

22 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

23 Hermo 2015, 152.

24 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

nykyaikaisia, olkoonkin, että mitään patjoja ei laskeutumista pehmentämään ollut, vaan tätä virkaa toimittivat hiekka ja sahanpurut. Rimaa puolestaan pitivät yllä naulat, joita työnnettiin telineissä oleviin reikiin. Korkeushyppypaikalla oli tapahtunut melkoisia muutoksia sitten vuosisadan vaihteen. Ennen tätä korkeushyppy oli suoritettu suorana voimisteluhyppynä joustamattomalta ponnahduslaudalta, joka oli yleensä 1,5 metrin päässä telineistä. Rimaa ei vielä tunnettu, vaan sen paikalla oli nuora, jossa oli painot molemmissa päissä. Hyppy hylättiin, jos nuoraan sattui vähäisinkin kosketus. Lisäksi vaadittiin voimistelullinen alastulo, molemmat jalat yhtä aikaa maahan ja paikoilleen jääminen, mikä vähensi ponnistuslaudan suomaa etua.²⁵

Tiilimäen urheilukentän valmistumisen jälkeen Porin kaupungin panostus harjoitus- ja kilpapaikkojen rakentamiseen ja kunnostamiseen oli vähäistä. Tämä johti urheilupaikkojen kasvavaan puutteeseen. Vuonna 1934 ajan todettiin ajaneen lopullisesti Tiilimäen kentän ohi. Uuden kentän rakentamista perusteltiin Tiilimäen kentän vanhuudella, epäajanmukaisuudella, pienuudella ja huonolla kunnolla. Tiilimäki oli lisäksi vielä tuolloin liian kaukana keskustasta, joten uusi kenttä päätettiin sijoittaa Herralahteen, jonka ansioksi luettiin parempi sijainti kaupunkikeskustaan nähden.²⁶

Suomen itsenäistyminen vuonna 1917 johti kuntien toiminnan tehostumiseen monella tavalla, myös urheilussa. Kuntiin alettiin perustaa urheilulautakuntia. Ensimmäinen perustettiin Helsinkiin vuonna 1919 ja sitten Poriin ja Raumalle 1920, Turkuun ja Tampereelle ja Viipuriin 1922. Urheilulautakuntien ensimmäisiin tehtäviin kuului urheilupaikkojen saattaminen parempaan kuntoon. Käytännössä se tarkoitti uusien urheilukenttien rakentamista. Vuonna 1930 kunnallisia urheilukenttiä oli 83. Vielä 1930-luvulla moni Suomen kaupunki oli ilman kunnollista urheilukenttää varojen puutteen vuoksi.²⁷

Herralahden urheilukentän rakentaminen aloitettiin keväällä 1934. Kaupungin rakennusmestari K.A. Myntti oli laatinut kentän piirustukset vuotta aiemmin. Kentän paikaksi tuli Aittaluodon ja 5. kaupunginosan välinen alue, jossa sijaitsi jo vuonna 1929 valmistunut hiekkapintainen *Pallokenttänä* tunnettu jalkapallokenttä. Alueella oli vielä parikymmentä vuotta aiemmin sijainnut Kokemäenjoen Herralahti-niminen lahti, joka

25 Sirmeikkö ja Kolkka, 1957, 54.

26 Harjunpää 2004, 152.

27 Martiskainen 2006, 114.

oli saatu kuivatettua 1930-luvun alkuun mennessä.²⁸

Herralahden kenttä valmistui kesällä 1935. Sillä oli 500 hengen katettu katsomo, kolme pukuhuonetta, pesu- ja suihkuhuone sekä yleisökäymälät. 64*100 metrin kokoisen nurmikentän ympärillä oli kuusi juoksurataa. Kentän avasi 17.-18. elokuuta 1935 järjestetty Suomen ja Viron välinen yleisurheilumaaottelu.²⁹

Vielä 1930-luvulla monella urheilukentällä oli hyvin vaatimaton katsomo tai ei katsomoa lainkaan. Katetut katsomot alkoivat yleistyä vasta toisen maailmansodan jälkeen suurimmilla paikkakunnilla.³⁰

Talvisodan pommitukset aiheuttivat vahinkoa Herralahden kentälle. Aittaluodossa sijainneisiin Rosenlewin tehtaisiin tarkoitettuja lentopommeja harhautui myös Herralahden vaurioittaen pahasti muun muassa kentän viemäröintiä. Tämä aiheutti sen, että isot tulvat vaivasivat aika ajoin kenttää.³¹

Vuoden 1953 Kalevan Kisoihin ensimmäisenä ilmoittautunut urheilija oli Pekka Viljanen Naantalista. Hän osallistui 30 kilometrin maantiekävelyyn. Satakunnan Kansa ennakoiki hänen myös voittavan kyseisen kilpailun. Kävely suoritettiin kisojen päätapahtumapaikan eli Herralahden urheilukentän ja Lattomeren välillä. Reittiä kuvattiin erittäin hyväksi ja tasaiseksi, joten hyvien tulosten oli määrä olla mahdollisia.³² Tässä yhteydessä täytyy mainita, että Lauri Pihkalan mielestä kävelykilpailu oli yhtä luonnotonta kuin kilpailu siitä, kuka kuiskaa kovimmin.³³

Erilaisia merkittäviä katsomoita oli Herralahden kentällä yhteensä 9. Pääsuoralla olivat katsomot A,B ja C. Lisäpenkkejä pääkatsomon molemmille puolille tuotiin uimalaitokselta. Näin saatiin numeroituja istumapaikkoja koko pääsuoran mitta täyteen. Pohjoiskaarre eli D-katsomo oli rakennelmiltaan erikoinen. Sinne oli ajettu Rosenlewyhtymän puutavaran kuljetusautoja ja niiden perävaunuja. Niiden päälle ensiksi

28 Wikipedia 2016, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Herralahden_kenttä>.

29 Wikipedia 2016, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Herralahden_kenttä>.

30 Martiskainen 2006, 115.

31 Wikipedia 2016, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Herralahden_kenttä>.

32 Satakunnan Kansa 16.7.1953.

33 Satakunnan Kansa 13.8.1953.

ehtineillä oli hyvät näkymät yli kentän.³⁴

Herralahden kentän hiilimurskan todettiin olevan sen ajan parhaita suomalaisia juoksuratoja. Kisakuntoon se hoidettiin käsin vedettävällä jyrällä. Mitään suurimittaisia hankintoja ei kisoja varten tehty. Tyydyttiin siihen mitä olemassa oli. Kisojen teknillisenä johtajana toimi Herralahden pitkäaikainen kenttämestari Olavi Liljeblad.³⁵

Herralahden kisojen aikaan juoksukilpailujen sääntöjen mukaan 400 metrillä ja sitä lyhyemmillä matkoilla tuli olla erikseen mitattu, vähintään 122 cm leveä ratansa. Radat oli merkittävä 5 cm levyisillä kalkki- tai liituvivoilla. Radan sisäreunuksen piti olla puusta, köydestä tai sementistä ja 5 cm korkea. Kiertävällä radalla oli sisärata mitattava 30 cm sisäreunasta, seuraavat ulommat radat 20 cm päästä kullekin radalle kuuluvasta kehysviivasta. Lähdössä sai käyttää vieterittömiä lähtöjalustoja tai kaivaa kuopat jalkateriä varten. Maali eli ratojen loppuraja oli maalipylvästä toiseen kohtisuorasti radan poikki maahan vedetty viiva. Maalituomarien tehtävän helpottamiseksi oli maalipylväisiin pingoitettava poikki radan 122 cm korkeudelle maasta pumpulilanka. Maalituomareita varten piti olla puusta tai raudasta valmistettu siirrettävä seisomakoroke.³⁶

Aitajuoksua koski kaikki edellä mainittu. 110 metrin aitajuoksussa kullakin radalla tuli olla kymmenen 106 cm korkuista aita, jotka tuli asettaa 9,14 metrin päähän toisistaan. Lähtöviivalta ensimmäiselle aidalle oli 13,72 metriä ja viimeiseltä aidalta maaliviivalle 14,02 metriä. 200 metrin aitajuoksussa oli myös kymmenen aita, joiden korkeus oli 76,2 cm. Niiden välien tuli olla 18,29 metriä ja viimeiseltä aidalta maaliviivalle 17,10 metriä. 400 metrin aitajuoksussa oli niin ikään kymmenen aita, korkeus 91,4 metriä. Lähtöviivalta ensimmäiselle aidalle oli 45 metriä ja viimeiseltä aidalta maaliviivalle 40 metriä. Väliaidat asetettiin 35 metrin päähän toisistaan.³⁷

Keskimatkoilla rataa, lähtöä ja maalia koskevat määräykset olivat samat kuin pikajuoksussa. Keskipitkien ja pitkien matkojen juoksua koskivat samat säännöt kuin muitakin yhteisellä radalla suoritettavia kilpailuja. 3000 metrin estejuoksusta määrättiin,

34 Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

35 Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

36 Jukola 1947, 180-181.

37 Jukola 1947, 200.

että jokaisella 400 metrin kierroksella tuli olla kuusi estettä, joista neljä jalallista irtoaitaa, yksi vesihauta sekä välittömästi sen edessä lujasti maahan kiinnitetty 91,4 cm korkea este, joka valmistettiin 4-5 tuuman parrusta. Irtonaiset aidat olivat saman korkuiset ja 3,66 metrin levyiset sekä niin painavat, ettei niitä helposti voida kaataa. Vesihaudan oli oltava 3,66 metriä pitkä ja leveä. Vesihaudan syvyys oli kiintoesteen puoleisessa päässä 76 cm ja haudan pohja kohosi tasaisesti kentän pintaan haudan ulommassa laidassa.³⁸

Pituushypyssä ja kolmiloikassa vauhdinottorata ei saanut viettää enemmän kuin 10 cm 100 metrillä ja sen oli oltava vähintään 40 metriä pitkä. Ponnistuspaikkana käytettiin maan tasalle upotettua nelikulmaista parrun kappaletta, jonka alastulopaikan puoleista reunaa sanottiin ponnistusrajaksi. Ponnistusparrun tuli olla vähintään 122 cm pitkä, 20 cm leveä ja 10 cm paksu sekä valkoiseksi maalattu. Ponnistusrajan eteen oli siroteltava 10 cm leveydeltä pehmeätä maata tai kosteata hiekkaa niin, että se kohosi 30 asteen kulmassa 12 mm korkeammalle kuin ponnistusparru. Alastulokuopan oli oltava vähintään 275 cm leveä ja täytetty hiekalla. Sen takareunan ja ponnistusparrun välin oli vähintään 9 m.³⁹

Korkeushypyssä hyppytelineet saivat olla kiinteät tai jalalliset. Riman poikkileikkauksen oli oltava kolmikulmainen ja jokaisen sivun 3 cm leveä. Rima sai olla keskeltä katkaistu, mutta siinä tapauksessa sen eri päiden tuli olla yhdistetty 30 cm pitkällä metallihylsillä. Rima oli 366-400 cm pitkä ja se sai painaa enintään 2 kg. Riman kannatinlevyt olivat tasapintaiset, suorakulmaiset, 4 cm leveät ja 6 cm pitkät. Niiden tuli olla vastakkain riman suunnassa hyppytelineiden sisäpuolella ja rima piti asettaa niiden päälle siten, että sen päiden ja telineiden väliin jäi 1 cm suuruinen väli, jolloin rima kosketuksesta helposti putosi sekä eteen- että taaksepäin. Hyvin tuulisella säällä pitivät toimitsijat tavallisesti rimasta kiinni siksi, kunnes hyppääjä oli kohonnut maasta. Vauhdinottoalueen piti olla vähintään 15 m pitkä ja leveä. Alastuloa varten piti olla kunnollinen hiekka- tai sahanpuruläjä.⁴⁰

Seiväshypyssä hyppytelineet ja rima olivat muuten samanlaiset kuin korkeushypyssä paitsi riman kannatinpuikot, jotka olivat tasapaksut ja sileät, läpimitaltaan korkeintaan

38 Jukola 1947, 216, 237-238.

39 Jukola 1947, 301.

40 Jukola 1947, 308.

1,3 cm ja telineistä lukien 7,5 cm pitkät. Ne oli kiinnitettävä telineisiin siten, että rima pääsi putoamaan ainoastaan alastulopaikan puolelle. Kuoppalaatikko oli 1 m pitkä, etureunasta 60 cm ja takareunasta 15 cm leveä. Takareunan syvyys oli 20 cm. Laatikon pohja oli sisältä peitettävä 80 cm pituudelta 0,6 mm rautalevyllä. Vauhdinottoradan piti olla vähintään 40 metriä pitkä, ja alastuloa varten oli oltava riittävän paksu läjä pehmeätä hiekkaa tai sahanpurua.⁴¹

Kiekonheitto suoritettiin kehästä, jonka läpimitta oli enintään 250 cm. Reunus oli valkoiseksi maalatusta vanneraudasta (6 mm paksu, 7,6 cm korkea) tai puusta (7,6 cm paksu, 5,1 cm korkea). Kehän reunus oli upotettava maahan kehän ulkopuolella olevan maan tasoon, ja kehän sisäpuolella oli maa, jossa ei saanut kasvaa ruohoa, juntattava kiinteäksi ja 2 cm kehän ulkopuolella olevan maan tasoa alemmaksi.⁴²

Keihäänheitto suoritettiin rajaviivan takaa, jollaisena oli maan tasalle upotetun, valkoiseksi maalatun, vähintään 3,66 metriä pitkän ja 7 cm leveän laudan sisäreuna. Vauhdinottoradan oli oltava vähintään 25 metriä pitkä.⁴³

Kuulantyöntö suoritettiin 2,134 metrin läpimittaisesta, valkoiseksi maalatusta kehästä, joka oli metallista tai puusta. Metallikehän reunus oli 6 mm paksu ja 7,6 cm korkea ja puukehän tuli olla 7,6 cm paksu ja 5,1 cm korkea. Kehä upotettiin maan tasalle ja sen sisäpuolella oli ruohoa kasvamaton maa juntattava kiinteäksi sekä 2 cm kehän ulkopuolella olevan maan pintaa alemmaksi. Kehän etuosan keskikohdalle oli asetettava maahan lujasti kiinnitetty, puusta kaarenmuotoiseksi tehty valkoinen nojareunus, joka oli 1,22 metriä pitkä, 11,4 cm leveä ja 10,2 cm korkea.⁴⁴

Moukarinheitossa heittokehä oli muuten samanlainen kuin kuulantyönnössä paitsi ilman nojareunusta. Katsojien turvallisuuden vuoksi oli kehän ympärille laitettiin teräslankaverkosta häkki, jonka korkeus oli 2,13 metriä ja läpimitta 8,23 metriä. Heittoa varten oli häkin yhdellä puolella 7 metriä leveä aukko.⁴⁵

Satakunnan Kansan Urheilupetiittä-palstalla arvosteltiin Porin urheilukenttäoloja

41 Jukola 1947, 318-319.

42 Jukola 1947, 340-341.

43 Jukola 1947, 348.

44 Jukola 1947, 355-356.

45 Jukola 1947, 363.

kisojen jälkeen kovin sanoin. Kunnollisen kisapaikan puutetta voi sen mukaan pitää tällaisessa kaupungissa jo ”kauneuspilkkuna”. ”Kun tässä kerran kamptellaan viidenneksi suurimman kaupungin kunniasta, sietäisi toki olla semmoinen paikka, mihin voisi sijoittaa puolitoistakymmentä tuhatta hullua seuraamaan esim. tämmöisiä Kalevan Kisoja.” Herralahden kenttää ei pidetty katsojien kannalta parhaana mahdollisena: seisomapaikoilta oli huono näkyvyys ja pääkatsomokin oli sijoitettu liian lähelle rataa. Lehti muisti viitata vielä kaupungissa meneillään oleviin urheilukeskussuunnitelmiin ja totesi, ”että odotellaan vain seuraavat 38 vuotta ja sitten pyydetään taas Kalevan Kisat tänne Poriin”.⁴⁶

27.5.1952 Porin kaupunginvaltuusto vahvisti Porin urheilukeskuksen yleissuunnitelman. Se oli joulukuussa 1951 palautettu valmisteluun, mutta hyväksyttiin nyt yksimielisesti. Valtuusto hyväksyi myös periaateohjelman urheilupaikkojen rakentamiseksi: urheilukeskus + lukuisten urheilukenttien rakentaminen eri liitosalueille. Arkkitehti Y. Lindgren oli tehnyt ehdotuksen Porin urheilu- ja kansanpuiston yleissuunnitelmaksi. Urheilukeskuksen kustannusarvio oli 299 miljoonaa markkaa. Siihen kuuluivat kenttä- ja maatyöt (38,5 mmk), maaumala (45 mmk), stadionin rakenteet (56,5 mmk), urheilutalo (102 mmk) sekä tennishallit (57 mmk). Suunnitelmaan kuuluivat uimalan ja stadionin lisäksi neljä jalkapallokenttää, pesäpallokenttä, kuusi tenniskenttää ja kaksi tennishallia. Urheilutaloon oli määrä tulla suuret palloilu- ja kokoussalit, voimistelusalit, voimailutilat, keilahalli, uimahalli, toimistot ja ravintolat. Urheilupaikkojen rakentamista eri kaupunginosiin ei hyväksytty kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti. Päätettiin edetä vuosittain sen verran kuin talousarviossa kulloinkin tarkoitukseen myönnetään varoja.⁴⁷ Lopulta suunnitelma urheilukeskuksesta ei sellaisenaan toteutunut.

Herralahden kenttä menetti asemansa kaupungin ykkösareenana Porin stadionin valmistuttua 1964. Sen alkuperäinen puukatsomo sekä pukuhuoneet purettiin vuonna 1979 ja tilalle rakennettiin nykyinen huoltorakennus. Katsomoiksi tuotiin siirrettävät teräsrunkoiset katsomorakennelmat. Kenttää remontoitiin vuosina 1989-1990, jolloin sen ympärille rakennettiin teräsaita ja pengerkatsomo. Myös pallokentän nurmi uusittiin.⁴⁸

46 Satakunnan Kansa 17.8.1953.

47 Satakunnan Kansa 28.5.1952.

48 Wikipedia 2016, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Herralahden_kenttä>.

Viimeisimmät suuret muutostyöt Herralahden kentällä saatiin valmiiksi keväällä 2015, kun tekonurmi asennettiin. Remontin yhteydessä viimeisetkin juoksuratojen rippeet poistettiin, ja näin viimeistään päättyi Herralahden urheilukentän taru yleisurheilukenttänä. Nykyisin kenttää käyttää jalkapalloseura FC Jazz harjoituskenttäänään.

Porin stadionin rakennustyöt aloitettiin vuonna 1963 osoitteeseen Metsämiehenkatu 19. Stadionin kenttä valmistui vuonna 1964 ja katsomo- ja huoltorakennukset vuonna 1965. Nykyisin stadionilla on katsomopaikkoja noin 12 300. Katettuja istumapaikkoja on pääkatsomossa 2400 ja kahdessa vuonna 2000 valmistuneessa kaarrekatsumossa yhteensä 2000. Aurinkokatsomona tunnetussa katsomossa on 2000 istumapaikkaa. Lisäksi stadionin kaarteissa on seisomapaikkoja. Pääkatsomon yhteydessä on noin 30 henkilölle tarkoitettu aitio. Liikuntavammaisille on lisäksi pieni katsomo. Stadionin huoltorakennuksessa on kahdeksan pukuhuonetta, neljä yleisökäymälää, voimailutila, kahvio, urheilukeskuksen tekniset tilat sekä konesuojat. Lisäksi stadionin alueella on erillinen kuuluttamorakennus ja olutpub. Stadionin omistaa Porin kaupunki ja sitä hoitaa kaupungin vapaa-aikavirasto.⁴⁹

Vuoden 1953 jälkeen Porissa ei ollut järjestetty Kalevan Kisoja, ”sillä kenttäolot eivät vastanneet ajan vaatimuksia”. Uuden urheilukentän valmistuttua urheilukeskukseen oli kisojen järjestäminen jälleen mahdollista. Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja Jukka Uunila ja toiminnanjohtaja Armas Valste olivat vuoden 1966 Porin SM-maastojuoksuissa käyneet tutustumassa kenttään ja todenneet sen ”täyskelpoiseksi arvokisoihin”. Täten he vakuuttivat Pyrintö, Tarmon ja RU-38:n edustajat (Matti Malin, Matti Takala, Eeles Landström) siitä, että Porissa pystyy Kalevan Kisat järjestämään. Näin seurayhtymän edustajat kävivät kaupunginjohtaja Oiva Kaivolain johdolla Helsingissä jättämässä anomuksen vuoden 1967 Kalevan Kisojen järjestämisestä.⁵⁰

Hyvinkäällä 26.-27.3.1966 järjestetyillä SVUL:n palkintotuomareiden koulutus- ja neuvottelupäivillä keskusteltiin helsinkiläisen Jukka Lehtisen johdolla IAAF:n

49 Wikipedia 2016, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Porin_stadion>.

50 Satakunnan Kansa 26.1.1966.

sääntömuutoksista ja yleisurheilun turvallisuudesta. Satakunnasta paikalla olivat palkintotuomareiden pääkouluttaja Heimo Ylermä sekä sihteerinä toiminut Matti Takala. Useiden sääntötekniisten keskustelujen aikana esiin nousi useita parannusehdotuksia. Yleisön turvallisuuden kannalta merkittävimpänä voitiin pitää ehdotusta moukarihäkin korottamisesta 2,74 metristä 4 metriin ja häkin aukon kaventamisesta kuudesta viiteen metriin. Kilpailijan turvallisuutta pyrittiin parantamaan etenkin seiväspaikalla. Ehdotuksen mukaan sahanpurukat tuli korvata muovikasoilla. Lisäksi seiväshypyn kohdalla todettiin, että kun hypyt ylittävät jo 5 metriä, on palkintotuomareilla vaikeuksia riman nostamisessa. Lähitulevaisuudessa kentällä nähtäneenkin pienoistrukkeja.⁵¹

Urheilukeskuksen huoltorakennusta alettiin rakentaa marraskuussa 1965. Satakunnan Kansan mukaan rakennustyöt olivat edistyneet suurin piirtein suunnitelmien mukaisesti, ja huhtikuun ensimmäisenä vuonna 1965 liehui tämän 110 metriä pitkän rakennuksen katolla siniristilippu merkinä siitä, että rakennustyössä oli päästy harjannostovaiheeseen. Rinnan tämän rakennustyön kanssa oli maaumalään rakennettu talven aikana erillisiä sauna-, varasto- ja pukusuojatiloja yhteensä noin 460 kuutiometriä. Toukokuun puoliväliin mennessä valmistuneen rakennustyön harjakaisia voitiin viettää samanaikaisesti huoltorakennuksen kanssa. Huoltorakennuksen kustannusarvio oli 606 000 markkaa ja maaumalään laajennustyön 50 000 markkaa.⁵²

Urheilukeskuksen keskuskentän vihkiäistilaisuus pidettiin torstaina 12. toukokuuta 1966 Porin Työvään Soittokunnan antaessa alkutahdit. Kenttää oli epävirallisesti käytetty jo viidettä vuotta, mutta vihkiäistilaisuutta oli lykätty, jotta tilaisuudelle saataisiin sen arvoa vastaavat juhlat kehykset. Kenttä vihittiin käyttöön kansainvälisissä merkeissä: Israelin jalkapallomaajoukkue otti yhteen Suomen 23-vuotiaiden maajoukkueen kanssa. Uusi keskuskenttä täytti kansainväliset vaatimukset kaikin tavoin. Katsomoissa oli tilaa noin 15 000 katsojalle, katetussa pääkatsomossakin 2800:lle. Kentällä oli 400 metrin mittainen 7-ratainen juoksurata sekä kaksi kutakin kenttäsuorituspaikkaa. Moukaripaikkoja tosin oli vain yksi.⁵³

Stadionin vihkimispuheessaan kaupunginjohtaja Oiva Kaivola esitti toiveensa

51 Satakunnan Kansa 29.3.1966.

52 Satakunnan Kansa 2.4.1966.

53 Satakunnan Kansa 12.5.1966.

urheilukeskuksen alueen käytöstä: ”Urheilukeskussuunnitelman toteuttaminen on luonnolisesti vaatinut runsaasti varoja. Siksi on tärkeätä, että alue on jatkuvasti tehokkaassa ja tarkoituksenmukaisessa käytössä. Tällöin tulevat kysymykseen eriasteisten kilpailutilaisuuksien ja muiden yleisötilaisuuksien järjestäminen, tiivis harjoittelu sekä – tekisi mieleni sanoa – ennen kaikkea kansanurheilu. Samalla kun toivon, että tämän keskuskentän toivottavasti usein täynnä oleva katsomo näkisi suorituspaikoilla rehtejä ja jännittäviä kilpailuja sekä hyviä ja kannustavia tuloksia, esitän myös toivomuksen, että urheilualan kentät, uimala ja retkeilypolut olisivat jatkuvasti täynnä henkilöitä, jotka ymmärtävät fyysisen ja henkisen kunnon erääksi perusedellytykseksi.”⁵⁴

Kansainvälisten Elokuun kisojen yhteydessä vuonna 1966 Satakunnan Kansa ennakoii jo seuraavan vuoden Kalevan Kisoja: ”Keskusurheilukentän juoksuratoja kehitettiin myös erittäin nopeiksi, mikä on todella hieno juttu ensi kesän Kalevan Kisoja ajatellen. Mieheissä on vika jos ei tällaisilla radoilla synny tuloksia!”⁵⁵

Jo toista vuotta käytössä olleen urheilukentän takana sijaitseva 130 metriä pitkä huoltorakennus valmistui lopulta syyskuussa 1966. Erittäin ajanmukaisen huoltorakennuksen (3000 kuutiometriä) oli suunnitellut arkkitehti Olaf Küttner. Rakennuksen lopullisista kustannuksista ei ollut tarkkaan tietoa, mutta joka tapauksessa rakentaminen oli tullut melko kalliiksi. Erikoisen ilahtuneita uusista tiloista olivat varmasti painonnostajat, jotka viime vuosina olivat kaikkein menestyksellisimminkin edustaneet porilaista urheilua maailmalla, vaikka olivatkin joutuneet hankkimaan taitonsa ja kuntonsa vaatimattomissa harjoitustiloissa vanhassa voimailutalossa. Urheilulautakunta suunnitteli järjestävänsä painonnostosalissa myös kaikille avointa kuntokoulua sunnuntaisin. Rakennuksessa oli neljä pukuhuonetta, joihin mahtui 300 henkeä. Lisäksi oli muun muassa vahtimestarin asunto, kilpailukanslia, jalkapalloerotuomareiden huone, auto- ja traktoritallit, keittiö jäähdytyslaitteineen, myyntitilat, yleiset WC:t ja urheilulautakunnan työhuone.⁵⁶

Urheilukeskuksessa paljastettiin itsenäisyyspäivänä 6.12.1966 kuvanveistäjä Kalervo Kallion veistämä keihäänheittäjä-patsas. Paikalla olivat muun muassa patsaan mallina

54 Harjunpää 2004, 155.

55 Satakunnan Kansa 4.8.1966.

56 Satakunnan Kansa 14.9.1966.

toiminut vuoden 1932 Los Angelesin olympiavoittaja Matti Järvinen ja pronssimies Eino Penttilä. Patsaan olivat kustantaneet Porin kaupunki sekä joukko teollisuus- ja liikelaitoksia.⁵⁷

Joulukuussa 1966 Satakunnan Kansa uutisoi vuoden 1967 Kalevan Kisojen valmistelujen käynnistyneen. ”Lähes viisitoista vuotta on vierähtänyt, kun Porissa viimeksi järjestettiin Suomen yleisurheilumestaruuskilpailut, Kalevan Kisat. Tällä kertaa järjestäjillä on mahdollisuus esittää kilpailujen päänäyttämöksi erittäin ajanmukainen urheilukeskus ja sen keskuskenttä. Edelliset kisat vuonna 1953 pidettiin historiallisella Herralahden urheilukentällä, missä sunnuntaina kisoja seurasi noin 12 000 katselijaa; Herralahden yleisöennätys. Kalevan Kisoista on vuosien mittaan kehittynyt kisat, joita ei maassamme lyö kuin Suomi-Ruotsi -maaottelu. Katsomot ovat joka puolella Suomea täyttyneet ja viimeksi Tampereella liput myytiin loppuun. Kuinka Porissa?”⁵⁸

Kisojen alla elokuun alussa 1967 juoksija Erkki Koskinen totesi, että ”Porin öljyradalla juostaan ennätyksiä. Olen kerran aikaisemmin juossut Porin uudella radalla. Silloin rata oli uusi ja hieman liian pehmeä. Olen eräältä kilpakumppaniltani kuullut, että Porin rata on nyt erinomaisessa kunnossa. Ainakin pikajuoksijat ovat sen ”loistavuutta” kehuneet. Tekisi mieli käväistä Porissa ennen Kalevan Kisoja kokeilemassa kohuttua öljyrataa”.⁵⁹

Juuri ennen kisojen alkua stadionin pääkatsomoon maalattiin istumapaikkoja osoittavat numerot. Myös pääkatsomon penkkirivit numeroitiin. Samoin katsomo-osat erotettiin toisistaan erilaisin kirjain-numeroyhdistelmin. Näin yleisön oli tuntuvasti helpompi löytää oma paikkansa katsomosta.⁶⁰

Eniten puhetta ja Satakunnan Kansan mukaan lähes ”paniikinomaisen tunnelman” suorituspaikkojen osalta tuntui aiheuttaneen seiväshyppääjien valmentajan Valto Oleniuksen vaatimus kumimaton hankkimisesta seiväshyppypaikalle. Asia kärjistyi jopa niin pitkälle, että Olenius ilmoitti seiväshyppääjien jäävän pois kokonaan, mikäli mattoa ei hankita. Kilpailujen ylituomari Esa Riihimäki puolestaan ilmoitti, että mattoa ei voida

57 Satakunnan Kansa 8.12.1966.

58 Satakunnan Kansa 11.12.1966.

59 Satakunnan Kansa 3.8.1967.

60 Satakunnan Kansa 9.8.1967.

käyttää. Olenius totesi, ettei maton käyttäminen ole sääntöjen vastaista, ja ettei hän suinkaan halua asettua järjestäjien yläpuolelle. Hänen ainoa tavoitteensa oli taata hyppääjille mahdollisimman hyvät olot. ”Eivät seiväshyppääjät ole pumpuliurheilijoita, kaukana siitä!” Olenius julisti. Seiväshyppääjä Erkki Mustakarin mielestä matto oli hyvän kilpailun ehdoton edellytys. ”Seiväshyppääjämme ovat hyppineet Porissa muutama vuosi sitten notkuvalla puuradalla, silloin sen käyttäminen hyväksyttiin muitta mutkitta. Nyt on noussut valtava melu ohuesta kumimatosta. Olkoonkin, että se saattaa aiheuttaa ylimääräistä työtä tulosten mittaamisessa. Ja kyllä 20 hyppääjän vauhdinotto jonkin verran pehmentää rataa.” Oleniuksen pyynnöstään matto hankittiin Savonlinnasta ja saatiin lopulta hyppypaikalle käyttöön, kun järjestelytoimikunta hyväksyi asian.⁶¹

Kisojen aikana juoksurata herätti uteliaisuutta ja hämmästyksiä, sillä sen pinta kesti tiuhankin sateen jälkeiset piikkarien iskut. Radan keston salaisuus oli siinä, että ratamestarit olivat valuttaneet radan pintaan öljyä. Se esti veden tunkeutumisen päällysteen läpi. Menetelmää käytettiin harvoilla kentillä, ja Porin rata oli öljyisin.⁶²

Vuoden 1982 alussa suunniteltiin stadionin huoltotilojen muutos- ja laajennustöitä. Rakennuspiirustukset olivat valmistuneet, ja urakkatarjousten jälkeen töiden oli määrä alkaa toukokuussa. Tarkoitus oli suurentaa painonnostajien tiloja kaksinkertaisiksi sekä siisteyttää stadionin pihapiiriä. Myös jo valmiina ollutta huoltorakennusta oli määrä jatkaa. Lisäksi aivan uutena, mutta samaan kokonaisuuteen liittyvänä osana huoltorakennuksen pohjoispäähän tulisi osittain lämmitettävää varastotilaa. Stadionin katsomorakennelman taustaosa pysyisi avoimena, mutta siistiytyisi, kun uudet varastotilat valmistuisivat. Tällöin stadionin katsomon alle varastoidut kalustot voitaisiin siirtää sisätiloihin maisemaa rumentamasta. Huoltotilojen muutos- ja laajennushanke kosketti myös seuraavana vuonna järjestettäviä Kalevan Kisoja, sillä muun muassa kisakanslia tulisi saamaan tarpeelliset tilat stadionin vahtimestarin nykyisen asunnon poistuttua.⁶³

Stadionille oli luvassa muutoksia myös suorituspaikoille ja katsomoihin. Ohjelmassa oli yhden lisäradan rakentaminen, estehaudan siirtäminen sekä takasuoran katsomon

61 Satakunnan Kansa 11.8.1967.

62 Satakunnan Kansa 13.8.1967.

63 Satakunnan Kansa 8.1.1982.

muuttaminen istumakatsomoksi.⁶⁴

Vuoden 1983 Kalevan Kisojen kunniatoimikunnan ensimmäisessä kokoontumisessa kaupunginjohtaja Mikko Sävelä valotti kaupungin osuutta järjestelyissä. Juoksuradan ja katsomon muutostyöt tulisivat maksamaan runsaat neljä miljoonaa markkaa. ”Toivottavasti saamme investointeja hyödynnettyä esimerkiksi maaottelujen järjestämiseksi. Muutosten jälkeen suorituspaikat täyttävät kansainväliset mitat.”⁶⁵

Maaliskuussa 1983 Satakunnan Kansa kirjoitti kisoihin liittyvistä teknisistä laitteista. Kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Ukki Vuolas totesi, että niiden pienikin pettäminen saattoi romuttaa vuosien työn. Kisatekniikan todettiin jakautuvan neljään osaan: omaan tekniikkaan, tulostekniikkaan, tv- radio- ja tiedotustekniikkaan ja tulostauluun. Ensimmäistä kertaa Porissa käyttöön tullut suuri tulostaulu, MM-kisojen varataulu, oli yksi tekniikan huipputuotteista. Siinä oli muun muassa 76 000 lamppua ja neljä riviä, joille mahtui 36 merkkiä. Skrollaus merkitsi sitä, että teksti pyöri alhaalta ylöspäin, ja yleisö voi seurata koko ajan johtavan juoksijan aikaa. Optinen mittauslaite oli myös uutuuksena Porissa. Laitteella mitattiin keihään, kiekon ja moukarin kaaret. Kolmiomittauksella otettiin ennen heittoa kahden sivun lukemat, kolmas saatiin heittovälineen maahantulokosketuksesta. ”Pelkkä innostus tekniikan joustavaan hoitamiseen ei riitä, siihen tarvitaan ammattinsa osaavia ihmisiä”, totesi Ukki Vuolas.⁶⁶

Kisojen aikana stadionin pääkatsomon alla sijaitsi ns. sanojen käsittelykeskus. Sen teknistä laitteistoa hoiti alan ammatti-ihmisten joukko. Kun laji oli kentällä päättynyt, pöytäkirja toimitettiin välittömästi käsittelykeskukseen, joka oli käytännössä tietokoneyksikkö. Sen muistiin oli ennalta tallennettu osanottajaluettelot jatkokäsittelyn helpottamiseksi. Toiminta käsittelykeskuksessa oli niin nopeata, että pöytäkirjan saapumisen jälkeen kului vain kolme minuuttia, kun tulosliuskat olivat valmiit siirrettäviksi tulosmonistamoon. Näin muun muassa tiedostusvälineet saivat tulosliuskat muutamassa minuutissa lajin päättymisen jälkeen käyttöönsä.⁶⁷

1.4.1983 tuli voimaan kansainvälisen liiton päätös, jonka mukaan korkeus- ja

64 Satakunnan Kansa 11.2.1982.

65 Satakunnan Kansa 15.2.1983.

66 Satakunnan Kansa 23.3.1983.

67 Satakunnan Kansa 1.7.1983.

seiväshyppyriman oli oltava pyöreä. Suomessa pyöreä rima otettaisiin käyttöön vuonna 1985, mutta uusimallista rimaa voitiin käyttää jo Kalevan Kisoissa, jos sellaisia oli saatavissa. Pikajuoksuratojen starttiviivojen oli oltava suorat, ei kaarevat, kuten Porin stadionilla, joka Salon kentän ohella oli mahdollisesti erikoisuutena ainutlaatuinen maailmassa. Nuorten SM-kisoissa 1982 jouduttiinkin kaarevat viivat teippaamaan suoriksi.⁶⁸

Keväällä paikattiin juoksuratoja. Stadionin vahtimestari Timo Kankaanpää sanoi sen olevan normaali keväinen tapahtuma. Lisäksi takasuoralle maalattiin 100 metrin ja 110 metrin aitojen rataviivat lähinnä ottelijoiden kilpailuihin. Radan poikki upotettiin maalikameran kaapelit ja katsomon ylätasanteelle asennettiin kamerateline. Kaarteisiin asennettiin telineet videokameroille ratarikkojen tarkistusta varten. Takakaarten seisomakatsomo muutettiin istumakatsomoksi. Näin saatiin pääkatsomon 2700 paikan lisäksi runsaasti istumapaikkoja.⁶⁹

Vuoden 2005 Kalevan Kisoja varten uusittiin stadionin vuonna 1983 rakennettu kuuluttamo, jonka todettiin olevan auttamattoman vanhanaikainen. Tämän lisäksi uusittiin kentän kaapeliverkosto, juoksurata ja kenttälajien suorituspaikkoja.⁷⁰

22 vuodessa oli muuttunut paljon. Suurin kuluerä oli nyt tekniikka. Atk oli mullistanut tulospalvelun. Edellisissä kisoissa käytettiin kirjoituskoneita ja kopioita. Nyt tulospalvelun piti toimia reaaliajassa. Stadionin alla risteili ainakin 10 kilometriä erilaista kaapelia, jota käyttivät niin televisioinnista vastaavat kuin sähköinen ajanotto ja tulostaulut. Kisoja varten stadionille vuokrattiin videotaulu ja tulostaulut. Ne sijoitettiin entisen tulostaulun paikalle. Myös itse tulospalvelu vuokrattiin, samoin seiväs- ja korkeushyppyvälineet. Kummassakin lajissa tarvittiin kaksi suorituspaikkaa.⁷¹

Toukokuun lopussa stadionin juoksurata sai uuden tummanpunaisen Spiketop-pinnoitteen. Radan pintaan ruiskutettiin läpivärjätty kumirouhe sekä värjätty polyuretaani-sideaine. Kuluneet kohdat uusittiin ja halkeamat korjattiin. Saltex Oy:n Hannu Salmenaution mukaan pintaruiskutus paransi radan ominaisuuksia, näkyvyyttä,

68 Satakunnan Kansan 9.2.1983.

69 Satakunnan Kansan 9.4.1983.

70 Satakunnan Kansan 8.3.2005.

71 Satakunnan Kansan 21.4.2005.

kulutus pintaa ja joustoa. Vuosien varrella radan pintaan oli kertynyt hiekkaa, pölyä ja likaa. Se oli kovettanut rataa. Pinnoitus palautti kimmoisuuden.⁷²

Vuosisadan aikana tapahtuneet suorituspaikkojen suurimmat muutokset liittyvät lähinnä materiaaleihin ja käytettävään teknisiin laitteisiin. Mitat ja kilpailukäytännöt ovat pysyneet melko samankaltaisina vuosikymmeniä. Näkyvin muutos on tapahtunut juoksuradan kohdalla. Hiili- ja tiilimurskaradoista on siirrytty kumiasfaltin kautta erivärisiin tartan- ja mondo -pinnoitteisiin.

Korkeushypyn ja seiväshypyn alastulopaikoilla käytetään nykyisin muovipatjoja, joiden mitat on määritelty tarkasti kansainvälisissä säännöissä. Kansainvälisissä kilpailuissa korkeushypyssä tulee käyttää patjaa, jonka mitat ovat vähintään 6 m (pituus) x 4 m (leveys) x 0,7 m (korkeus). Pienemmissä kilpailuissa vastaavien mittojen tulee olla vähintään 5 m x 3 m x 0,7 m. Seiväshypyssä vastaavat mitat ovat 6 m (pituus) x 6 m (leveys) x 0,8 m (korkeus) tai 5 m x 5 m x 0,7 m (pois luettuna patjan etukappaleet). Etukappaleiden tulee kaikissa tapauksissa olla 2 m pitkät.⁷³

Pituushyppy- ja kolmiloikkapaikoilla ponnistuslankun takana on nykyisin muoviluvahalauta, joka on tehty puusta tai muusta sopivasta materiaalista. Sen tulee olla maalattu värillä, joka selvästi erottuu ponnistuslankusta. Milloin vain mahdollista, käytettävän vahan tulisi olla vielä kolmatta, edellisistä hyvin erottuvaa väriä. Lauta asennetaan vauhdinottoradassa olevaan syvennykseen heti ponnistuslankun taakse alastulopaikan puolelle. Laudan pinnan muoviluvahan tulee olla sellaista materiaalia, että piikkarin piikit tarttuvat siihen eivätkä luista.⁷⁴

Heitto- ja työntökehien kehärenkaat on tehtävä vanneraudasta, teräksestä tai muusta sopivasta materiaalista. Renkaan yläpinnan on oltava kehää ympäröivän maanpinnan tasalla. Tämä maanpinta voi olla betonia, synteettistä pinnoitetta, asfalttia, puuta tai muuta sopivaa materiaalia. Kehän sisäpinta voidaan tehdä betonista, asfaltista tai muusta kiinteästä, mutta ei liukkaasta materiaalista. Sisäpinnan tulee olla tasainen ja 20 mm +/- 6 mm kehärenkaan yläpintaa alempana. Kuulantyönnössä siirrettävä heittokehä, joka täyttää nämä vaatimuksen, on sallittu. Kehärenkaan tulee olla vähintään 6 mm

⁷² Satakunnan Kansa 3.6.2005.

⁷³ IAAF 2014, 110, 115.

⁷⁴ IAAF 2014, 117-118.

paksu ja väriltään valkoinen. Moukaria voidaan heittää kiekonheittokehästä edellyttäen, että kehän halkaisija on pienennetty 2,50 metristä 2,135 metriin asettamalla sen sisään samankeskinen muuntorengas.⁷⁵

Kiekonheiton ja moukarinheiton kaikki heittosuoritukset tulee tehdä häkistä tai muusta vastaavasta suoja-aitauksesta, minkä avulla varmistetaan katsojien, toimitsijoiden ja kilpailijoiden turvallisuus. Häkin tulee olla siten suunniteltu, valmistettu ja hoidettu, että se pystyy pysäyttämään 2 kg:n kiekon, joka lentää nopeudella 25 m/s ja 7,26 kg:n moukarin. Rakenteen tulee olla sellainen, että heittoväline ei häkkiin osuessaan kimpoa takaisin päin heittäjää tai lennä verkon ylitse. Häkin tulisi olla pohjakuvioltaan U-muotoinen. Häkin suuaukon leveyden tulisi olla 6 m ja suuaukon tulisi sijaita 7 m:n päässä heittokehän keskipisteen etupuolella. Suuaukon 6 m:n leveyden tulkitaan tarkoittavan verkosta verkkoon mitattua välimatkaa. Häkin verkko voidaan valmistaa sopivasta luonnon- tai synteettisestä kuidusta tehdystä narusta tai vaihtoehtoisesti keskilujasta tai erittäin lujasta teräslangasta. Suurin sallittu silmäkoko on 44 mm narusta tehdyssä verkossa ja 50 mm teräsverkossa.⁷⁶

Keihäänheitossa vauhdinottoradan vähimmäispituus on 30 m, paitsi suurissa kansainvälisissä kilpailuissa, joissa radan pituuden tulee olla vähintään 33,50 m. Missä olosuhteet sen vain sallivat, radan pituuden tulisi olla vähintään 36,50 m. Rata tulee merkitä kahdella yhdensuuntaisella 50 mm leveällä valkoisella viivalla, joiden väli on 4 m. Heiton tulee tapahtua 8 m:n säteellä vedetyn kaaren takaa. Heittokaaren tulee olla 70 mm leveä ja se tehdään joko radan pintaan maalaamalla tai sitten puusta tai muusta sopivasta syöpymättömästä materiaalista, kuten esimerkiksi muovista. Sen tulee olla väriltään valkoinen ja upotettu radan pinnan tasoon. Kaaren molemmista päistä tulee vetää viivat, jotka ovat suorassa kulmassa vauhdinottoradan sivurajoihin nähden. Näiden viivojen tulee olla valkoiset, 0,75 m pitkät ja 70 mm leveät.⁷⁷

75 IAAF 2014, 127.

76 IAAF 2014, 139-140, 145.

77 IAAF 2014, 129-130.

3. Lajit ja säännöt

Vuonna 1912 yleisurheilun Suomen ennätyslistoille oli kirjattu peräti 76 lajia – kaikki niistä miehille – joukossa sellaisia erikoisuuksia kuin jalkapallon pituuspotku, hirrensyöksy ja polvien notkistus. Näistä kaikista jaettiin ennätysmitaleita – yhteensä siis valtaisa määrä. Ankaraa karsimista tapahtui seuraavina vuosina.⁷⁸

Vuonna 1914 oli päätetty useista muutoksista, jotka koskivat yleisurheilun mestaruuskilpailuja ja niiden lajeja. Lauri Pihkala oli esittänyt, että Suomen mestaruuskilpailut pidettäisiin elokuun viimeisenä lauantaina ja sunnuntaina, mutta ne muutettiin hiukan aikaisempaan ajankohtaan, elokuun 3:nteen lauantaihin ja sunnuntaihin.⁷⁹

Mestaruuskilpailujen lajeihin lisättiin painonheitto ja antiikkinen kiekonheitto poistettiin. Kymmenotteluun määrättiin kolmiloikan tilalle 400 metrin juoksu, ja kolmiloikka määrättiin suoritettavaksi nykyisten sääntöjen mukaisesti.

Molemminpuolisia heittoa ei saatu pois, mutta sen sijaan päätettiin kilpailla mestaruudesta myös paremman käden tuloksella. Sen sijaan esityksiä 400 metrin aitajuoksun ja 3000 metrin estejuoksun ottamisesta mestaruuskilpailujen lajeiksi ei vielä hyväksytty.⁸⁰

Molemminpuoliset heitot saatiin viimein pois vuonna 1923. Myös eräs omituinen sääntö todettiin tuolloin aikansa eläneeksi. Useissa maissa, myös meillä noudatetun käytännön mukaan kansallisiksi ennätyksiksi hyväksyttiin vain kotimaan kamaralla tehdyt tulokset. Niinpä esimerkiksi Hannes Kolehmainen legendaarinen 5000 metrin voittoaika 14.36,6 Tukholman olympiakisoista 1912 – IAAF:n virallisesti hyväksymä maailmanennätys – kelpuutettiin Suomen ennätykseksi vasta 11 vuotta myöhemmin.⁸¹

Naisten yleisurheilu sai – mutta pian myös menetti – vuosisadan alkupuolella lyhyen etsikkoaikansa. Tuloksia on säilynyt maakuntien kesäjuhlilta niin juoksuista kuin hypyistäkin jo 1800-luvun puolelta. Vuonna 1906 Suomi myönsi ensimmäisenä

78 Martiskainen 2006, 175.

79 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 67.

80 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 67-68.

81 Martiskainen 2006, 175.

eurooppalaisena maana yleisen äänioikeuden naisille. Myönteisen ajanjakson merkkeihin kuului myös SVUL:n urheilujaoston urauurtava päätös naisten yleisurheilun ottamisesta kilpailuohjelmaan vuonna 1911. Tällä sektorilla Suomi eteni ensimmäisten joukossa koko maailmassa.⁸²

Vaikka naisten Suomen mestaruuksista oteltiin 100 metrillä ja 4x100 metrillä viestimestaruuskisojen yhteydessä vuosina 1913-23, paljon paremminkin olisi voinut käydä. Vuonna 1913 SVUL:n liittokokouksessa tehty esitys ”oikeitten” yleisurheilumestaruuskilpailujen järjestämisestä kaatui äänestyksessä äänin 89-34. Vastassa olivat lähinnä Turun, Jyväskylän ja Hämeenlinnan edustajat, jotka näin onnistuivat hidastamaan alan kehitystä jopa vuosikymmeniksi.⁸³

Naisten kilpaurheilun kiivaisiin vastustajiin kuului myös Lauri Pihkala, tuolloin mestariurheilija ja valmennuksen tutkija, sittemmin kirjailija, järjestömies, filosofi ja professori, joka toisaalta teki kiistattomia palveluksia maamme liikuntaelämälle yli puolen vuosisadan ajan. Ajatusmaailmassaan hän ei ollut yksin, sillä samaa mieltä olivat mm. olympialiikkeen isä Pierre de Coubertin ja katolisen kirkon paavi.⁸⁴

Pihkala oli ollut vielä 20-vuotiaana toista mieltä. Hän hankki *Urheilijan oppaaseen* myönteisen kirjoituksen USA:sta kuulun Vassar Collegen voimistelunopettajalta. Pihkala vakuutti, että ”vastoin luuloa Amerikan missit ovat sangen reippaita, mutta silti kumminkin naisellisia. Olen nähnyt neitosten pelaavan baseballia niin hyvästi, ettei sananpartta 'heittää kuin akat kiveä' siellä ymmärrettäisi.”⁸⁵

Neiti Harriet Isabel Ballantine kirjoitti, että hänen opinahjossaan on naisten yleisurheilua harjoitettu 1890-luvun puolivälistä. Lajit ovat juoksu, hyppy, pallonheitto, aitahyppy (vaulting), aitajuoksu ja kuulantyöntö. Pisin juoksumatka on 100 jaardia. ”Emme ole havainneet minkäänmoisia haitallisia seurauksia urheilusta, päinvastoin. Tytöille on ollut suurta hyötyä reippaista ulkoilmaharjoituksista.” Pihkala lisäsi, että hän voi vain toivoa, että maamme voimistelunopettajattaret ottaisivat hyväntahtoiseen huomionsa miss Ballantinen kokemukset.⁸⁶

82 Martiskainen 2006, 176.

83 Martiskainen 2006, 176.

84 Martiskainen 2006, 176.

85 Martiskainen 2006, 218.

86 Martiskainen 2006, 218.

Pihkalan mieli muuttui vuosien kuluessa, ja kun naisurheilua vastustavalle kannalle oli kääntynyt koko SVUL:n johto, naisten toiminnalle pantiin pitkäaikainen piste vuonna 1923. Silloin lopetettiin naisten mestaruuskilpailut.⁸⁷

Vuoden 1915 yleisurheilun Suomen mestaruuskilpailuissa Porin Tiilimäellä (miesten) lajeina olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10 000 m ja 110 m aidat, hyppylajit korkeushyppy, seiväshyppy, pituushyppy ja kolmiloikka sekä heittolajit kuulantyyöntö, kiekonheitto, moukarinheitto, keihäänheitto ja painonheitto. Kuulassa, kiekossa ja keihäessä kilpailtiin sekä paremmalla kädellä että molempien käsien yhteistuloksessa. Lisäksi lajivalikoimaan kuului viisiottelu (pituushyppy, keihäänheitto, 200 m, kiekonheitto ja 1500 m).⁸⁸

Kilpailuissa oli selvästi pulaa osanottajista. Heitä oli viitisenkymmentä.

Velvollisuutensa kilpailuja kohtaan olivat täyttäneet ainoastaan Helsingin Kisa-Veikot lähettämällä 19 urheilijaansa. HIFK:n ilmoitettu 14-miehininen joukko oli supistunut viiteen mieheen.⁸⁹ Lauri Pihkalan jutussa Suomen Urheilulehdessä todettiin heti aluksi, että esimerkiksi kuulantyyönnössä ei osanottajia ollut edes täyttämään kaikkia viittä Kalevan maljakilpailuissa huomioon otettavaa paikkaa ja korkeushypyssäkin vain juuri tämä määrä. Tämä sai Pihkalan arvostelevaan urheilijoita: ”Näistä kilpailuista pitäisi voida päätellä, onko urheilu edistynyt vai taantunut. Ja se voidaan myöskin tehdä. Vastaukseni on ehdottomasti kielteinen. Olemme taantuneet.” Kilpailujen tulosluettelo ei hänen mielestään ollut huono, mutta ”jänishousujen” luettelo olisi paljon valaisevampi. Tällä hän viittasi urheiluseurojen haluttomuuteen lähettää urheilijoita mestaruuskisoihin.⁹⁰

Vertailtaessa sadan vuoden takaisten sääntöjen eroja nykypäivään, erääksi esimerkiksi kelpaavat juoksumatkoilla käytössä olleet metrimääräiset matkasakot. 800 metrin lähdössä Y. Leinberg horjahti vaaksan verran lähtöviivan etupuolelle ja sai sekä kursailematta otti vastaan 4 metriä sakkoo.⁹¹ Nykyisin varaslähdöistä rangaistaan varoituksilla ja hylkäyksillä.

87 Martiskainen 2006, 218.

88 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

89 Satakunnan Kansa 29.4.1967.

90 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

91 Suomen Urheilulehti 19.5.1915.

Ilmeisen tarkkana miehenä Pihkala oli kiinnittänyt kuulapaikalla huomionsa työntäjien tekniikkaan ja siihen liittyviin virheisiin: ”Laiho on tulevaisuuden mies kuulassa. Hänellä on vain sama virhe kuin monella muullakin: heittää eikä työnnä. Kuula irtautuu olkapäästä jääden sen taakse, ja kyynärpää painuu kuulun alle.”⁹² Ilmeisesti kyseessä ei kuitenkaan ollut sääntörikkomus, koska työnnöt hyväksyttiin. Tosin vuonna 1900 oli nimen omaan määrätty, että kuulaa oli työnnettävä ja sitä ei saanut heittää. Ennen kyseistä vuotta tehdyt tulokset eivät täten olleet ennätyskelpoisia.⁹³

Uutena lajina kisoissa oli painonheitto, jonka lisäämisen ehdottamista kilpailuohjelmaan Pihkala ehti jo katua. Vaikka hän totesikin maassamme olevan hyviä painonheittäjäaineita, ei kuitenkaan niin paljon kuin yleensä luullaan, ja että ”raaka-aines vaatii perin tarkan kouluutuksen”. Hänen mielestään melkein jokainen urheilija yrittää heittää painoa nykyään, ”kärpäsluokan” miehetkin, joilla ei ole minkäänlaisia kilpailumahdollisuuksia ja vieläpä nekin, jotka muissa lajeissa ovat liian hyviä. Pihkala lisäsi vielä, että hänen mielestään painonheittoa ei pitäisi yrittääkään alle 90 kiloa keveämpien miesten, jotka eivät heitä moukaria ainakin 40 metriä eivätkä myöskään niiden, joilla on kehitysmahdollisuuksia muissa heittolajeissa.⁹⁴

Korkeushypystä Pihkala totesi saadun ”meikäläisiksi verrattain hyviä tuloksia”, vaikka hän kritisoikin useiden hyppääjien tyylejä. Kilpailun voitti Toivo Elo, jonka Pihkala totesi osaavan hypätä. ”Hän onkin ainoa, joka meillä nykyisin osaa amerikkalaisen ulkopuolisen jalan tyylin. Tämä tyyli, joka muuten helposti sekoitetaan saksihyppyyn, on paljon vaikeampi kuin toinen, jossa ponnistetaan myöskin viistosta vauhdista sisäpuolisella, rimaa lähempänä olevalla jalalla.”⁹⁵

Keihään-, kiekon- ja moukarinheitossa ei ainakaan Pihkalan lyhyestä kirjoituksesta päätellen tapahtunut mitään kummallista. Se voidaan kiekonheittoon liittyen mainita, että vastikään kilpailulajeista pois pudotettu antiikkinen kiekonheitto tunnettiin Suomessa jo 1880-luvulla ja meikäläiset opettivat sen ruotsalaisille, joilta taas opittiin pyörähdysvauhti. Ensimmäinen pyörähdysvauhdin käyttäjä maassamme oli

92 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

93 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 52.

94 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

95 Suomen Urheilulehti 19.8.1915.

kuopiolainen ylioppilas J. Kemppainen, joka heitti vuonna 1900 41,50 metriä.⁹⁶

Kuten todettua, heittolajeissa kilpailtiin paremman käden tuloksen ohella myös molempien käsien yhteistuloksessa. Samaa käytäntöä oli vielä muutamaa vuotta aiemmin noudatettu myös seiväshypyssä, kun vuonna 1902 molemminpuolisuusintoilijat olivat saaneet aikaan määräyksen, että hyppy oli suoritettava molemminpuolisesti ja yhteistulos lasketaan. Se teki vaikean lajin liian vaikeaksi. Hypätessä kädet pidettiin metrin päässä toisistaan, joten heilahdusta ja vetoa ei voinut syntyä.⁹⁷

Käyttökelpoista vertailuaineistoa varhaisimmista hyppy- ja heittotuloksista on vaikea saada, sillä kun kilpailuissa kaikki hyppyt ja heitot – moukarinheittoa lukuunottamatta – suoritettiin molemminpuolisesti, niin tuloluetteloissa on yleensä mainittu vain yhteistulos. Vasta sitten kun Suomen ennätyksistä vuodesta 1904 epävirallisesti ja vuodesta 1907 virallisesti alettiin pitää luetteloa, alkoi päähuomio kiinnittyä vain paremman jalan tai käden tulokseen. Pihkala oli jo vuosina 1907-1908 alkanut lujasti taistella molemminpuolisuutta vastaan. Vaikka yhteistuloskilpailut poistettiin jo Antwerpenin olympialaisista 1920, niin Suomen mestaruuskilpailuissa ne olivat heitoissa viimeisen kerran vielä 1924.⁹⁸

Vuoden 1953 Kalevan Kisoissa Porin Herralahdessa (edelleen vain miesten) lajeina olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10 000 m, 110 m aidat, 400 m aidat ja 3000 m esteet, hyppylajit korkeushyppy, seiväshyppy, pituushyppy ja kolmiloikka sekä heittolajit kuulantyyntö, kiekonheitto, moukarinheitto ja keihäänheitto. Lisäksi lajivalikoimaan kuului 30 kilometrin kävely.⁹⁹ Vuonna 1925 oli Suomen mestaruuskilpailujen ohjelmasta poistettu painonheitto sekä molemminpuoliset heitot.¹⁰⁰

Kilpailut olivat siis edelleen varsin miehiset. Naiset oli hyväksytty olympiakisoihin vuonna 1928. Amsterdamin kisoissa oli ohjelmassa viisi naisten yleisurheilulajia: 100 m, 800 m, 4x100 m, korkeushyppy ja kiekonheitto. Erityisesti 800 metriä aiheutti paljon

96 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 50.

97 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 55.

98 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 56.

99 Hermo 2015, 153.

100 Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 73.

väittäjä. Suomessa naisten osanottoa olympiatasolla vastustettiin edelleen vankkumattomasti.¹⁰¹

Naisurheilusta alettiin keskustella SUL:ssa vuoden 1932 olympiakisojen jälkeen. Vuonna 1933 perustettiin naisvaliokunta puheenjohtajana peräti nainen eli Lempi Hartikka. Naisten harjoittelumahdollisuuksia alettiin myös parantaa. Useat seurat alkoivat ottaa naisten yleisurheilua ohjelmaansa. Maan ensimmäinen naisyleisurheilun erikoisseura Helsingin Naisyleisurheilijat, HNU (alkujaan Helsingin Kisatytöt) perustettiin syksyllä 1932. Olympiakisoissa Berliinissä vuonna 1936 oli mukana neljä suomalaisnaista ilman mainittavaa menestystä.¹⁰²

Naisten ensimmäiset omat Suomen mestaruuskilpailut järjestettiin vasta vuonna 1945.¹⁰³ Ne olivat vielä epäviralliset. Virallisen aseman ne saivat seuraavana vuonna.¹⁰⁴ Naisten uusi luokittelujärjestelmä astui voimaan vuonna 1949 ja vaikutus tuntui heti. ”Vuosi vuodelta paranevat tulokset eivät kuitenkaan riittäneet pitkälle, sillä naisten yleisurheilu oli noussut maailmalla melkein miesmäiselle tasolle”, todettiin SUL:n vuosikirjassa. Tasavertaisen arvon naisten Suomen mestaruuskilpailut saivat vuonna 1959, kun yhteiset Kalevan Kisat järjestettiin ensimmäisen kerran.¹⁰⁵

Kalevan Kisojen kilpailuohjelma oli yleensä sovitettu kahden päivän puitteisiin, mutta vuonna 1937 kisat järjestettiin kolmipäiväisinä, kuten myös kolmena seuraavana vuonna sekä vuosina 1946 ja 1947. Aikaisemmin osallistumiseen ei ollut rajoituksia ja siksi kilpailijamäärä paisui usein huomattavan suureksi. Luokittelun tultua voimaan olivat kilpailut olleet avoimet vain mestari- ja A-luokan urheilijoille. Tämä järjestely oli antanut takeen kilpailujen täysipainoisuudesta eivätkä tarpeettoman monet alkuerät olleet päässeet pitkittämään kilpailuja. Näin oli kahden päivän kilpailuaikakin osoittautunut sopivaksi ja riittäväksi.¹⁰⁶

Vuoden 1953 Kalevan Kisoihin oli ilmoittautunut 225 osanottajaa. Suomen Urheilulehti totesi, että ”melkeinpä kaikki niihin osanottokelpoiset esiintyvät osanottajaluettelossa,

101Martiskainen 2006, 29.

102Martiskainen 2006, 29.

103Martiskainen 2006, 29.

104Sirmeikkö ja Kolkka 1957, 88.

105Martiskainen 2006, 29, 219.

106Satakunnan Kansa 24.7.1953.

joten kisoista uhkaa muodostua kaikkien aikojen Suomen mestaruuskilpailut, jos vain tulvista kärsinyt Herralahden kenttä saadaan asianmukaiseen kuntoon.”¹⁰⁷

Urheilulehti kritisoi seuroja toisaalta siitä, että ne olivat ilmoittaneet monia urheilijoitaan niin moniin eri lajeihin, etteivät nämä mitenkään voineet niihin kaikkiin osallistua. Tämä aiheutti väkisin aikataulujen päällekkäisyyksiä ja ikävyyksiä järjestäjille muun muassa eräjakojen muuttamisten muodossa. Myös yleisö harmistuu, kun osanottajaluettelo lupaa enemmän kuin todellisuus. Esimerkiksi RU-38 oli ilmoittanut Ilmari Taipaleen neljälle matkalle 800-10 000 metrille, Rolf Haikkolan 800-5000 metrille ja jalkavaivaisen ja lääkärin mukaan juoksukyvyttömän Urho Julinin 1500-10 000 metrille. Turun Urheiluliitto puolestaan oli ilmoittanut Denis Johannssonin kolmelle matkalle 800-5000 metrille. Tämän johdosta Urheilulehti kysyikin sarkastisesti ”mikseivät seurat ole tähtiään ilmoittaneet saman tien myös moukariin, seipääseen tai vaikka 30 kilometrin kävelyyn.” Lehti vaati, että seuran ja sen tähtien täytyy olla Kalevan Kisoihin ilmoittautuessaan selvillä siitä, mihin todella aikovat keskittyä ja ottaa osaa. ”Jos sen jättää vasta radalla päätettäväksi, ei ole henkisesti valmis tehtäväänsä.” Lopuksi lehti antoi tiukan ukaasin seuroille: ”Ilmoittautumiskurittomuudesta vuoden arvokkaimmissa kisoissamme on päästävää. Tehtäköön mestaruuskilpailujen sääntöihin selvä pykälä asiasta.”¹⁰⁸

Herralahden kisojen aikaan pikajuoksusääntöjen mukaan lähtöpaikoista (radoista) vedettiin arpaa. Lähtökomento oli lähettäjän äidinkielellä: ”Paikoillenne”. - ”Valmiit”. Kun kaikki kilpailijat olivat liikkumatta ”valmiit”-asennossa, annettiin lähtömerkki pistoolin laukauksella. Jos lähettäjän oli jostain syystä varoitettava kilpailijaa, oli hänen käskettävä kaikki nousemaan ”ylös”-komennolla. Jos kilpailijan jalkaterä tai käsi irtautui maasta ennen laukausta, katsottiin se vilppilähdöksi, josta seurasi ensimmäisellä kerralla varoitus ja toisella kilpailusta erottaminen. Jos lähtö lähettäjän mielestä ei ollut sääntöjen mukainen, oli hänen kutsuttava kilpailijat takaisin toisella laukauksella, mutta siitä ei seurannut rangaistusta. Kilpailijoiden maaliintulojärjestys oli määrättävä sen mukaan kuin juoksijoiden vartalon – lukuun ottamatta päätä ja raajoja – jokin osa (tavallisimmin rinta) kosketti maaliviivan ajateltua pystysuoraa tasoa (= maalinauhaa). Kilpailijan katsottiin tulleen perille ainoastaan siinä tapauksessa, että hänen koko

107Suomen Urheilulehti 13.8.1953.

108Suomen Urheilulehti 13.8.1953.

ruumiinsa oli sivuuttanut maaliviivan.¹⁰⁹

Voittajan aika oli kolmen ajanottajan otettava. Jos kahden kellot näyttivät samaa aikaa, oli se virallinen. Jos kaikki kellot näyttivät eri aikoja, oli keskimäinen aika virallinen. Jos aika saatiin otetuksi vain kahdella kellolla, oli huonompi aika virallinen. Kellojen ohella voitiin myös käyttää sähköajanottajaa, jos se oli maan kansallisen urheiluliiton hyväksymä. Aika otettiin 1000 metrin kilpailuihin saakka yhden kymmenesosasekunnin tarkkuudella. Kellot oli pantava käyntiin pistoolin savun tai leimahduksen mukaan. Seuraaville miehille maalityomarit määräsivät sen välimatkan, jonka he olivat voittajasta jäljessä. Välimatkojen määräämisen helpottamiseksi vedettiin radan loppupäähän maaliviivan suuntaisesti kalkki- tai liituviivoja metrin etäisyydelle toisistaan.¹¹⁰

Kilpailijoiden lukumäärästä riippuen oli järjestettävä koe-eriä siten, että todella parhaille kilpailijoille annettiin tilaisuus päästä loppukilpailuun ja että kunkin kansan tai seuran edustajat sijoitettiin eri eriin niin kauan kuin se oli mahdollista. Kustakin alkuerästä, mikäli niitä oli enemmän kuin kaksi, oli päästettävä ensimmäinen ja toinen jatkamaan kilpailua seuraavassa kierroksessa. Loppukilpailuun tuli päästä, mikäli mahdollista, vähintään kuusi kilpailijaa. Loppukilpailun sai aloittaa aikaisintaan 40 minuutin kuluttua viimeisen koe-erän päättymisestä. Kilpailija juoksu hylättiin, ellei hän eri radoilla juostaessa pysynyt omalla radallaan alusta loppuun.¹¹¹

Aitajuoksua koski kaikki edellä mainittu. Siinä kilpailijan juoksu hylättiin, jos hän vei jalkansa tai säärensä jonkin aidan vieritse eikä yli. Ennätykseksi hyväksyttiin ainoastaan sellainen juoksu, jossa jokainen aita juoksun alkaessa ja aikana oli sääntöjen määräämällä paikalla. Yhden tai useamman aidan kaataminen ei tehnyt suoritusta mitättömäksi eikä estänyt ennätyksen hyväksymistä, jos aidat olivat Kansainvälisen Urheiluliiton (IAAF:n) 1934 hyväksymää mallia. Mikäli jossakin kilpailussa käytettiin vanhanmallisia, nykyistä keveämpiä aitoja, oli juoksu hylättävä, jos kilpailija kaatoi enemmän kuin kaksi aitaa tai aidan yläosaa. Ennen vuotta 1934 vaadittiin, että ennätysjuoksussa ei saanut kaataa yhtään aitaa.¹¹²

109Jukola 1947, 180-181.

110Jukola 1947, 181.

111Jukola 1947, 181.

112Jukola 1947, 200.

Keskimatkoilla eräjärjestelyä ja ajanottoa koskevat määräykset olivat saman kuin pikajuoksuissa. Erikoisesti oli vain muistettava, että koe-eriä oli pyrittävä välttämään, mistä on johtunut tapa juoksuttaa kilpailijat kahdessa tai useammassa ns. A, B, C jne. erässä suoraan loppukilpailuna, jolloin saavutetut ajat määräävät järjestyksen huolimatta siitä, missä erässä kilpailija juoksi. Tällöin oli koetettava sijoittaa parhaat kilpailijat A-erään ja muut kykyjensä mukaan seuraaviin. Mikäli koe-eriä järjestettiin, niissä sai olla korkeintaan 10-12 miestä eikä loppukilpailu saa olla ennen kuin korkeintaan tunnin kuluttua viimeisestä erästä. Kilpailijat voitiin asettaa lähtöviivalle numerojärjestyksen mukaan yhteen tai useampaan riviin alkaen sisäradasta ulospäin, ellei kukaan heistä vaatinut arvontaa. Sellaisen kilpailijan juoksu oli hylättävä, joka asettui tahallisesti kansakilpailijansa eteen olematta hänestä 2 metriä edellä tai tahallaan tyrkkien, mutkitellen tai tielle asettuen koitti estää toista kilpailijaa tai jos hän oli lähtöpaikalle tai kilpailuun ottanut avustajan, joka ei todella itse ota kilpailuun osaa. Käytäntö oli muodostunut sellaiseksi, että toisen ohi sisäreunaan voi juosta ennenkin 2 metrin etumatkaa, ellei kansakilpailijan vauhtia siten ilmeisesti estetä. Sisäreunassa juokseva voi ahdistettaessa puolustaa paikkaansa käsivarttaan ja kyynärpäätään kohottamalla, kunhan ei vain tyrki toista tahallisesti.¹¹³

Keskipitkien ja pitkien matkojen juoksuja koskivat saman säännöt kuin muitakin yhteisellä radalla suoritettavia kilpailuja. Estejuoksussa kilpailijan suoritus hylätään, ellei hän mene vesihaudan yli, vaan astuu sen jommallekummalle sivulaudalle tai ellei hän ylitä jokaista estettä vapaasti hypäten tai sille astuen.¹¹⁴

Kävelykilpailut suoritettiin joko radalla tai maantiellä. Kansainväliset säännöt määrittivät kävelyn seuraavasti: ”Kävely on askelin tapahtuvaa liikkumista, joka on suoritettava siten, että kosketus maahan säilyy keskeytymättä.” Tämä merkitsee, että etumaisen jalan kantapään on kosketettava maata, ennen kuin taemman jalan varpaat nousevat siitä. Vartalo on kävellessä pidettävä suorana, mutta kädet saavat toimia, miten kukin haluaa. Osanottaja, jonka kävely kahden tuomarin mielestä jolloinkin kilpailun kestäessä ei ollut sääntöjen mukaista, oli erotettava kilpailusta. Siitä tuomarin oli ilmoitettava kilpailijalle. Kilpailusuoritus voitiin hylätä myös kilpailun jälkeen, jos

113Jukola 1947, 216-217.

114Jukola 1947, 237-238.

olosuhteet olivat tehneet mahdolliseksi virheellisen kävelyn ilmoittamisen osanottajalle kilpailun aikana. Ennen kilpailusta erottamista oli osanottajaa varoitettava virheellisestä kävelystään. Jos sääntöjen rikkomus tapahtui viimeisen 400 metrin matkalla, oli osanottaja poistettava kilpailusta ilman varoitusta. Ratakilpailussa oli erotetun kilpailijan heti poistuttava radalta ja maantiekilpailussa hänen oli poistettava numeronsa heti erottamisen jälkeen. Suositeltavaa oli, että toimitsijoiden, osanottajien ja yleisön pitämiseksi kilpailutapahtumien tasalla noudatettiin merkinantojärjestelmää valkoisine (”varoitusta”) ja punaisine (”erotettu”) lippuineen.¹¹⁵

Pituushypyssä kilpailija sai asettaa vauhtiradalle askelmerkkejä, mutta kaikenlaisten käsipainojen käyttäminen oli kielletty. Hyppy oli mitätön, jos hyppykengän kärki tai piikit tekivät jäljen ponnistusrajan edessä olleeseen hiekkaan tai multa tai muuten koskettivat maata ponnistusrajan ja alastulopaikan välillä. Yritystä ei saanut uusia, jos kilpailija juoksi ponnistusrajan tai sen jatkoviivan yli. Kukin osanottaja sai suorittaa kolme hyppyä alkukilpailussa hypäten ohjelman numerojärjestyksen mukaan. Kuusi parasta sai hypätä loppukilpailussa vielä kolme kertaa, heistä huonoin ensimmäisenä ja paras viimeisenä. Jos alkukilpailussa oli kuudenneksi parhaan tuloksen saavuttajia useampia, oli heidän suoritettava uusintahyppy, jonka voittaja pääsi loppukilpailuun, mutta jonka tulosta ei otettu huomioon itse kilpailussa. Osanottajan lopullinen tulos oli hänen paras hyppynsä, vaikka se olisi saavutettu alkukilpailussa. Jos kahdella tai useammalla kilpailijalla tällöin oli sama tulos, ratkaisi palkintojärjestyksen heidän toiseksi paras hyppynsä. Jos sekin oli sama, ratkaisi kolmanneksi paras jne. Vasta jos kaikki hyppyt olivat yhtä pitkiä, suoritettiin uusintahyppy, jota ei kuitenkaan merkitty tulokseksi, vaikka se olisi ollut parempi kuin paras kilpailuhyppy. Mittaus suoritettiin teräsmittanauhalla kohtisuoraan ponnistusrajaa vasten siitä alastulopaikan lähimmästä kohdasta, johon jokin ruumiinosa oli jättänyt jäljen, olkoon se vaikka varsinaisen alastulokuopan ulkopuolella. Mittanauhasta oli tulos luettava ponnistusrajan puoleisesta päästä. Yliastuttuja hyppyjä ei mitattu.¹¹⁶

Korkeushypyssä kilpailu oli aloitettava 160 cm korkeudesta (kansallisissa kilpailuissa 140 cm), ja rimaa korotettiin hyppykilpailujen johtajan harkinnan mukaan hänen ottaessaan huomioon kilpailijoiden kyvyn sekä toivomukset. Tavallisesti nostettiin

115Jukola 1947, 296-297.

116Jukola 1947, 301-302.

rimaa alemmissa korkeuksissa 10 cm kerrallaan, ylemmissä 5, 3 tai 2 cm. Olympiakisoissa ja EM-kilpailuissa käytetyt korkeudet ilmoitettiin vuotta paria aikaisemmin, ja muissa kilpailuissa oli hyppääjille ennen kilpailun alkamista ilmoitettava ne korkeudet, joihin rima tullaan nostamaan. Rimalle hyppääjä sai asettaa merkin, esimerkiksi nenäliinan, näkyväsyyden helpottamiseksi. Myös askelmerkit olivat luvallisia. Hyppy oli suoritettava yhdellä jalalla ponnistaen. Ennen vuotta 1936 oli voimassa määräys, ettei pää saanut ylittää rimaa jalkojen edellä eikä olla pakaroita alempana. Nykyinen määräys kielsi vain tasajalkaa ponnistaen suoritettua ilmamukun eli volttihypyn. Hyppy-yritystä ei saanut uusia, jos kilpailija sivuun hyppäämällä tai riman alitse juoksemalla sivuutti hyppytelineiden välisen pystysuoran tason tai sen jatkeen. Käsipainojen käyttö oli kielletty. Ainoastaan toimitsijoilla oli oikeus siirtää telineitä, jos ponnistuspaikka oli heidän mielestään tullut huonoksi. Siirtämisen sai suorittaa kuitenkin vasta sitten, kun jokainen kilpailija oli tehnyt silloisesta korkeudesta yhtä monta yritystä. Hypyn korkeus mitattiin maasta kohtisuoraan riman yläreunan alimpaan kohtaan.¹¹⁷

Kilpailijat hyppäsivät ohjelman numerojärjestyksessä, ja kukin sai suorittaa kolme yritystä jokaisesta korkeudesta. Kilpailun sai aloittaa mistä tahansa vähimmäiskorkeutta ylempänä olleesta korkeudesta ja jatkaa samoin mistä korkeudesta tahansa, ei kuitenkaan kolmen epäonnistuneen yrityksen jälkeen. Jos osanottajamäärä oli hyvin suuri, voitiin järjestää koekilpailu useammassa ryhmässä. Ennakolta ilmoitetun tuloksen saavuttaneet hyppääjät pääsivät sitten loppukilpailuun, joka suoritettiin tavallisessa järjestyksessä kuin uutena kilpailuna. Kilpailija tulokseksi merkittiin se korkeus, josta hän viimeksi selviytyi. Jos kaksi tai useampi saavutti saman tuloksen, oli se voittaja, joka selviytyi aikaisemmalla yrityksellä viimeisestä korkeudesta. Jos sekään ei ratkaissut, oli voittaja se, joka oli suorittanut pienemmän määrän epäonnistuneita yrityksiä koko kilpailussa. Ellei siitäkään löydetty ratkaisua, julistettiin voittajaksi se, joka oli yrittänyt harvemmat kerrat koko kilpailun aikana. Jos kilpailu vielä sittenkin jäi ratkaisemattomaksi, annettiin samaan tulokseen jääneille sama järjestyssija, mikäli ei ollut kysymyksessä ensimmäinen sija. Sen ratkaisemiseksi oli siinä tapauksessa suoritettava uusinta, toisin sanoen kilpailijat saivat vielä kerran yrittää siitä korkeudesta, josta he eivät kolmella yrityksellä päässeet. Jos he silloin pääsivät, nostettiin rimaa, elleivät, niin rima laskettiin lähinnä edelliseen korkeuteen. Sen jälkeen rimaa nostettiin

¹¹⁷Jukola 1947, 308-309.

ja laskettiin, kunnes päästiin ratkaisuun.¹¹⁸

Seiväshypyssä kilpailu oli aloitettava kolmen metrin korkeudesta (kansallisissa kilpailuissa 260 cm) ja rimaa nostettiin hyppykilpailujen johdon harkinnan mukaan kilpailijoiden toivomukset huomioon ottaen. Tavallisesti nostettiin rimaa alemmissa korkeuksissa 20 cm kerrallaan, ylemmissä 10, 5 tai 3 cm. Kilpailija ei ollut velvollinen luovuttamaan toisen käytettäväksi omaa seivästään. Hyppy-yritystä ei saanut uusia, jos kilpailija oli hyppänyt suorittaakseen kohonnut maasta tai sivuuttanut joko juosten tai syrjään hyppäämällä telineiden välisen pystysuoran tason tai sen jatkeen tai jos seipään kärki kosketti maata tämän tason takana. Uusi yritys sallittiin kuitenkin siinä tapauksessa, että seiväs hypätessä katkesi. Hyppy oli mitätön, jos kilpailija ponnistaessaan tai ilmalennon aikana siirsi alemman kätensä ylemmän käden yläpuolelle tai ylemmän kätensä alkuperäistä otetta korkeammalle. Jos seiväs pudotti riman kilpailijan jo päästyä yli, laskettiin se epäonnistuneeksi yritykseksi. Kilpailijat eivät saaneet siirtää hyppytelineitä mihinkään suuntaan enemmän kuin 60 cm eivätkä käyttää muita kuoppia kuin kentässä olevaa kuoppalaatikkoa. Jos telineitä siirrettiin, oli riman korkeus mitattava uudestaan ennen kilpailun jatkumista. Mittaus tapahtui maasta pystysuoraan riman yläreunan alimpaan kohtaan. Kilpailun suorittaminen ja palkintojärjestyksen määrittäminen tapahtuivat samoin kuin korkeushypyssä.¹¹⁹

Kolmiloikassa kilpailun suorittaminen ja hypyn mittaus tapahtuivat samalla tavalla kuin pituushypyssä. Itse hypyn suorittamisesta määrättiin, että oli ponnistettava kahdesti peräkkäin samalla jalalla ja kolmannen kerran toisella. Hyppy oli mitätön, jos kilpailija parrulta ponnistaessaan kosketti maata ponnistusrajan ja alastulopaikan välillä tai raapaisi sitä ponnahdusten välillä ja jos hän hyppänyt suorittaessaan juoksee ponnistusrajan tai sen jatkeen yli.¹²⁰

Kiekonheitossa kilpailija ei saanut käyttää omaa kiekkoaan. Kansallisissa kilpailuissa se oli sallittu tarkastuksen jälkeen, mutta kilpailija oli velvollinen luovuttamaan kiekkonsa myös toisten käytettäväksi. Heitettäessä kiekon täytyi pudota maahan merkitys 90 asteen ympyrän sektorin sisäpuolelle, jonka kärki oli heittokehän keskipisteessä. Sen ulkopuolelle mennyttä heittoa ei saanut uusia. Heittäjä sai jalallaan koskettaa kehän

118Jukola 1947, 309-310.

119Jukola 1947, 319.

120Jukola 1947, 325.

sisäreunaa, mutta ei astua sen päälle eikä koskettua maata kehän ulkopuolella. Jos hän pudotti kiekon kädestään kehän sisä- tai ulkopuolelle, laskettiin se heitoksi. Heiton jälkeen kiekon pudottua maahan hänen oli vakavasti ja horjahtelematta poistuttava kehän takaosan kautta, joka oli kehän ulkopuolella merkittävä liituvilla. Kilpailussa kukin osanottaja sai suorittaa kolme heittoa ja kuusi parasta vielä kolme. Alkukilpailussa heitettiin ohjelman numerojärjestyksessä. Loppukilpailussa heittivät alkukilpailun kuudes ensimmäiseksi ja paras viimeiseksi. Kilpailijan lopullinen tulos oli hänen paras heittonsa, olipa se saavutettu alkua- tai loppukilpailussa. Jos kaksi tai useampi kilpailija saavutti saman tuloksen, ratkaisivat heidän välisensä järjestyksen lähinnä parhaat heitot. Jos kaikki kuusi heittoa olivat yhtä pitkät, suoritettiin uusintaheitto, jonka tulosta ei otettu huomioon itse kilpailussa. Mahdollisessa karsintakilpailussa varsinaista kilpailua varten saavutettua tulosta ei otettu lopputuloksissa huomioon. Mittaus suoritettiin teräsmittanauhalla kiekon maahantulon jäljen lähimmästä kohdasta kehän sisäreunan lähimpään kohtaan pitkin sitä viivaa, joka kulki kiekon maahantulomerkistä kehän keskipisteeseen. Mittanauhan sen pään, josta tulos luettiin, oli oltava kehän puoleisella toimitsijalla.¹²¹

Keihäänheitossa kansainvälisissä kilpailuissa sai heittää ainoastaan järjestäjien keihäillä. Kansallisissa sai käyttää omaa keihästään, kun se oli tarkastettu, mutta kilpailija oli velvollinen luovuttamaan sen muidenkin käytettäväksi. Keihästä oli heitettäessä pidettävä kiinni kädensijasta. Heitto oli mitätön, jos kilpailija astui rajalaudalle tai sen yli tai jos keihäs ei pudonnut maahan kärki edellä. Heittosuorituksen aikana sai keihään ”häntä” koskettua maata. Jos keihäs katkesi ilmassa, mutta heitto oli sääntöjen mukainen, sai yrityksen uudistaa. Kilpailujärjestelystä olivat voimassa samat määräykset kuin kiekonheitossa. Mittauksessa katsottiin heittoviiva osaksi ympyrän kaaresta, jonka säde oli neljä metriä. Mittaukset suoritettiin tämän ympyrän keskipisteestä keihään putoamispaikkaan eli siis samaten kuin kiekonheitossa. Tämä Suomen ehdotus hyväksyttiin IAAF:n kongressissa Osllossa vuonna 1946. Tulos luettiin mittanauhan heittorajan puoleisesta päästä.¹²²

Kuulantyönnössä oman välineen käyttämisestä olivat määräykset samat kuin muissakin heitoissa. Kuulaa oli työnnettävä yhdellä kädellä niin, ettei se vauhdin tai

121Jukola 1947, 341.

122Jukola 1947, 349.

työntösuorituksen aikana jäänyt olkapään taakse ("heitto"), vaan pysyi sen kohdalla tai etupuolella. Kilpailija sai koskettaa kehän ja nojareunuksen sisä sivuja, mutta ei astua niiden päälle tai yli. Työnnön jälkeen kuulun pudottua maahan oli poistuttava vakavasti ja horjahtelematta kehän takaosan kautta. Kuulan oli pudottava kehän keskipisteestä lähtevien 90 asteen kulmassa olevien suuntaviivojen (ympyrän sektorin) sisäpuolelle. Kilpailujärjestelystä ja mittauksesta olivat voimassa samat säännöt kuin kiekonheitossa.¹²³

Moukarinheitossa moukarin pää (kuula) sai alkupyörähdysten aikana koskettaa maata, mutta jos kilpailija silloin tai muutenkin keskeytti vauhtinsa, laskettiin se heittoyritykseksi. Kehän sisäreunaa saivat jalat koskettaa, mutta reunuksen päälle tai yli ei saanut astua. Moukarin oli pudottava kehän keskipisteestä 90 asteen kulmassa lähtevien suuntaviivojen (ympyrän sektorin) sisäpuolelle. Moukarin tultua maahan oli kilpailijan vakavasti ja horjahtelematta poistuttava kehästä sen takaosan kautta. Jos moukari meni rikki heittosuorituksen tai ilmalennon aikana, sai yrityksen uusia, vaikka olisikin tasapainon horjahtaessa astunut kehän reunuksen päälle tai yli. Kilpailujärjestelystä ja mittauksesta olivat voimassa samat säännöt kuin kiekonheitossa.¹²⁴

Ennen vuoden 1967 kisoja Suomen Urheiluliitto puuttui "ilmoittautumiskurittomuuteen", josta Suomen Urheilulehti oli edellisten Porin kisojen aikaan vuonna 1953 ollut näreissään. SUL piti laittomia kilpailuista poisjäämisiä viime vuosien pahimpana ongelmana, joihin se halusi nyt puuttua tiukemmin. Monet nimimiehet olivat menneinä kesinä ilmoittautuneet sillä ja sillä paikkakunnalla järjestettäviin kilpailuihin, mutta jääneet hyvin usein syytä ilmoittamatta pois. SUL aikoi nyt puuttua näihin poisjäämisiin ankarin ottein. Se aikoi lähettää kaikille seuroille kevään 1966 aikana kaavakkeet, joihin seurojen olisi merkittävä kaikki kauden aikana tapahtuneet poisjäämiset – urheilijan nimi yms. Laittomasti poisjääneet saisivat mahdollisesti määräaikaisen kilpailukiellon.¹²⁵

Suomen Urheiluliiton liittojohtokunnan kokouksessa 12.- 13.3.1966 päätettiin, että vuoden 1967 Kalevan Kisat järjestetään Porissa. Järjestävän seurayhtymän muodostivat

123Jukola 1947, 356-357.

124Jukola 1947, 363-364.

125Satakunnan Kansa 26.1.1966.

Porin Tarmo, Porin Pyrintö ja RU-38.¹²⁶

Vuoden 1967 Kalevan Kisoissa Porin stadionilla miesten lajeina olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10 000 m, 110 m aidat, 400 m aidat, 3000 m esteet ja maraton, hyppylajit korkeushyppy, seiväshyppy, pituushyppy ja kolmiloikka sekä heittolajit kuulantöytä, kiekonheitto, moukarinheitto ja keihäänheitto. Naisten lajeina puolestaan olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m ja 80 m aidat, hyppylajit korkeushyppy ja pituushyppy sekä heittolajit kuulantöytä, kiekonheitto ja keihäänheitto. Lisäksi lajivalikoimaan kuuluivat miehillä kymmenottelu ja naisilla viisiottelu.¹²⁷

Naiset pääsivät siis viimein mukaan myös porilaisiin Kalevan Kisoihin. Samana vuonna SVUL:n vuonna 1952 naisten kouluttamista varten perustaman naisten urheilun keskuustoimikunnan nimi muutettiin naisvaliokunnaksi. Se yritti lisätä naisten aktiivisuutta valmennustyössä.¹²⁸

Naisen asema oli parantunut melkoisesti verrattuna muutaman vuosikymmenen takaiseen aikaan. ”Tokko nykyään tiedetään, millaista oli olla naisurheilija ennen sotia. Meitä ivattiin ja pilkattiin. Väitettiin, että urheileva nainen menettää naisellisuutensa. Emme pysty tekemään lapsia. Tai jos teemme, lapset ovat epämuodostuneita suippopäitä”, muisteli Irja Sarnama (o.s. Lipasti). SUL:n johtokunnan jäsen ja valmentajaveteraani Eila Mikola (o.s. Helin) koki vielä 1950- ja 1960-luvuillakin naisurheilijan tylyn arjen. Hän ei uskaltanut ajatellakaan, millaisiin tuloksiin hän olisi pystynyt, jos olisi saanut alusta saakka kunnan valmennusohjeita. ”Yleensä hiihdin talvisin ja kun lumi sulii, aloin juosta lenkkejä. En tiennyt punttiharjoittelusta, vaikka olisin tarvinnut jalkoihini lisää voimaa. Ylävartaloon puhtia kyllä oli kertynyt talon töissä. En yhtään osannut harjoitella enkä rakentaa mitään tulokuntaa.” Naisten valmentaja Eeva Poutiainen alkoi SM-menestyksen jälkeen 1950-luvun lopulla kirjoitella Mikolalle harjoitusohjelmia. Hän toteutti niistä minkä ehti. Muuten Mikolakin sai olla omissa oloissaan. Hän muisti, kun Poutiainen tuli kerran seuraamaan hänen harjoitustaan. ”Se tuntui tosi oudolta. Siihen saakka ei kukaan ollut valvonut harjoitteluani, itse katselin kelloa. Sekuntikello minulla kyllä oli. Ei naisia silloin

126Satakunnan Kansa 14.3.1966.

127Hermo 2015, 154-155.

128Martiskainen 2006, 219.

varsinaisesti valmennettu eikä muillakaan ollut tietääkseni valmentajia. Ei silloin hyvällä katsottu, että nainen urheili tai juoksenteli pitkin teitä. Sanottiin, että luulisi sillä töitäkin olevan. Eikä taida olla oikein tervejärkinen, kun tuolla tavalla räökkää itseään.” Innokkaimmat tukijat ja ymmärtäjät olivat miehiä. ”Naiset vastustivat naisurheilua enemmän kuin miehet. Urheilu ei ole naisellista. Siinä tulee hiki.”¹²⁹

Vaikka naisten asema urheilukentillä oli kohentunut, ei se toki vielä ollut lähelläkään sitä mitä nykyään. Tästä kertoi esimerkiksi Satakunnan Kansassa julkaistu, sinänsä hyvántahtoinen juttu otsikolla ”Urheilijatytöt eivät hermoile ennen kilpailua”. Juttu alkoi ”Nainen on nainen urheilukilpailussakin. Tosin hän ei lajien välillä kaiva aina pikkupeiliä ja puuterirasiaa esiin ja kohenna ulkonäköään, mutta kampa sentään kuuluu itseoikeutetusti kilpailuasuun”. Edelleen pysyteltiin kauneuden hoidossa: ”Ilman kauneudenhoitotarvikkeita urheilijanaiset eivät sen sijaan matkaa kilpailupaikalle, vaikka toisten mielestä saippua ja hammastahna riittävät kauneuden hoitoon”. Niin ikään otettiin kantaa luonnekysymyksiin: ”Monen naisen yhdessäolon luulisi tuottavan ristiriitoja ja hankaluuksia, mutta päinvastaista väittivät Kalevan Kisoihin osallistuvat 20-vuotias Eeva Riihelä, 17-vuotias Helena Ström ja 19-vuotias Pirkko Karjalainen”. Harrastukset saivat myös osansa: ”Käsityötä ei yksikään tyttö ollut ottanut mukaan, vaikka yhden ammattina onkin ompeleminen”. Ei liene mikään ihme, että ”välinpitämättömästi suhtaudutaan naisurheilijoihin, tytöt valittivat”. Ja kuin varmemmaksi vakuudeksi nimimerkki ”Seetu” lopettaa kirjoituksensa ”Naisia syytetään yleensä liian matkatavaran kuljettamisesta. Nämä neitokset, jotka ovat kilpailumatkoilla jatkuvasti, joutuvat monesti pakkaamaan ja purkamaan tavaransa, joten mitään turhaa he eivät varmasti kuljeta mukanaan. Iso kassi oli jokaisella täynnä tavaraa, mutta silti heistä tuntui, ettei kaikkea tarpeellistakaan ollut mukana. Vihjeeksi muille matkustavaisille kerrottakoon urheilijatytön kassin sisältö: villapusero, urheiluvarusteet (kilpailupuku, verryttelypuku, piikkarit, kumitossut), pitkät housut, hippapuku, kengät, sadetakki, pesuvälineitä ja kaikeksi kukkuraksi hiusrullat. Onhan kysymys naisurheilijoista”.¹³⁰

Lajivalmentajasysteemiin oli Suomessa päästy 1950-luvun lopulla. Toden teolla lajivalmennus käynnistyi vuonna 1961, kun 17 lajivalmentajaa aloitti tehtävänsä.

129Martiskainen 2006, 219-220.

130Satakunnan Kansa 12.8.1967.

Erityisen tiivistä valmennus oli alkuun vain seiväshypyssä, jossa Valto Olenius oli aloittanut jo vuonna 1958. Keihäässä Mikko Paananen kokosi ensimmäisen harjoitusrinkinsä syksyllä 1960. Valmentajatilannetta ei pidetty mitenkään hyvänä, sillä ammattivalmentajia oli niukasti. Entiset aktiivit oto-linjalla kelpasivat kuitenkin hyvin vetäjiksi.¹³¹

Myös ulkomaalaisia valmentajia oli vähitellen alettu värvätä. Porin kisoissa suurin mielenkiinto kohdistui kestävyysjuoksijoiden lajivalmentajaan, uusiseelantilaiseen Arthur Lydiardiin. SUL:n puheenjohtaja Jukka Uunila oli ottanut yhteyttä heti vuoden 1965 HKV:n Maailmankisojen jälkeen Uuden-Seelannin joukkueen huoltajana toimineeseen Lydiardiin. Tämä ei kuitenkaan heti ollut voinut saapua Suomeen, koska sopimus Meksikon kanssa vei hänet sinne. Kahden vuoden kuluttua sopimuksen Meksikon kanssa purkauduttua hän oli valmis tulemaan Suomeen. Uunila oli esittänyt kutsun Lydiardille puhumatta asiasta muille vastuussa oleville. Vasta keskusteluaan tämän kanssa mahdollisesta valmentajaksi tulosta hän esitti asian liiton johtokunnalle ja liittovaltuustolle. Uunila otti toiminnallaan tietoisesti riskin, mutta hän myös oivalsi, että suomalainen yleisurheilu ei voi nousta, ellei ensiksi kohoteta kestävyysjuoksua. Ensimmäiseksi Lydiard totesi, että suomalaiset eivät harjoittele tarpeeksi. Puuttuu aerobinen pohja, pohjakunto ja motivaatiokin. Lydiard aloitti ryhmänsä kanssa valmennustyön, lähetti kirjallisia ohjeita nuorille ja piti innostustilaisuuksia.¹³²

SUL:n johtokunta oli Lydiardin suhteen helposti ylipuhuttavissa, vaikka tämä oli kallis mies: 240 000 silloista markkaa ja tulkiksi valitun Eero Uotilan kulut päälle. Jälkikäteen voi todeta, että valmentajavastuun kaataminen Lydiardin niskoille oli väärä ratkaisu. Tokko Uunilakaan olisi osannut ennen ensimmäistä Kuortanejärven lenkkiä kuvitella, että maaottelujuoksijoista vain kaksi miestä pysyy Lydiardin, pian 50-vuotiaan papparaisen kyydissä. Valmentajan entinen suutari ei onnistunut, mutta valmentajien kouluttajana ja juoksuinnostuksen levittäjänä Lydiard sen sijaan jätti Suomen yleisurheiluun lähtemättömän jäljen. Entinen pää- ja lajivalmentaja Kari Sinkkonen antoi Lydiardille kaiken kunnian. ”Hän ei onnistunut henkilökohtaisesti, mutta häneltä saimme tiedon ja linjan, joka perustui kovaan, kurinalaiseen työhön ja tavoitteiden valintaan.”¹³³

131 Martiskainen 2006, 230.

132 Häyrinen 1987, 179-180.

133 Martiskainen 2006, 234.

Porin kisojen alla Satakunnan Kansassa todettiin, että juoksijoiden huippukunto oli tähdätty Kalevan Kisoihin ja Ruotsi-maaotteluun. ”Olkaa kärsivällisiä, odottakaa syksyä! Näin on puhuttu. On kohtuutonta vaatia liian paljon liian lyhyessä ajassa. Lydiard on kieltämättä tunnettu valmentaja, mutta mikään 'poppamies' joka tietäisi oikotien huipulle ei hänkään sentään ole.”¹³⁴

10 000 metrin juoksun jälkeen tuntui kuin urheilun ystävät eivät oikein olisi luottaneet Lydiardin tallin ravureihin. Huokaus ja huuto katsomosta: ”Jo on aikoihin eletty, kun kympin pronssi saadaan yli 31 minuutin ajalla, missä se Artturi on!”¹³⁵

Kaikkialla ei ymmärretty, ettei yhdessä vuodessa voitu tulosta saada. Lydiard poistui maaliskuussa 1969 maasta lehdistön arvostelujen saattamana. On kuitenkin selvää, että Lydiard matkoillaan ja neuvoillaan innosti lukuisia nuoria urheilijoita, valmentajia sekä silloisia aktiiveja harjoittelemaan ahkerasti ja loppuun saakka. Lydiardin sanojen mukaan aerobisen pohjan luominen oli perusta huipulle pääsyyn.¹³⁶

Satakunnan Kansa otti kantaa ottelijoiden tilanteeseen. Sen mukaan Suomen Urheiluliittokin oli vihdoinkin huomannut ottelijoiden olemassaolon. Aikaisemmin ei heille juuri rahaa riittänyt ja mestariluokankin miehet joutuivat huolehtimaan itse omista välinehankinnoistaan. Tilanteessa oli nyt tapahtunut parannus ja parhaat ottelijamme voivat saada hieman apua kalliiksi tulevissa välineostoissaan. Lehden mukaan se oli oikeastaan vähintään, mitä liitto voi tehdä entisen paraatilajimme hyväksi, jonka valmennus oli ollut ”kesannolla” viimeisten vuosien aikana.¹³⁷

Kisojen huipentuma elettiin seiväshyppykilpailussa, jonka ratkaisut tapahtuivat Satakunnan Kansan mukaan ”amerikkalaisissa” korkeuksissa. Mestaruuden puolustaja Risto Ivanoffista tuli kisojen kirkkain tähti, kun hän hyppäsi uuden Suomen ennätyksen 515 cm. Myös kisan kakkonen Altti Alarotu suoriutui mainiosti tuloksella 510 cm.¹³⁸

1960-luvun alussa seiväshypyssä oli tapahtunut merkittävää kehitystä lasikuituseipään

134Satakunnan Kansa 11.8.1967.

135Satakunnan Kansa 12.8.1967.

136Häyrinen 1987, 180.

137Satakunnan Kansa 12.8.1967.

138Satakunnan Kansa 14.8.1967.

myötä. Se tosin tunnettiin USA:ssa jo sotien jälkeen, Bob Mathias käytti sitä Lontoossa 1948. Melbournessa kahdeksan vuotta myöhemmin lasikuitumiehiä oli Georgios Roubanis. Samana vuonna Ron Morris kokeili lasikuitua, mutta hylkäsi sen sopimattomana. Suomeen ensimmäiset seipäät tulivat USA:sta vuonna 1961. Ne olivat Valto Oleniuksen hankintoja. Urheilun Kuva-Aitan päätoimittaja Pentti Vuorio oli nähnyt vuoden alussa Track&Field News -lehdessä ylhäältä päin kuvattua lasikuituhypyn. Kun Oleniukselta kysyttiin mielipidettä, hän päätti ottaa asiasta selvää. Suomeen saatu paketti sisälsi 160 paunan löysiä putkia, joita riitti vain kärkimiehille, Pentti Nikulalle, Risto Ankiolle ja kumppaneille. Nikula hyppäsi syyskuun lopussa 451 cm. Keväällä 1962 saatiin puolisen tusinaa ns. viiden metrin seipäitä. Ne olivat jäykempiä kuin edelliset, mutta nykymittapuun mukaan niin löysiä, että niitä käyttävät junnut, vertaili Aulis Kairento. Nikula hyppäsi niillä heti paljon paremmin kuin muut suomalaiset. ”Biomekaniikan ja energian tuoton suhteen teräs- ja lasikuituseiväs olivat ihan eri lajeja. Mikään laji ei ole kokenut samaa mullistusta. Dick Forsbury toi korkeushyppyyn uuden tekniikan, mutta riman yli mennään vain toisinpäin. Muut ehdot eivät muuttuneet yhtä paljon.” Viiden metrin haamurajasta tuli pian lastenleikkiä. Koko lajin luonne muuttui. Terässeipäällä ei tullut Kairennon mukaan koskaan eteen pelon tunnetta, vaikka tipahdettiin jaloilleen purukasaan. Lasikuitu katkeili, Nikulallakin 11 kertaa, ja hermoheikot joutuivat lopettamaan. Raja tulee yhä vastaan psyykkisellä puolella. Kairento myönsi, että markkinointimielessä lasikuitu oli lajille lottovoitto. Suomalaiselle seiväshypylle se takasi pariksi vuodeksi kaikkien aikojen markkinaraon. Mutta mikään ei ole kestävä. Muutaman vuoden kuluttua oltiin taas 20 cm perässä.¹³⁹

Porissa vuonna 1967 korkeutta hypättiin vielä 1950-luvulla yleistyneellä kierähdystyylillä. Seuraavana vuonna edellä mainittu Richard ”Dick” Forsburyn mätkähdykseksi kutsuttu floppaustyyli mullisti korkeushypyn. Samalla hyppääjätyyppikin muuttui. Kierähdyksen tähdet, vahvajalkaiset voimatyypit katosivat muihin lajeihin. Suomessa oli tuohon aikaan vaahtomuovisia alastulopaikkoja niin vähän, että mätkähdystä olisivat vain harvat pystyneet kunnolla harjoittelemaan. ”Joistakin kaupungeista muovipatjan saattoi löytää, mutta maaseudulla siitä ei voinut olla koskaan varma”, muisteli vuoden 1969 EM-hopeamitalisti Reijo Vähälä. Hän kokeili itsekin mätkähdystä, ja ylitti samat 190 senttiä niin kuin ulko- ja sisäjalankin tekniikalla. Vähälä päätteli, ettei hänestä olisi floppaajaksi. ”Ei minulla ollut flopin

¹³⁹Martiskainen 2006, 236-237.

vaatimaa ketteryyttä ja tiettyä kimmoisuutta. Olisin floppaamalla päässyt ehkä 210, mutta ei se olisi pitkälle riittänyt.” Vähälän mielestä Forsburyn tyyli on kierähdystä yksinkertaisempi. ”Siinä pystyy käyttämään vauhdin paremmin ja lataamaan kaiken ponnistukseen.” Suomessa kierähtäjät alkoivat jäädä vähemmistöön 1980-luvun vaihteessa, vaikka Harri Sundell ja Juha Porkka vielä hetken hallitsivatkin markkinoita. Tyyliä vaihtanut Matti Nieminen mätkähti ensimmäisenä 220 vuonna 1979.¹⁴⁰

Kisoissa paljon puhetta aiheuttaneeseen Arthur Lydiardiin palattiin vielä ennen seuraavia Porissa järjestettyjä Kalevan Kisoja. Tammikuussa 1982 SVUL:n puheenjohtaja Jukka Uunila totesi, että vielä 1960-luvulla suomalaisen valmentajan kuva oli hämärä. Hänen mukaansa vasta Lydiardin tulo Suomeen tuon vuosikymmenen lopussa kirkasti valmentajan toimenkuvan. Uunila sanoi, että hän oli puhdasoppinen lajivalmentaja, jollaisia meillä nyt oli jo runsaasti. Sotien jälkeen valmentaja oli yleismies, jonka tehtäviin kuului hyvin paljon muutakin kuin valmentaminen. Mitä enemmän urheilija 1950-luvulla menestyi sitä enemmän hän vähätteli valmentajan osuutta. 1980-luvun valmentajan asema Suomessa oli kiistaton. Hänen työtään arvostettiin. Hänen oli oltava ammattimies, sillä kilpailu huipulla oli mennyt jo siihen pisteeseen, ettei erehdyksiin ja kokeiluihin ollut varaa. Nousun huipulle tulisi tapahtua varsin suoraviivaisesti. Uunilan mukaan kolme tärkeintä huippuvalmentajan ominaisuutta olivat ajantasaiset taidot, kyky käsitellä urheilijaa ja pitkäjänteisyys, joka oli taidoista tärkein. Toki myös yhteistyö oli tärkeää, sillä eihän valmentajan sopinut yksin tehdä suunnitelmia, joiden avulla urheilijan täytyi huipulle kivuta. Olympiavalmentajissa Uunila oli huomannut yhden yhtäläisen ominaisuuden. Se oli persoonallisuus.¹⁴¹

Vuoden 1983 Kalevan Kisoissa Porin stadionilla miesten lajeina olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10 000 m, 110 m aidat, 400 m aidat ja 3000 m esteet, hyppylajit korkeushyppy, seiväshyppy, pituushyppy ja kolmiloikka sekä heittolajit kuulantyyntö, kiekonheitto, moukarinheitto ja keihäänheitto. Naisten lajeina puolestaan olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 3000 m, 10 000 m, 100 m aidat ja 400 m aidat, hyppylajit korkeushyppy ja pituushyppy sekä heittolajit kuulantyyntö, kiekonheitto ja keihäänheitto. Lisäksi lajivalikoimaan kuuluivat miehillä

140Martiskainen 2006, 237.

141Satakunnan Kansa 27.1.1982.

20 kilometrin kävely sekä kymmenottelu ja naisilla 5000 m ratakävely sekä seitsenottelu.¹⁴²

Kisoihin oli ilmoittautunut yhteensä 759 osanottajaa, joista miehiä 451 ja naisia 308. Kisojen tiedotusvaliokunnan puheenjohtajan Matti Takalan mukaan syynä voitiin pitää sitä, että kisat järjestettiin puolitoista kuukautta aiemmin kuin vuosi sitten. Tämä aiheutti sen, että läheskään kaikki urheilijat eivät vielä olleet yltäneet A-luokan tulokseen. Toisaalta oli huomioitava sekin, että Porissa annettiin näyttöjä MM-kisoja varten. Tason kovuus saattoi pelästyttää heikoimpia. Suosituimmat lajit olivat miesten 400 metrin sileä ja sama matka aidoilla, molempiin oli ilmoitettu 30 osanottajaa. Naisten lajeissa 400 metrin aitajuoksu ja 3000 metriä keräsivät 25 juoksijaa.¹⁴³

Kisajärjestäjien mukaan uusina lajeina mukaan tulleet naisten 10 000 metrin juoksu ja 5000 metrin ratakävely eivät tuottaneet heille ylimääräistä työtä, koska molemmat käytiin stadionilla. Miesten 20 kilometrin kävely sen sijaan aiheutti lisäurakointia, koska rata jouduttiin vetämään maantielle. Kalevan Kisojen pääsihteeri Pekka Saaristo näki mielekkäänä, että kävely, nimenomaan kahden peninkulman kisa, mahdutettiin ohjelmaan, koska kilpailuun osallistui Euroopan mestari Reima Salonen. Kävely oli uutta Kalevan Kisoissa ja ennen kaikkea Satakunnassa. Niinpä tuomaritehtäviin erikoistuneita ei ollut kovinkaan helpolla osoitettavissa. Kisajärjestäjät joutuivat kouluttamaan toimitsijoitaan tuomaritehtäviin. Laji vaati parisenkymmentä asiantuntijaa, koska radasta tehtiin kolmen kilometrin pituinen, ja kilpailua oli valvottava sen kaikissa kohdissa.¹⁴⁴

Kisajärjestäjät keskustelivat myös moukarimiesten käsiteippauksista ja keihään alastulosta. Hans Porras painotti, että moukarinheittäjä saa teipata vain avoimen haavan, mutta muun muassa ranneside sallitaan. Lajijohtajalla oli moukarinheitossa ylituomarin valtuudet, siis määrätä teippauksen poistettavaksi, jos hän havaitsi pienintäkään vilppiä. Keihään alastulo oli jatkuvasti kiistan ja arvostelun kohde. Lippumies ja vain hän oli vastuussa keihään alastulopisteen merkitsemisestä. Hänellä ei saanut olla mitään muuta tehtävää tai huomioitavaa heiton aikana. Hänen oli sijoituttava niin, että hän varmasti pystyi toteamaan, oliko keihäs tullut kenttään kärjelleen, lappeelleen vai perä edellä. Jos

142Hermo 2015, 156-157.

143Satakunnan Kansa 27.6.1983.

144Satakunnan Kansa 1.12.1982.

lippumies hallitsi tehtävän, homma hoitui ilman väenkokousta alastulopaikalla.¹⁴⁵

Kilpailuvaliokunnan puheenjohtaja Raimo Järvisen mukaan moniottelut oli tarkoitus pudottaa kisaohjelmasta seuraavana vuonna. Hänen mielestään naisten lajeja ei kuitenkaan saanut irrottaa yhteisistä Kalevan Kisoista. Järvinen sanoi, että moniotteluja voitiin pitää tietyllä tavalla kisojen painolastina, koska niiden sijoittaminen joustavaan aikatauluun oli vaikea tehtävä. Lisäksi ottelijoissa oli useita urheilijoita, jotka olisivat ottaneet osaa myös henkilökohtaisiin lajeihin, mutta joiden osanoton aikataulu esti.¹⁴⁶

Doping-kysymys oli noussut voimakkaasti esille suomalaisten urheilijoiden keskuudessa jälleen 1980-luvun alussa. Vuonna 1982 voimanoston MM-kisoihin valituista yhdestätoista voimamiehestä joutui jäämään kotiin peräti kuusi positiivisen doping-testituloksen vuoksi. Satakunnan Kansa epäili, että ”hormoonilääketiede” oli muualla kehittynyt jopa niin pitkälle, ettei urheilijoita pystytty saamaan kiinni nyky menetelmin. Kirjoittajan mukaan ”hormoonien” käyttö oli kuitenkin tuomittava ja kilpailukieltoja pidennettävä. ”Hormoonien” käytöllä pystyttiin kirjoittajan mukaan välttämään pitkäaikainen harjoittelu, sillä ”hormoonit” nostivat nopeasti suorituskykyä. ”Hormoonien käyttäjät eivät ole urheilijoita, jotka ovat vihkiytyneet asialleen. He vain tavoittelevat suosiota ja mainetta mahdollisimman helposti.” Kirjoittaja totesi, että ”hormoonien” käyttö johtaa siihen, että todellisina urheilijoina täytyy alkaa pitää puulaakiurheilijoita ja kuntoilijoita, jotka eivät yritä parantaa suoritustaan kielletyin menetelmin.¹⁴⁷

Edelleen Satakunnan Kansa jatkoi dopingin puimista otsikolla ”Vilpillistä kilvoittelua”. Lehti totesi tapahtumien olevan päivittäisiä eivätkä ne siksi edes hätkähdytä. Oli ikään kuin parkkiinnuttu ottamaan vastaan tietoja dopingin käytöstä kärkeäntäneistä. Nämä kuuluivat vuorokautiseen uutisantiin. ”Näinkö alas vapaassa urheilun harrastamisessa ja harjoittamisessa on vajottu? Pyritään vilpilliseen kilvoitteluun; keinotekoisesti kohottamaan tulokuntoa – ja voittamaan. Vinosuuntaista, kieroä – rikollistakin!” Lehti piti käyttäjien määrän arvailua täysin mahdottomana. ”Piristeiden ja anabolisten steroidien käyttäjiä joka tapauksessa löytyy tunnistamaton määrä. Tuskin erehtyy

145Satakunnan Kansa 21.1.1983.

146Satakunnan Kansa 1.6.1983.

147Satakunnan Kansa 6.11.1982.

todetessaan, että kiinni joutuneet ovat ainoastaan osa jäävuorta, jonka huippua ei näy.”¹⁴⁸

Oli harvinaisen selvää, että doping oli tuolloin iso ongelma. Elokuussa 1977 Helsingissä järjestettiin Eurooppa Cupin loppukilpailu, jossa testattiin sekä piristeiden että kiellettyjen hormonien käyttöä. Testeissä paljastui neljä positiivista tapausta, joista kolme kohdistui suomalaisiin urheilijoihin. Käryneet urheilijat olivat Seppo Hovinen, Asko Pesonen ja Markku Tuokko. Tapahtunut oli häpeäksi koko Suomen yleisurheilulle, vaikka sitä aluksi haluttiinkin selittää parhain päin. Vesa-Matti Peltolan välittämän tiedon mukaan Tuokko ja Hovinen saivat kilpailukiellon aikana stipendit sekä Suomen Urheiluliitolta että Olympiakomitealta. Hänen mukaansa tämä on osoitus siitä, ”ettei antidopingtoimintaa ollut vielä 1970-luvun loppupuolella kovin hyvin sisäistetty suomalaisissa urheilujärjestöissä”.¹⁴⁹

Jatkossa ryhdyttiin muihinkin toimenpiteisiin kuin vuoden mittaisiin kilpailukieltoihin kiellettyjen aineiden käyttäjille. Vuonna 1978 SUL laati kattavan ohjeiston, jossa anabolisten steroidien ja muiden kiellettyjen keinojen käyttö urheiluvalmennuksessa tuomitaan ja eri osapuolien vastuut määritetään. Kannanotossa todetaan, että useat urheilijat eivät ole kokeneet anabolisten steroidien käyttöä vakavana sääntörikkomuksena, koska käyttö kansainvälisellä tasolla on yleistä. Samoin todetaan, että SUL pyrkii kansainvälisellä tasolla siihen, että kaikki urheilijat saatettaisiin tasavertaiseen asemaan. Kannanotto johti myös käytännön toimiin, sillä seuraavan vuoden Kalevan Kisoissa tehtiin liiton toimesta doping-testejä. Sama toistui seuraavana vuonna, jolloin kaikki Moskovan olympialaisiin valitut urheilijat testattiin ja ainakin yhden urheilijan kilpaileminen estyi tästä syystä.¹⁵⁰

Suomalainen yleisurheilu joutui seuraavan kerran doping-kohun kohteeksi 1981, kun ruotsalainen pikajuoksija Linda Haglund jäi kiinni doping-testissä ja tuomittiin kilpailukieltoon. Suomen kannalta asian teki merkittäväksi se, että Haglundin valmentaja oli suomalainen Pertti Helin ja häntä Haglund syytti kiellettyjen aineiden toimittamisesta. Helinin ei-uskottavalta tuntuva oma selitys oli, että hän sekoitti omat selkäkipujensa hoitoon tarkoitetut aineet Haglundille tarkoitettuihin vitamiineihin. SUL

148Satakunnan Kansa 2.12.1982.

149Martiskainen 2006, 361.

150Martiskainen 2006, 361.

tutki asian ja totesi Helinin syyttömäksi.¹⁵¹

Maaliskuussa 1983 kansallinen doping-toimikunta oli laatinut suositusluonteisen säännösten vajaan vuoden työskenneltyään. Pysyvän toimikunnan tehtävänä olisi valvoa yhteisten sääntöjen noudattamista, mikäli urheilujärjestöt ne hyväksyvät. Toimikunta selvitti myös doping-testien käytännön toimet kaikkien lajien ja urheilumuotojen kilpailuissa. Sen sijaan harjoituskaudelle ei testauksia ollut ainakaan toistaiseksi esitetty. Eri lajien SM-kilpailuissa ja olympiakarsinnoissa olivat olympiakomitea ja urheilujärjestöt järjestäneet testejä jo yli kymmenen vuotta. Vuodesta 1982 oli olympiakomitea lääkintäkomission lisäksi järjestänyt yllätystestejä olympialajien kansallisissa kilpailuissa. Sekä SVUL että TUL olivat yksimielisesti ilmaisseet kielteisen kantansa urheilutulosten keinotekoiseen parantamiseen dopingin avulla. KOK tuomitsi sekä piristeiden että anabolisten steroidien käytön. Lääketieteen lisensiaatti Markku Alen liikunnan ja kansanterveyden edistämissätiöstä Jyväskylästä edusti Suomea Doping in Sport -työryhmässä, joka toimi Euroopan neuvoston urheilukomitean alaisena. Alen sanoi Suomen olevan kärkipään maita doping-keskustelussa ja säännösten luomisessa.¹⁵²

Kesäkuussa 1983 Los Angelesin vuoden 1984 olympialaisten järjestelykomitean puheenjohtaja Peter Ueberroth otti kantaa doping-testaukseen. Hänen mukaansa olympialaisia ei ollut tarkoitus käyttää doping-testien koekenttänä. Hän korosti, että kisojen doping-testeissä tultaisiin tarkkailemaan samoja kiellettyjä aineita kuin Moskovassa 1980. Käytännössä se tarkoitti anabolisten steroidien paljastamista. ”Emme halua järjestää olympialaisia lääkäreille ja lakimiehille, vaan urheilijoille. Los Angelesin kisat eivät saa toimia doping-kokeilijoiden temmellyskenttänä”, Ueberroth lisäsi. Hän viittasi kofeiinin ja testosteronin tutkimiseen, joita ei hänen mielestään voitu osoittaa luotettaviksi. KOK:n toimitusjohtaja Monique Berlioux oli kuitenkin sitä mieltä, että Sarajevon talviolympialaisia varten tehdyt tutkimukset olivat osoittaneet, että kofeiinin ja miessukupuolihormonin testaamisessa ei ollut sijaa epäilyille.¹⁵³

Suomen ennätysten kehitys vuoden 1967 kisoista vuoteen 1983 oli ollut valtavaa.

Satakunnan Kansakin esitti varsin aiheellisen kysymyksen: ”Miksi?” Miesten lajeissa

151Martiskainen 2006, 361.

152Satakunnan Kansa 17.3.1983.

153Satakunnan Kansa 6.6.1983.

korkeushypyn ennätys oli parantunut 20 senttiä, seiväshypyn puoli metriä, kuulan neljä, kiekon 13 ja moukarin 16 metriä. Naisten lajeissa kehitys oli ollut vieläkin mahtavampaa. Korkeushypyssä 24 senttiä, pituushypyssä 53 senttiä, kuula yli viisi, kiekon 20 ja keihään yli 23 metriä.¹⁵⁴

Kisojen jälkeen Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja Tapani Ilkka moitti keihäs- ja seiväsmiesten otteita. Hänen mielestään kisoissa olisi pitänyt syntyä parempaa jälkeä. ”On hämmästyttävää, ettei välineitä hallita omien maailmanmestaruuskisojen kynnyksellä paremmin.” Muilta osiltaan Ilkka luonnehti kisoja odotetun kaltaisiksi. Ennakolta vahvoiksi tiedetyt urheilijat kohentelivat asemiaan, eikä uusia haastajia liiemmästi noussut päivänvaloon. Ilkka piti yhtenä harvoista positiivisista ilmiöistä kolmiloikkaajien ryhdistäytymistä. Muuten hänelle jäi yleisurheilun tasosta samea kuva.¹⁵⁵

Vuoden 2005 Kalevan Kisoissa Porin stadionilla miesten lajeina olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10 000 m, 110 m aidat, 400 m aidat ja 3000 m esteet, hyppylajit korkeushyppy, seiväshyppy, pituushyppy ja kolmiloikka sekä heittolajit kuulantyyöntö, kiekonheitto, moukarinheitto ja keihäänheitto. Naisten lajeina puolestaan olivat juoksumatkat 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10 000 m, 100 m aidat ja 400 m aidat ja 3000 m esteet, hyppylajit korkeushyppy, seiväshyppy, pituushyppy ja kolmiloikka sekä heittolajit kuulantyyöntö, kiekonheitto, moukarinheitto ja keihäänheitto. Lisäksi lajivalikoimaan kuuluivat miehillä 20 kilometrin kävely sekä kymmenottelu ja naisilla 10 kilometrin kävely sekä seitsenottelu. Mukana oli myös 100 m pyörätuolikelous.¹⁵⁶

Kisojen aikaan Satakunnan Kansassa kerrottiin, että Kansainvälinen urheiluliitto tulee käsittelemään Helsingissä ennen MM-kisoja pidettävässä kongressissa esitystä, jonka mukaan siirryttäisiin vilppilähtösäännöissä vielä nykyistäkin tiukempaan linjaan: urheilija suljettaisiin lajista jo yhden vilppilähdön otettuaan. Vuonna 2005 yleisurheilussa sallittiin yksi vilppilähtö juoksuerää kohden. Toisen vilppilähdön ottanut suljettiin juoksusta, vaikka hän ei olisi syyllistynyt ensimmäiseen starttivirheeseen. Urheilijapiireissä ehdotus tyrmättiin heti kättelyssä. Esimerkiksi aitajuoksija Hanna

154Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

155Satakunnan Kansa 4.7.1983.

156Hermo 2015, 158-159.

Korell totesi, että lähdössä voi olla sellaisia häiriötekijöitä, jotka aiheuttavat tahattoman vilppilähdön. Hänen mukaansa lähtö menisi liian varovaiseksi, jos yhtään vilppiä ei sallittaisi.¹⁵⁷ Nykyisin ehdotettu sääntö on voimassa.

Lajien suorittamiseen liittyvät säännöt ovat lopulta muuttuneet varsin vähän tässä luvussa jo esitetyistä Martti Jukolan kertomista säännöistä. Muutokset suorituspaikoilla ovat olleet hieman suurempia. Verrattuna vuoden 1983 kisoihin naiset olivat lajien näkökulmasta saaneet vuoteen 2005 mennessä tasavertaisen aseman miehiin nähden, kun lajivalikoimaan oli lisätty seiväshyppy, kolmiloikka ja moukarinheitto. Lisäksi 3000 metrin juoksumatka oli pidentetty 5000 metriin ja naiset kilpailivat myös estejuoksussa.

Vaikka lajien suorittaminen ei olekaan merkittävästi muuttunut, on tekninen kehitys mullistanut esimerkiksi ajanoton. Sääntöjen mukaan käsiajanotto on edelleen käypä tapa mitata aikaa, mutta käytännössä maalikameroita käytetään yleisesti. IAAF suosittaa, että sen hyväksymää maalikameralla varustettua ajanottolaitteistoa tulisi käyttää kaikissa kilpailuissa. Ollakseen IAAF:n hyväksymä järjestelmän on oltava testattu ja sillä tulee ennen kilpailua olla viimeksi kuluneiden 4 vuoden sisällä myönnetty sertifikaatti (todistus toiminnan tarkkuudesta). Järjestelmän tulee rekisteröidä maaliintulo kameralla, joka on sijoitettu maaliviivan jatkeelle ja tuottaa yhdistelmäkuvan, joka rakentuu joko 1000 (kansainväliset kilpailut) tai 100 (muut kilpailut) osakuvasta sekuntia kohti. Kaikissa tapauksissa kuvan täytyy myös olla synkronoitu 0,01 sekunnin jaotuksella tasavälisesti merkityn aika-asteikon kanssa. Järjestelmän tulee käynnistyä automaattisesti lähettäjän pistoolin laukauksesta niin, että kokonaisviive laukauksesta ajanoton käynnistymiseen on vakio ja kestoltaan tasan tai alle 0,001 sekuntia. Kilpailijoiden ajat ja sijoitukset tulee lukea maalikuvasta erityisellä kohdistusviivalla (kursorilla), joka on ehdottomasti kohtisuorassa aika-asteikkoa vastaan. Järjestelmän täytyy määrittää ja rekisteröidä automaattisesti kilpailijoiden ajat, ja sen täytyy pystyä tuottamaan painettu kuva, jos näkyvät kaikkien kilpailijoiden ajat.¹⁵⁸

157Satakunnan Kansa 15.7.2005.

158IAAF 2014, 66-67.

4. Urheiluvälineet ja -varusteet

Tiilimäen kisojen aikaan urheiluasuna käytettiin pääasiassa hihattomia valkoisia pumpulitrikoopaitoja ja väljiä polvihousuja. Lauri Pihkala varoitti kireällä kumikauluksella varustetuista housuista. Hänen mukaansa ne estivät verenkulua tärkeissä vartalolihasissa. Kestävyysjuoksuissa ja heitoissa käytettiin kumikenkiä tai Müllerin sandaaleja. Vuosisadan alussa monet vastustivat piikkikenkiä periaatteellisista syistä. Pihkalankin mukaan ne tuntuivat keinotekoisilta, mutta hän myönsi, että niitä käyttämällä saattoi välttyä onnettomuuksilta. ”Lyödäänhän hevostenkin jalkoihin kengät, vaikka niillä on hyvin kehittyneet kaviot!” Piikkikenkien tuli olla enemmän hieman ahtaat kuin väljät. Toiset pitivät niitä paljaan jalan päällä, mutta ohuet sukat toivat mukavuutta. Juoksijoiden kengissä oli 6 piikkiä kummassakin, 2 aina rinnatusten pohjassa. Aitajuoksijat, hyppääjät ja heittäjät tarvitsivat lisäksi piikin tai pari korkoon. Kestävyysjuoksussa ei piikkikenkiä kannattanut käyttää kuin poikkeustapauksissa hyvin vetisellä ilmalla.¹⁵⁹

Yleisesti suositeltiin mukavaa, väljää ja vuodenajan mukaista pukua. Kesällä voi urheilla jopa uimahoususillaan, ellei poliisi puuttanut asiaan. Päähineeksi ei suositeltu knallia, koppalakkaa tai ylioppilaslakkaa. Muutenkin toivottiin vallitsevista tavoista luopumista: kesäisin kannatti perustaa ”avojalkaisten, lakittomien ja takittomien yhdistys”.¹⁶⁰

100 metrin juoksussa vähintään 1,25 metrin levyisiä ratoja saattoi erottaa toisistaan pingoitettu nauha, mutta vähitellen siirryttiin liituviivan käyttöön. Päätymisrajalle (maaliviiva) pingoitettiin kahden pylvään välille rihma tai paperiliuska juoksijoiden rinnan korkeudelle (noin 130 cm maasta). Aitajuoksussa, jota myös häkkijuoksuksi kutsuttiin, oli aitojen välit mitattava ja merkittävä ennen kilpailua puupalikoilla, joiden keskelle lyöty naula piti ne maassa kiinni. Pihkala totesi aitajuoksun olevan onnistuinein sana vastaamaan englantilaista ”hurdling”-sanaa. Hänen mukaansa häkkijuoksu herätti asiaan perehtymättömissä ajatuksia jonkinmoisesta häkistä, joka pistetään kilpailijan päälle estämään hänen juoksuaan, vertaa ”säkkijuoksu”.¹⁶¹

¹⁵⁹Pihkala 1908, 174-175.

¹⁶⁰Pihkala 1908, 174-176.

¹⁶¹Pihkala 1908, 138-139.

Korkeushyppy suoritettiin suoran ja omasta painostaan taipumattoman puuriman yli, joka noin 4 cm ulkonevien puikkojen kannattamana oli kiinnitetty vähintään 2 ja enintään 3 m toisistaan olevien pystyjen telineiden varaan. Rima oli harvoin niin suora, että sen keskikohta olisi aina ollut yhtä korkealla maasta, joten siihen kiinnitettiin kilpailun alkaessa paperisuikale kirjoituksella ”yläpuoli”.¹⁶²

Pituushypyssä ja kolmiloikassa ponnistusrajaksi upotettiin maanpinnan tasalle valkeaksi maalattu poikittainen lauta, joka oli vähintään 1 m pituinen, noin 15 cm levyinen ja saman paksuinen. Laudan taakse kaivettiin noin 8 cm syvyinen ja 30 cm levyinen syvennys. Pihkala piti mukavimpana ja luotettavimpana mittauslaitteena seuraavaa: kahden puolen alastulopaikan upotettiin melkein maan tasalle ja 1,5-2 metrin päähän toisistaan keskenään yhdensuuntaisiksi ja ponnistuslankkaa vastaan kohtisuoriksi kaksi nelikulmaista, sileäksi höylättyä piirua. Toinen niistä oli varustettu senttimetriasteikolla sekä uurteella, jota myöten liikkui tukeva, yli alastulopaikan ylettyvä kulmaviivotin. Kun hyppääjä oli jättänyt jälkensä alastulopaikkaan, saatiin kulmaviivotin nopeasti asetetuksi kantapäiden kohdalle, jolloin oli helppo lukea tulos asteikosta.¹⁶³

Seiväshypyssä seipään pituus, paksuus ja paino olivat mielivaltaiset. Seipäässä ei saanut olla kädelle muita tukipaikkoja kuin yksinkertainen lanka- tai nahkakierre. Rima oli samanlainen kuin korkeushypyssä.¹⁶⁴

Keihäänheitossa heitettiin 800 gramman painoista rautakärjellä varustettua puukeihästä, jonka pituus oli vähintään 2,6 m. Keihään ympäri kierrettiin 16 cm leveydeltä lankakierros, jonka keskikohta oli keihään painopisteessä. Tässä lankakerroksessa ei saanut olla minkäänlaista koroketta, jota voisi pitää tukena heitettäessä.¹⁶⁵

Kiekonheitossa (diskonheitossa) käytettiin kansainvälistä kiekkoa. Sen paino oli 2 kg, läpileikkaus keskeltä 45 mm, pyöristetyn reunan kohdalta 22 mm sekä halkaisija 20-21 cm.¹⁶⁶

Moukarinheitossa moukari oli ketjulla, rautalanka- tai sinkkiliinavarrella sekä kahdella

162Pihkala 1908, 141.

163Pihkala 1908, 142-143.

164Pihkala 1908, 143.

165Pihkala 1908, 145.

166Pihkala 1908, 145.

kolmikulmaisella kädenpitimellä varustettu rautakuula. Kuula ei saanut olla ontto. Moukarin koko pituus oli 122 cm ja paino 7,250 kg. Kuulantyönnössä käytettiin rautaista 7,250 kg painoista kuulaa, joka ei saanut olla ontto.¹⁶⁷

Herralahden kisojen aikaan pikajuoksussa tarvittavat välineet ja varusteet, lukuun ottamatta toimitsijoille kuuluneita, olivat harvat. Kilpailijaa varten oli lähtöpaikalla vain kuopparauta tai lähtöjalusta, jonka hän voi tuoda mukanaan. Sen oli oltava valmistettu täysin kestävästä ja tukevasta aineesta ja sen jalkatukien sekä etäisyyttä että kaltevuutta piti voida säätää, mutta minkäänlaista kimmoketta ne eivät saaneet antaa juoksijalle. Maahan painettavien piikkien oli oltava niin pitkät ja tanakat, että jalusta varmasti ponnistettaessa pysyi paikallaan. Lähtöjalustan käyttäminen säästi rataa, ja lähtö oli siltä varmempi kuin kuopista, joiden takaseinä saattoi monesti murtua. Pieni etu saattoi olla siitäkin, että juoksija tällöin jo lähtöhetkellä oli radan tasossa. Tuohon aikaan olivat kaikki parhaat pikajuoksijat jo siirtyneet lähtöjalustan käyttämiseen. Juoksijan varusteisiin kuului vain tavallinen urheilupuku sekä piikkikengät, joiden piikkien pituuden määräsi radan laatu. Normaalilla hiili- tai tiilimurskaradalla käytettiin pitkiä, noin yhden tuuman piikkejä. Piikkikengän sisällä monet juoksijat pitivät säämiskäterusta, jos kenkä tuntui puristavan epämiellyttävästi varpaita. Urheiluhousujen alla käytettiin myös erikoista suojavyötä. Urheiluhousujen lahkeiden ja polvien väli sai olla enintään 12 cm. Urheilupaidan tuli olla puhdas ja sellainen, ettei se säädyttömästi paljastanut kilpailijan ruumista.¹⁶⁸

Aitajuoksussa kuopparauta ja lähtöjalusta olivat samat kuin pikajuoksuissa, samaten urheilupuku ja piikkikengät, joissa toiset aikaisemmin käyttivät kantapiikkejä, mutta siitä oli tuohon aikaan jo yleensä luovuttu. Monet aiturit käyttivät sen sijaan toisessa tai molemmissa jaloissa nilkan tukemiseksi tiivistä kumisidettä. Suojavyö urheiluhousujen alla oli yleisesti käytössä. Aita oli valmistettu puusta tai metallista ja siinä tuli olla kaksi jalustaa ja kaksi pystysuoraa osaa, jotka kannattivat yhdellä tai useammalla poikkirimalla vahvistettuina suorakulmaista yläosaa. Pystysuorat osat oli kiinnitettävä jalustojen etureunaan. Aidan tuli kaatua, jos sen yläriman keskikohdan yläreunaan kohdistettiin vähintään 3,6 kg:n paino. Aidan suurimman leveyden tuli olla 1,20 metriä, jalustojen suurimman pituuden 70 cm, yläriman leveyden 7 cm ja kokonaispainon

¹⁶⁷Pihkala 1980, 146.

¹⁶⁸Jukola 1947, 181-182.

vähintään 10 kg. Ylärima oli maalattava mustavalkoisin viiruin. Aita voi olla korkeuden suhteen säädettävä, kunhan se vain voitiin lujasti kiinnittää kutakin tarvittavaa korkeutta varten. Ellei jalustojen vastapaino ollut säädettävissä, piti yllä mainitun painovoiman kaataa aita sen korkeimmassa asennossa.¹⁶⁹

Keskimatkoilla juoksijan varusteina olivat ainostaan urheilupuku ja piikkikengät, joissa käytettiin tavallisesti $\frac{3}{4}$ tuuman piikkejä.¹⁷⁰ Keskipitkillä ja pitkällä matkoilla juoksijan varusteisiin kuuluivat vain tavallinen urheilupuku ja lyhyin, yleensä $\frac{1}{2}$ tuuman piikein varustetut juoksukengät. Toisinaan käytettiin kantapäässä kumikorkoa, jonka alla oli vähäinen ilmakerros kuin suksen päläskumissa. Monet juoksijat käyttivät piikkikengän sisällä säämiskäterusta hankautumien estämiseksi. Estejuoksussa oli suojavyö urheiluhousujen alla suositeltava.¹⁷¹

Kilpakävelijän varusteisiin kuuluivat urheilupuvun lisäksi vain kengät, joiden piti olla kohtalaisen tukevapohjaiset ja kumikorolliset. Ohutpohjaisessa ja korottomassa kengässä jalkapohja ja kantapää tulivat helposti aroiksi. Yleisesti käytettiin jalassa ohuita villasukkia hiertymisen estämiseksi. Pitkillä matkoilla ja viileähköllä säällä oli käytettävä verryttelypukua tai ainakin tuulipuvun puseroa nopean hikoilun aikaan saamiseksi ja hien säilyttämiseksi matkan varrella.¹⁷²

Pituushypyssä käytettiin $\frac{3}{4}$ -1 tuuman piikkejä. Aikaisemmin muodissa olleista kantapiikeistä oli suurimmaksi osaksi luovuttu. Monet hyppääjät käyttivät nilkkojen tukemiseksi kumisia siteitä.¹⁷³

Korkeushyppääjän varusteisiin kuuluivat urheilupuvun lisäksi vain kantapiikilliset hyppykengät. Tavallisimmin käytettiin $\frac{3}{4}$ tuuman piikkejä. Monet hyppääjät pitivät ponnistavan jalan tukemiseksi kumista nilkkasidettä. Suojavyö urheiluhousujen alla antoi lantion toiminnalle kiinteyttä.¹⁷⁴

Seiväshypyssä hyppyseiväs sai olla mistä aineesta tahansa eikä sen pituutta ja paksuutta

169Jukola 1947, 201.

170Jukola 1947, 217.

171Jukola 1947, 239.

172Jukola 1947, 297.

173Jukola 1947, 302.

174Jukola 1947, 310.

määrätty. Bambun luonnollisia solmuja lukuun ottamatta siinä ei saanut olla mitään kohoumia käden tueksi. Sen sai kietoa kiinnitarttuvalla eristenuhalla, mutta kietouksen piti olla tasavahvuista. Alapään sai varustaa helalla sekä metallipiikillä tai puutulpalla. Tavallisesti jokaisella hyppääjällä oli oma seipäänsä, vieläpä kaksi katkeamisen varalta. Käytännössä olivat yksinomaan bamburuokoiset seipäät. Amerikassa oli kokeiltu kevyestä metallista valmistettuja, mutta hyppääjät eivät olleet niihin tyytyväisiä. Seipään pituus oli tavallisesti jonkin verran lyhyempi kuin oma enimmäistulos. Urheilupuvun ja suojavyön lisäksi kilpailija tarvitsi vain hyppykengät, joissa käytettiin tavallisimmin $\frac{3}{4}$ -1 tuuman piikkejä. Kantapiikkien käytöstä oli tuohon aikaan jo yleensä luovuttu. Nilkkojen tukemiseksi varsinkin alastulossa monet hyppääjät käyttivät kumisia nilkkasiteitä.¹⁷⁵

Kolmiloikassa hyppykengissä käytettiin $\frac{3}{4}$ tuuman piikkejä. Jotkut käyttivät vielä kantapiikkejä, vaikka niistä oli pääsääntöisesti luovuttu, kuten pituus- ja seiväshypyssä. Kumiset nilkka- ja polvisiteet olivat usein tarpeelliset helposti loukkaantuvien nivelien tukemiseksi. Jos kantapää tuli araksi, voitiin käyttää kengän sisällä kumista irtokorkoa.¹⁷⁶

Kiekonheitossa kiekko oli puusta ja sitä reunusti sileä sekä kiinteästi puukeskukseen liittyvä metallirengas. Kiekon halkaisija oli vähintään 219 mm. Puukeskuksen keskellä kummallakin puolella oli siihen upotettuna läpimitaltaan 51-57 mm olleet messinkilevyt. Kiekon keskipisteessä oli laite painon aikaansaamiseksi. Kiekon vahvuus keskipisteessä ja siitä 25 mm säteellä oli vähintään 44 mm. Metallirengaan vahvuus 6 m päähän uloimmasta reunasta oli 13 mm. Kiekon täytyi painaa vähintään 2 kg. Voitiin myös käyttää metallikiekkoa, jonka mitta- ja painosuhteet olivat edellä mainittujen määräysten mukaiset. Heittäjän varusteisiin kuuluivat urheilupuvun lisäksi vain lyhytpiikkiset (tavallisesti $\frac{1}{2}$ tuuman) heittokengät, joissa jotkut käyttivät myös kantapiikkejä.¹⁷⁷

Keihäänheitossa keihäs oli puusta ja varustettu terävällä rauta- tai teräskärjellä. Kärjen ja painopisteen välin oli oltava 90-110 cm. Painopisteen kohdalla oli kädensijana 16 cm leveä, tasavahvuinen narukierre, jonka ympärystymitta ei missään kohdassa saanut olla

175Jukola 1947, 318-319.

176Jukola 1947, 325.

177Jukola 1947, 340-341.

enemmän kuin 25 mm suurempi keihäänvarren ympärysmittaa. Keihään pituus oli 260 cm ja paino 800 g. Heittäjän varusteet olivat urheilupuku ja lyhytpiikkiset ($\frac{1}{2} - \frac{3}{4}$ tuuman) heittokengät, joissa jotkut käyttivät kantapiikkejä. Kolehkolla säällä heitettiin yleensä verryttelyhousut jalassa. Jos kyynärpää oli käynyt araksi, voitiin sitä tukea kumisella siteellä. Jos keski- tai etusormesta tahtoi lähteä nahka, voitiin niiden ympäri kietoa eristenauhaa.¹⁷⁸

Kuulantyönnössä kuula oli pallon muotoinen (eikä toki ole muuksi muuttunut) raudasta tai messinkikuoreen lyijystä valettu. Sen paino oli 7,257 kg. Joskus käytettiin 5,44 kg:n välikuulaa.¹⁷⁹ Normaalipainoisia messinkikuulia oli käytetty pääasiassa ennen sotia. Ne olivat monessa suhteessa hyvin epäkäytännöllisiä, sillä lyijytäyteinen ohut messinkikuori kului nopeasti ja siihen tuli helposti kuhmuja. Teräskuorista, erikoisvärillä maalattua ja lyijytäyteistä normaalikuulaa, joka oli välikuulan kokoinen, pidettiin parhaana työntökuulana. Hyvin suurikätiset työntäjät suosivat kuitenkin suurta valurautaista normaalikuulaa, koska sen paine kädessä jakautui suuremmalle alalle kuin pienikokoisen työntökuulan.¹⁸⁰ Kuulantyöntäjän varusteet olivat urheilupuku ja lyhytpiikkiset ($\frac{1}{2}$ tuuman) heittokengät. Kolehkossa säässä pidettiin tavallisesti verryttelyhousut jalassa.¹⁸¹

Moukarinheitossa moukarin pää oli samanlainen kuin normaalikuula. Sen varren tuli olla yhdestä suorasta vieteriteräslangan kappaleesta, jonka läpimitta oli vähintään 3 mm, tai pianon kielilangasta n:o 36, jonka läpimitta on 2,6 mm. Kädensija voi olla yksi- tai kaksikahvainen. Sen rakenteen tuli olla jäykkä ilman irtonaisia niveliä. Varsi oli kiinnitettävä kuulaan kiertonivelellä, mutta kädensijaan tavallisella silmukalla. Moukarin kokonaispaino oli 7,257 kg ja pituus enintään 121,9 cm. Moukarinheitäjän varusteisiin kuuluivat urheilupuvun lisäksi tukevapohjaiset, joko lyhytpiikkiset ($\frac{1}{2}$ tuuman) tai nahkanastaiset heittokengät. Vasemmassa kädessä, joka yksikahvaisen kädensijan otteessa oli allapäin, käyttivät monet heittäjät nahkaista sormikasta tai rukkasta, mikä on säännöissä sallittu. Jotkut käyttivät ranteiden tukemiseksi kumisidettä.¹⁸²

178Jukola 1947, 348-349.

179Jukola 1947, 356.

180Välste 1946: Heitot, 11.

181Jukola 1947, 357.

182Jukola 1945, 363-364.

Nykyisin lähtötelineitä on käytettävä kaikilla juoksumatkoilla aina 400 metriin asti, ja toisaalta millään muilla matkoilla niitä ei saa käyttää. Kun lähtötelineet ovat kiinnitettynä rataan, niiden mikään osa ei saa ulottua lähtöviivan päälle (tai sen yli) eikä toisen kilpailijan radalle. Lähtötelineiden on oltava rakenteeltaan täysin jäykät eivätkä ne saa antaa mitään reilun pelin vastaista etua urheilijalle. Ne on kiinnitettävä rataan useilla nauloilla tai piikeillä niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän vahinkoa radan pinnalle. Kiinnityksen täytyy olla sellainen, että lähtötelineet voidaan nopeasti ja helposti irrottaa. Naulojen tai piikkien lukumäärä, paksuus ja pituus riippuvat radan rakenteesta. Kiinnityksen täytyy olla sellainen, että telineet eivät pääse liikkumaan lähdön aikana. Kun urheilija käyttää omia lähtötelineitään tulee niiden noudattaa edellä mainittuja ehtoja. Muuten ne voivat olla muotoilultaan ja rakenteeltaan millaiset tahansa edellyttäen, että niistä ei aiheudu häiriötä muille kilpailijoille. Lähtötelineissä tulee olla kaksi jalkatukea, joita vasten urheilija painaa jalkateränsä lähtöasennossa. Jalkatukien tulee olla asennettu jäykkään kehikkoon, jonka mikään osa ei saa häiritä urheilijan jalkojen irtoamista telineistä. Jalkatukien kaltevuuden on oltava säädettävissä niin, että ne sopivat urheilijan lähtöasentoon, ja tukien pinta voi olla joko tasainen tai hieman kovera. Tukien pinnan tulee olla sellainen, että urheilijan piikkareiden piikit sopivat siihen. Tämä voidaan toteuttaa joko sijoittamalla tuen pintaan rakoja tai syvennyksiä tai päällystämällä tuen pinta sopivalla materiaalilla, johon piikit asettuvat. Jalkatukien kiinnitys jäykkään kehikkoon saa olla säädettävissä, mutta tuet eivät saa liikkua yhtään itse lähdön aikana. Jalkatukien tulee aina olla siirrettävissä eteenpäin tai taaksepäin toisiinsa nähden. Tuet täytyy voida kiinnittää paikalleen tiukoilla puristimilla tai lukitusmekanismilla, jota urheilija pystyy helposti ja nopeasti käyttämään.¹⁸³

Määräykset aitojen rakenteesta eivät juuri eroa 1900-luvun puolivälin vastaavista. Aitojen vakiokorkeudet ovat miesten 110 metrillä 1,067 metriä, 400 metrillä 0,914 metriä sekä naisten 100 metrillä 0,838 metriä ja 400 metrillä 0,762 metriä.¹⁸⁴

Seiväshypyssä kilpailijat saavat käyttää omia seipäitään. Kukaan kilpailija ei saa käyttää toisen kilpailijan seivästä ilman tämän antamaa lupaa. Seiväs saa edelleen olla tehty mistä tahansa materiaalista tai materiaalien yhdistelmästä (bambuseipäitä tuskin tosin enää kilpakentillä näkyy). Sen pituus ja paksuus saavat olla millaiset tahansa, mutta sen

183IAAF 2014, 51-52.

184IAAF 2014, 80.

peruspinnan on oltava sileä. Seipään yläpäässä saa olla hyppääjän käsiä suojaavia teippikerroksia ja alapäässä seivästä itseään suojaavia teippikerroksia tai muuta materiaalia. Seipään yläpäässä olevan teippauksen tulee olla tasapaksu satunnaisia limittäisyyksiä lukuun ottamatta. Teippauksella ei saa muodostaa mitään seipään halkaisijan äkillisiä muutoksia, kuten esimerkiksi teippikerroksilla rakennetut ”renkaat”.¹⁸⁵

Kiekonheitossa kiekon runko voi olla umpinainen tai ontto ja sen on oltava puuta tai jotain muuta sopivaa materiaalia. Sen ympärillä on metallikehä, jonka reunan tulee olla pyöreä. Miesten kiekon mitat ovat samat kuin ennen. Naisten kiekko painaa 1 kg ja on halkaisijaltaan vähintään 180 mm ja paksuudeltaan vähintään 37 mm.¹⁸⁶

Keihäänheitossa keihään varsi voi olla ontto tai umpinainen, ja sen tulee olla valmistettu metallista tai muusta sopivasta materiaalista niin, että valmis varsi muodostaan kiinteän kokonaisuuden. Varren pinnassa ei saa olla mitään kuoppia, nystyröitä, uria, harjanteita, reikiä tai karheutta, ja pinnan viimeistelyn on oltava kauttaaltaan sileä ja yhdenmukainen. Miesten keihään pituus ja paino ovat samat kuin ennen. Naisten keihäs on 230 cm pitkä ja painaa 600 g. Sen narukierteen pituus on 15 cm.¹⁸⁷

Kuula ei ole juuri muuksi muuttunut aikojen saatossa. Sen tulee olla rautaa, messinkiä tai mitä tahansa messinkiä kovempaa metallia. Se voi olla myös tällaisesta metallista tehty kuori, joka on täytetty lyijyllä tai muulla kiinteällä aineella. Sen pinnassa ei saa esiintyä karheutta ja pinnan viimeistelyn tulee olla sileä. Naisten kuula painaa 4 kg.¹⁸⁸

Moukarin pään tulee olla rautaa, messinkiä tai jotain muuta metallia, joka ei saa olla pehmeämpää kuin messinki. Se voi myös olla tällaisesta metallista tehty kuori, joka on täytetty lyijyllä tai muulla kiinteällä aineella. Moukarin pään painopisteen ei tule sijaita kauempana kuin enintään 6 mm päässä metallipään keskipisteestä. Tämä voidaan tarkistaa seuraavasti: Pään (ilman vartta ja kahvaa) on pysyttävä kaikissa asennoissaan vaakasuoran, teräväreunaisen ja halkaisijaltaan 12 mm kokoisen pyöreän aukon päällä tasapainossa. Jos käytetään täytettä, se on sijoitettava moukarin pään sisään siten, että se

185IAAF 2014, 114-115.

186IAAF 2014, 137-138.

187IAAF 2014, 151-153.

188IAAF 2014, 136.

ei pääse liikkumaan, ja niin, ettei pään painopiste sijaitse kauempana kuin enintään 6 mm päässä pään keskipisteestä.¹⁸⁹

Kilpailijan asun täytyy kaikissa kilpailuissa olla puhdas sekä niin suunniteltu ja sillä tavoin päälle puettu, ettei se loukkaa hyviä tapoja. Vaatteiden täytyy olla tehty sellaisesta materiaalista, etteivät ne kastuttuaankaan tule läpinäkyviksi. Kilpailijat eivät saa käyttää asua, joka saattaisi haitata tuomareiden esteetöntä näkemistä. Kilpailupaidan tulisi olla saman värinen edestä ja takaa. Jollekin saattaa herätä kysymys millaiset asut saattaisivat haitata tuomarien näkemistä ja mitä tuomarien itse asiassa olisi pitänyt nähdä. Yksi esimerkki on pitkälahkeisten housujen käyttö kilpakävelyssä. Lahje ei saa peittää polvea, koska silloin tuomari ei kunnolla pysty näkemään ojentuuko polvi askeleen aikana sääntöjen edellyttämällä tavalla vai ei.¹⁹⁰

Kilpailijat voivat kilpailla joko paljain jaloin tai jalkine(et) yhdessä tai molemmissa jaloissa. Kilpailujalkineiden tarkoitus on antaa suojaa ja tukea jalalle sekä luja ote kilpailualustaan. Jalkineet eivät kuitenkaan saa olla sillä tavoin suunniteltuja, että ne antavat kilpailijalle jotain epäoikeudenmukaista lisäetua. Tämä sisältää kaiken sellaisen tekniikan hyödyntämisen, joka antaa edellä mainitun kaltaista lisäetua. Jalkapöydän yli kulkeva remmi on kuitenkin sallittu. Kaikkien kilpailujalkineiden tulee olla IAAF:n hyväksymiä.¹⁹¹

Jalkineiden anturan ja kannan tulee olla siten suunniteltu, että niissä on mahdollista käyttää enintään 11 piikkiä. Käytössä voi olla mikä tahansa määrä piikkejä aina 11 kappaleeseen asti, mutta piikkien kiinnityskohtien määrä ei saa olla yli 11. Jalkineen anturasta tai kannasta esiin tulevan piikin osa ei saa olla pitempi kuin 9 mm paitsi korkeushypyssä ja keihäänheitossa, joissa se saa olla korkeintaan 12 mm. Piikin tulee olla mitoitettu niin, että vähintään sen ulomman (eli kärjen puoleisen) puolikkaan tulee mahtua 4 mm x 4 mm neliön muotoisen reiän läpi.¹⁹² Kuten todettu, ennen heittokengissä käytettiin eripituisia piikkejä, mutta nykyisin keihäänheittokenkiä lukuun ottamatta niiden pohjat ovat sileät. Tämä johtuu siitä, että nykyisin heittokehät on useimmiten valettu betonista, jolloin piikkien käyttö olisi vain haitaksi.

189IAAF 2014, 142.

190IAAF 2014, 33-34.

191IAAF 2014, 34.

192IAAF 2014, 34-35.

Anturassa ja/tai kannassa saa olla uria, kohoumia, hammastuksia tai ulkonemia edellyttäen, että nämä kuvioinnit on tehty samasta tai samanlaisesta materiaalista kuin itse jalkineen pohja. Korkeushypyssä ja pituushypyssä anturan suurin sallittu paksuus on 13 mm, ja korkeushypyssä kannan suurin sallittu paksuus 19 mm. Kaikissa muissa lajeissa voi anturan ja/tai kannan paksuus olla mikä tahansa. Kilpailijat eivät saa käyttää jalkineen sisä- tai ulkopuolella mitään apuvälineitä, joiden vaikutuksesta jalkineen anturan todellinen paksuus nousee yli sallitun maksimin, tai jotka saattaisivat antaa käyttäjälleen jotain sellaista etua, jota edellä kuvatut jalkineet eivät anna.¹⁹³

Jokaisella kilpailijalla tulee olla kaksi numerolappua, joita hänen on pidettävä näkyvästi rinnassaan ja selässään, paitsi korkeushypyssä ja seiväshypyssä, joissa kilpailijalla on lupa käyttää vain yhtä numerolappua, siis joko rinnassa tai selässä. Kilpailunumeroiden täytyy normaalisti vastata ohjelmalehtisessä julkaistua numerointia. Jos urheilija kilpailee verryttelypuvussa, on numerolappujen oltava kiinni siinä samalla tavoin. Numerolapuissa voidaan numeroiden asemesta käyttää myös urheilijoiden nimiä tai muita sopiviksi katsottuja tunnistimia. Nimilappujen käyttöä perustellaan lähinnä sillä, että siitä on apua yleisölle ja että se korostaa tähtiurheilijoita. Kilpailujen tuomareille käytäntö voi kuitenkin tuoda yllättäviä haittoja. Erityisesti kierroslaskijoiden työ saattaa vaikeutua silloin, kun kisassa on suuri määrä osanottajia radalla yhtä aikaa. Toisaalta nimilappujen korkeammat valmistuskustannukset pitänevät ne tehokkaasti poissa kansalliselta kilpailutasolta.¹⁹⁴

Numero- tai nimilappuja on käytettävä sellaisina kuin ne on jaettu. Niitä ei saa leikata, taittaa tai peittää millään tavoin. Kestävyyslajeissa laput voivat olla rei'itettyjä ilman kiertämisen helpottamiseksi, mutta rei'itystä ei saa olla lappuihin painettujen tekstien ja numeroiden kohdalla. Kun kilpailussa käytetään maalikameraa, järjestäjät voivat vaatia kilpailijoita käyttämään tarroille painettuja lisänumeroita housujen sivulla. Kukaan kilpailija ei saa osallistua mihinkään kilpailuun ilman säädettyä määrää numero- tai nimilappuja ja/tai housutarroja.¹⁹⁵

193IAAF 2014, 35.

194IAAF 2014, 35-36.

195IAAF 2014, 36.

5. Kilpailujen järjestäjät ja henkilökunta

1900-luvun alkupuolella yleisurheilukilpailuille nimitettiin järjestelytoimikunnan päällikkö, ylijohtaja, jonka tuli pitää huolta siitä, että kilpailut tapahtuivat ohjelman mukaisessa järjestyksessä ilman aiheetonta keskeytystä. Hänen käytettävissään oli tarpeellinen määrä avustavia toimihenkilöitä. Ylijohtaja jakoi palkintotuomarit eri kilpailuja varten. Hän antoi tarvittavia kilpailuja koskevia ohjeita ja ilmoitti yleisölle kilpailujen alkamisesta.¹⁹⁶

Järjestelytoimikuntaan kuuluivat myös juhla-airueet, jotka valvoivat järjestystä urheilukentällä, pitivät huolta, ettei asiattomia tunkeudu kilpailupaikan sisimpään piiriin, missä saivat olla vain asianomaiset toimihenkilöt, kilpailuihin osaaottavien seurojen edustajat sekä toimessa olevat kilpailijat. Kaiken varalta oli järjestelytoimikuntaan hankittava myös lääkäri. Erittäin tärkeä toimihenkilö oli eräänlainen yli-juoksupoika, ”suntio”. Hän toimi etupäässä kilpailijoiden opastajana. Hän antoi heille numerolaput, nimihuudon lähestyessä kävi kutsumassa heidät pukuhuoneesta sekä sijoitti heidät lähtöpaikoilleen. ”Suntio” oli ylijohtajan oikeana kätenä. Suurissa kilpailuissa heitä oli useita.¹⁹⁷

Erillään järjestelytoimikunnasta suoritti työnsä palkintolautakunta, joka muun muassa mittasi ja punnitsi kilpailuissa käytettävät välineet. Palkintolautakuntaan kuului ylituomari, joka ratkaisi riitatilanteet, sihteeri, joka laati pöytäkirjan kilpailujen tuloksista sekä ajanottajat.¹⁹⁸

Vuoden 1915 kilpailujen ylijohtajana toimi Adolf Manninen ja juoksujen lähettäjänä Lauri Pihkala. Ylilähetiksi puolestaan oli valittu Y. Raikkala ja lääkärinä toimi Hj. Nordling (Nortamo). Toimitsijat ja palkintotuomarit erottuivat muusta yleisöstä nauhoillaan ja ruseteillaan. Mannisella oli sinivalkea nauha, Raikkalalla iso punainen rusetti, Pihkalalla iso keltainen rusetti ja Nordlingilla iso sinivalkea rusetti.¹⁹⁹

Vuoden 1953 kilpailujen järjestävän seurayhtymän muodostivat Porin Tarmo, Porin

¹⁹⁶Pihkala 1908, 133.

¹⁹⁷Pihkala 1908, 133.

¹⁹⁸Pihkala 1908, 133-134.

¹⁹⁹Satakunnan Kansa 29.4.1967.

Pyrintö ja Rosenlewin urheilijat -38. Järjestelytoimikunnan ja muidenkin toimikuntien kokouspaikkana oli useimmiten ravintola Elon kabinetti. Kyseinen ravintola sijaitsi puistojen risteyksessä, nykyisen seurakuntien palvelukeskuksen paikalla.²⁰⁰

Vuoden 1953 kilpailujen järjestelytoimet alkoivat toukokuussa. Kilpailujen järjestelytoimikuntaan valittiin puheenjohtajaksi Yrjö Yrjö-Koskinen, varapuheenjohtajaksi Taufik Asis, sihteeriksi Matti Malin ja taloudenhoitajaksi Kalle Fahler. Toimikunta oli havainnut puutteita Porin kenttäoloissa ja ruvennut toimiin niiden korjaamiseksi. Tiedossa oli jo eräitä selviä parannuksia.²⁰¹

Järjestelytoimikunnan muut jäsenet olivat Erkki Aalto, Arvo Aro, Aapo Laitinen, Heikki Lummaa, Eero Mattila, Viljam Rantanen, Onni Ruutiainen, Kullervo Somervalli, Yrjö Sundbäck, Lauri Tähtinen ja Lauri Välimäki.²⁰²

Kilpailujen toimitsijat ja tuomarit nimettiin kesäkuussa. Toimitsijalista sisälsi monille porilaisille tuttuja nimiä: kuuluttaja S. Kolkka, sanomalehtisihteeriksi H. Granfors, juoksujen valvojina muun muassa O. Virho ja Y. Yrjö-Koskinen, kierroslaskijoina muun muassa E. Miilunpalo ja A. Snellström, maalituomarina muun muassa U. Vuolas, keihään ja moukarin sihteerinä S. Sulamäki ja kävelytuomarina muun muassa I. Merilehti.²⁰³ Kisojen toimitsijakunta oli lopullisesti valittu 8. elokuuta mennessä. Heille järjestettiin kokouksia ja perehdyttämistä 11.-12.8.²⁰⁴

Tuomareita ja toimitsijoita oli kisoissa yhteensä 102. Yhtenäisestä tuomaripuvusta ei ollut puhettakaan. Oli tyydyttävä vain kuparista lyötyyn ja kirjavalla nauhalla koristeltuun toimitsijamerkkiin.²⁰⁵

Kisat todettiin viedyn onnistuneesti läpi. Perusteellisesti koulutettu tuomaristo hoiti tehtävänsä hyvin. Tuomareille oli annettu yleisohje, josta tässä esimerkki: ”Muista, että Sinun hoidettavanasi on määrätty tehtävät. Älä siis unohda jännittävimmässäkään tilanteessa, ettet ole näissä kisoissa katselija. Käyttäydy tehtävässäsi hyvän

200Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

201Satakunnan Kansa 10.5.1953.

202Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

203Satakunnan Kansa 15.6.1953.

204Satakunnan Kansa 8.8.1953.

205Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

urheiluhengen mukaisesti. Veltto esiintyminen ja tarpeeton itsetehostus eivät kuulu siihen.”²⁰⁶

Vuoden 1967 kilpailujen valmistelut aloitettiin joulukuussa 1966. Kuten vuonna 1953 olivat nytkin järjestäjinä suurseurat Porin Tarmo, Porin Pyrintö ja RU-38. Satakunnan Kansa totesi, että ”järjestäjiä velvoittaa vastuu siitä, että maan lehdistö voisi kirjoittaa kisojen päätyttyä kisojen olleen 'kaikkien aikojen kisat', kuten tapahtui vuoden 1953 kisojen jälkeen.” Pää- ja järjestelytoimikunnan lisäksi olivat jo toimimassa majoitus-, tiedotus-, talous-, kilpailu- ja järjestystoimikunnat. Tuomarikoulutus oli määrä aloittaa vuoden 1967 alussa ja tarkoitus oli, että kaikki kisojen tuomarit ja toimitsijat osallistuvat koulutukseen. Tuomari- ja toimitsijatehtävissä olevat tultaisiin pukemaan yhdenmukaisiin asuihin.²⁰⁷

Kisojen päätoimikunnan puheenjohtajaksi valittiin kaupunginjohtaja Oiva Kaivola, järjestelytoimikunnan puheenjohtajaksi kauppias Arvo Lehtonen ja pääsihteeriksi Matti Malin. Kilpailutoimikuntaa puolestaan tulisi johtamaan Kalevi Eronen, taloustoimikuntaa Jarl Strang, järjestystoimikuntaa Antti Helin, majoitustoimikuntaa Veikko Rosenholm ja tiedotustoimikuntaa Matti Takala. Stadionin katsomorakennukseen luvattiin järjestää lehtimiehille pulpetit. Nopeaan tiedotukseen lehdille, radiolle ja televisiolle haluttiin erityisesti panostaa.²⁰⁸

Toukokuun lopulla 1967 Satakunnan Kansa totesi tulevien Kalevan Kisojen olevan järjestelykyvyn suurkoetus. Osallistujia oli tulossa yli 400 ja toimitsijoita yli 250. Maratonin ja moniotteluiden vuoksi kisat olivat kaikkien aikojen suurimmat. Lehti korosti Matti Malinin merkitystä kisojen pääsihteerinä. Hänellä oli vankka kokemus monien suurten kilpailujen järjestämisestä. Hän väsäsiikin jo kuumeisesti katsomokarttaa, jotta lippujen ennakkomyynti pääsisi käyntiin. Kisojen kilpailukanslia päätettiin sijoittaa hotelli Karhun Kruunuun (nykyisin Amado). Majoituksen riittävyys aiheutti pientä huolta, mutta järjestäjät vakuuttivat asioiden olevan kunnossa. Lehdistöhotellina toimi Satakunta (nykyisin Vaakuna), kisaturisteja mahtui myös maauimalan viereiselle leirintäalueelle.²⁰⁹

206Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti 1/1982.

207Satakunnan Kansa 11.12.1966.

208Satakunnan Kansa 31.3.1967.

209Satakunnan Kansa 24.5.1967.

Matti Malinilla oli hieman ennen kisojen alkua ylimääräistä murhetta seurojen sihteerien huolimattomuudesta kisoihin ilmoittautumisessa. Hän totesi, että ”olisikin toivottavaa, että herrat sihteerit pistäisivät liikettä virsuihin ja toimittaisivat toimittaisivat seurojen edustusurheilijoiden ilmoittautumisen pikapostissa Poriin. Se helpottaisi järjestelyjen viimeistelyä ja muun muassa ohjelmalehtisen ilmestymistä hyvissä ajoin ennen kisoja”.²¹⁰

Kalevan Kisojen viimeinen ilmoittautumispäivä oli 3.8.1967. Satakunnan Kansan mukaan ”seurojen sihteerit olivat kesälomatunnelmissa”. HKV piti järjestelytoimikuntaa jännityksessä, koska se ei ollut lähettänyt kaikkia ilmoittautumisia. Myös Pauli Nevalan ja Väinö Kuisman nimet puuttuivat keihäslistalta. Pääsihteeri Matti Malin totesi, että naisurheilijoiden ilmoittautumiset oli hoidettu huolellisemmin kuin miesten, joiden kohdalla oli nyt jo yhdestoista hetki. Seuroilla oli ollut kylliksi aikaa hoitaa ilmoittautumiset ajassa, joka oli ennakolta määrätty. Mitään uutta se ei sihteereille ollut.²¹¹

Kisojen avajaisseremonia oli lyhyt, mutta ytimekäs. Rosenlew-yhtymän soittokunnan puhallinryhmä esitti kisafanfaarin kapellimestari Tuomiston johdolla. Lipunnoston jälkeen lausui avaussanat kaupunginjohtaja Oiva Kaivola: ”Kilpailijoita on 440 ja kisavieraiden määrä täkäläisissä oloissa ilahduttavan suuri. Kalevan Kisat pidettiin Porissa 1953 Herralahden melko vaatimattomalla areenalla, mutta silti hyvillä suorituspaikoilla. Kolmipäiväisiksi muutetut kisat asettavat järjestäjille entistä suuremman ja vaikeamman tehtävän. Vastapainoksi voimme asettaa käytettäväksi uuden urheilukeskuksemme. Säätila on vain onnen varassa.” Kaivola toivoi kilpailijoille reipasta ja rehtiä kilpailuintoa ja hyviä tuloksia sekä katsojille jännittävää nähtävää. Hän uskoi kisojen vaikuttavan myös Suomen yleisurheilun uuteen tulemiseen kansainvälisillä kilpakentillä.²¹²

Ensimmäisen kerran kisojen historiassa mitalit kiinnitettiin nauhaan kansainvälisen käytännön mukaisesti. Mitalin saaminen kaulaan olikin palkintojenjaossa juhlavampaa

210Satakunnan Kansa 30.7.1967.

211Satakunnan Kansa 3.8.1967.

212Satakunnan Kansa 12.8.1967.

kuin perinteinen ”lantin ojentaminen”.²¹³

Satakunnan Kansa totesi kisojen jälkeen, että yleisurheilulla oli Porissa ja Satakunnassa edelleen vankka kannatus. Siitä oli kolmen kisapäivän yhteinen yleisömäärä 19 433 todistuksena. Taloudellisen tulokseen oli tyytyväinen ainakin SUL, joka vei 90 % kilpailujen nettovoitosta. Lehden mukaan paikalliset seurat olivat selviytyneet vaativasta järjestelyurakastaan suorastaan kiitosta ansaitsevalla tavalla. Kolmipäiväisten kisojen järjestäminen ennätysmääräiselle osanottajajoukolle ei todella ole helppo tehtävä.²¹⁴

Marraskuun puolivälissä 1982 vuoden 1983 Porin Kalevan Kisojen järjestelyjen todettiin olevan aikataulussa. Aikaa kisoihin oli kahdeksan ja puoli kuukautta, mutta kisojen pääsihteeri Pekka Saaristokin ”tunnusti”, että kisat kaatuivat päälle aikavälistä huolimatta yllättävän pian. Kisojen järjestelytoimikunta ja sen alaiset järjestelyelimet olivat kokouksissaan uppoutuneet setvimään pienempiäkin yksityiskohtia, ja jos joku paikka itse kisoissa pettää, se johtuu muista kuin organisaation aiheuttamista syistä. Kalevan Kisojen toimisto oli jo avattu Yrjönkatu 20:een. Kisakansliassa puhelimeen vastasi ratsastuksessa PM-mitaleitakin napsinut Marita Vuorisalo. ”Tämän hetken kisatehtävät liittyvät lähinnä kokousten pöytäkirjojen puhtaaksikirjoittamiseen, postitukseen ja muihin normaaleihin toimoistoaskareihin, mutta kisojen lähestyessä myös tehtäväkenttä täällä kansliassa laajenee”, sanoi Vuorisalo. 700-800 kilpailijan majoittamisessa oli pieniä ongelmia, sillä hotelli Rantasipi menetettiin kokonaisuudessaan eläinlääkärikongressin osallistujille. Majoitusta oli jouduttu hankkimaan Raumalta ja Harjavallasta asti, samoin porilaisista kouluista.²¹⁵

Kalevan Kisojen järjestäjät epäilivät, että Porin kaupunki käytti kisoja ”keppihevosenä”. Tämä perustui kaupungin rahatoimiston tekemään selvitykseen, jonka mukaan kaupungin osuus kisojen kustannuksista oli runsaat viisi miljoonaa markkaa. Pekka Saariston mukaan rahatoimisto harrasti suuren luokan hämäystä Kalevan Kisojen kustannuksella. ”Suurin menoerä, yli kaksi miljoonaa markkaa, on saatu stadionin huoltorakennuksesta, joka on ollut suunnitelmissa jo useita vuosia, eikä huoltorakennus palvele Kalevan Kisoja, vaan kenttähenkilökunnan tarpeita. Vekkulia on liittää Kalevan

213Satakunnan Kansa 24.5.1967.

214Satakunnan Kansa 14.8.1967.

215Satakunnan Kansa 14.11.1982.

Kisojen kustannuksiin myös urheilukeskuksen paikoitusalue, jonka sijoituspaikastakaan ei ole mitään varmuutta, ja vaikka se olisi erittäin tärkeä Kalevan Kisojenkin liikenteelle, alue ei edes valmistu kisoihin mennessä. Saman periaatteen mukaan Kirjurinluodon siltakustannukset voitaisiin säilyttää Porin Jazzien kontolle.” Saaristo painotti, että kaupungin rahatoimisto olisi voinut suoraan ”tunnustaa” poistaneensa kaikki liikuntalautakunnan ehdottamat, itse kisatapahtumiin liittyvät varat. ”Jos rahatoimiston suunnitelma toteutuu, se merkitsee, että urheilijat kilpailevat Kalevan Kisoissa omilla välineillään, korkeus- ja seiväspaikoille on rahdattava sahanpurua, kun muovipatjoja ei voi hankkia, heittojen suojaverkot jäisivät kentälle saamatta ja tulokset on kirjoitettava kiinalaisen mallin mukaan seinälehtiin, koska sähköisiä tulostauluja ei pystyttäisi edes vuokraamaan, ja nykyiset näyttölaitteet muistuttavat lähinnä pässinkarsinan veräjää.”²¹⁶

Tammikuussa 1983 järjestettiin tulevan kesän Kalevan Kisojen lajijohtajille ja muille johtaville toimitsijolle koulutustilaisuus. Toinen kilpailujen johtaja, Koiviston Iskun Heikki Heino painotti puheenvuorossaan toimitsijaryhmien yhteistoimintaa kokonaisuuden hyväksi. Kysymysten tulva paljasti, ettei koulun penkillä istuttu turhaan. Lajijohtajien koulutustilaisuus oli ilmeisen tarpeellinen, sillä kutsutut tulivat paikalle lähes sataprosenttisesti. Lajijohtajat huolehtivat jatkossa omien toimitsijaryhmiensä kouluttamisesta.²¹⁷

Koulutustilaisuudessa Hans Porras otti esille muutamia edellisen vuoden Kouvolan Kalevan Kisoissa esiintyneitä epäkohtia. Kouvolassa pisti silmään toimitsijain hitaus, lajijohtajien pehmeys ja laiskat lähetit (tytöt reippaampia kuin pojat!), tuloksia ei saatu selkeästi yleisön näkyviin, naisten 1500 metrillä juoksi kaksi kilpailijaa sama numero rinnassa, heittojen ns. sektorirajat oli kalkittu väärin, seiväsvalmentajat ja kilpailijat keskustelivat aitojen yli keskenään, ja soittokunta ”puri messinkiä” keskellä kenttää keihäskilpailun alkamisajalla ja aikataulu viivästyi. ”On ehdottomasti huolehdittava myös siitä, etteivät heittäjät juoksentele pitkin kenttää harjoitusheittojen jälkeen välineittensä perässä, vaan nimetyt pojat huolehtivat palautuksista. Kuri täytyy löytyä myös niille, jotka ilmoittautumisesta huolimatta jäävät saapumatta ja siten sekoittavat eräjaoituksia. Meillä Hämeessä lätkäistään syylliselle sakko”, pamautti Hans Porras.²¹⁸

216Satakunnan Kansa 24.11.1982.

217Satakunnan Kansa 21.1.1983.

218Satakunnan Kansa 21.1.1983.

Kisojen järjestelytoimikunta oli kartoittanut toimitsijatarpeen ja nimennyt johtoportaan henkilöstöä. Tuomarineuvostoon nimitettiin Risto Tuominen, Einar Nissilä ja Erkki Jänkä, kuuluttajiksi Kalevi Lamminen, Jouko Färd, Ossi Salo ja Juha Koivula, lähettäjäksi Matti Haapala, Kalevi Riippa ja Ilpo Harju. Kisojen juhlallisuuksien johtaja oli Eila Mikola, kilpailukanslian johtaja Matti Naskali, tiedotuspäällikkö Matti Takala ja järjestyspäällikkö Eero Miilunpalo. Toimitsijoita ilman kävelyn toimitsijakuntaa, kansliahenkilöstöä ja järjestysmiehiä oli 258, mutta kisojen koko henkilöstötarve oli useita satoja enemmän.²¹⁹

Helmikuun alussa kisojen järjestelytoimikunnalla oli Porissa ”korkean tason” vieraita. Suomen Urheiluliiton toimitusjohtaja Rolf Haikkola ja liiton kilpailuvaliokunnan puheenjohtaja Veikko Marttinen testasivat järjestelykoneiston sen hetkiset valmiudet. Hyvältä näytti, sillä järjestelyt olivat aikataulussa, ja muun muassa kilpailuvälineistölista oli valmis. Suuren tulostaulun hankinta oli yksi kokouksen keskeisimmistä aiheista. Pitkän keskustelun jälkeen tuli päätökseksi, että taulun hankinta jäisi kaupungin huoleksi, mutta järjestelytoimikunta osallistuisi vuokrataulun kustannuksiin mainoksia hankkimalla, totesi kisojen pääsihteeri Pekka Saaristo. Valtuustolle esitettiin, että Kalevan Kisojen järjestämiseen myönnettäisiin 193 500 markan ylitysoikeus. Aiemmin oli tarkoitukseen myönnetty 346 000 markkaa. Suurin menoerä oli juuri tulostauluvuokra. Haikkola painotti erityisesti Kalevan Kisojen markkinoinnin ja tiedottamisen merkitystä. Olivathan kisat ensimmäisten MM-kilpailujen johdosta tavanomaista aiemmin kesällä (1.-3. heinäkuuta), eikä järjestelyaikaa ollut hukattavissa.²²⁰

SUL:n kilpailuvaliokunta nimesi Kalevan Kisojen tuomarineuvoston. Sen puheenjohtajaksi tuli Harri Holmberg ja jäseniksi SVUL:n Satakunnan piirin puheenjohtaja Risto Tuominen ja Kajaanin 1984 tulevien kisojen tuomarineuvoston jäsen, kuten säännöt edellyttivät. Lähettäjäksi nimitettiin Veikko Artman, Matti Haapala sekä Kalevi Riippa ja kuuluttajiksi Kalevi Lamminen, Jouko Färd sekä Mauri Myllymäki. Kalevan Kisojen virallinen ilmoittautumisaika päättyi kymmenen päivää ennen kisoja. Poisjäämiset ja myöhästymiset olivat usein aiheuttaneet harmia, sillä

219Satakunnan Kansa 21.1.1983.

220Satakunnan Kansa 9.2.1983.

ennakkoilmoitusten perusteella tehdyt eräjaot ja kilpailijalistat oli tehtävä viime hetkellä uudelleen. SUL ja järjestelytoimikunta kehottivat seuroja täsmällisyyteen.²²¹

Kisojen juhlatoimikunnan sihteeri Eila Mikola korosti, että SM-kisoissa luonnollisesti urheilijat olivat pääosassa, mutta juhla valiokunnan tehtävänä oli saada kisayleisö, tiedottajat ja urheilijat viihtymään kisapäivinä. Juhlavalioikunnan puheenjohtajana toimi Esa J. Wahlman ja jäsenet olivat Ritva Vaihela, Heikki Kuusela, Ilkka Riento, Rainer Salmi, Ukki Vuolas ja Risto Tuominen. Eila Mikolan mukaan juhla valiokunnan tehtävänä oli järjestää alku- ja loppukilpailujen väliin, aikatauluun soveltuena, torvisoittokunnan esityksiä ja naisvoimistelua. Valiokunta valitsi kolme kisaemäntää ja 12 kisatayttöä. ”Vaikka olemmekin valinnoissamme kriittisiä, emme järjestä mitään missikilpailuja, riittää kun tytöt ovat hyväryhtisiä ja reippaita. Kisaemännälle on kielitaito erinomainen avu”, Mikola sanoi. Juhlatoimikunnan tehtäviin kuuluivat lisäksi muun muassa kaupungin juhla liputuksen järjestäminen, kisataanssiaiset, kisa disco, mahdollinen tv-tapahtuma, lehdistön erikoistilaisuudet ja kaupunginhallituksen vastaanotto kutsuvieraille. Kaupunginjohtaja Martti Sinisalmen kanssa oli sovittu, että vastaanotto tapahtuu kisojen arvoa vastaavasti. Porin seurakunnat järjestivät kisa hartauden ja kisa seurat. Kalevan Kisojen päivinä kokoontuivat muun muassa SUL:n johtokunta, valmentajayhdistys ja SVUL:n piirien puheenjohtajat.²²²

Huoltovaliokunta oli kisojen järjestelytoimikunnan yksiköistä työllistetyin. Sille kuuluivat majoitus monine muotoineen, kisaravintolat ja myyntipisteet, lääkärit ja ensiaputoimet, liikennejärjestelyt ja järjestysmiestoiminta stadionin ulkopuolella. Runsas majoitustiedustelut pakottivat valiokunnan tekemään oman ratkaisunsa. Herralahden ja Kuninkaanhaan kouluille perustettiin retkeilymajat normaalipalveluineen aamupalaa myöten. Kaikki 400 uutta vuodepaikkaa varustettiin sängyin ja liinavaattein. Vaativampi ruokailu tapahtui Cygnaeuksen koululla. Stadionin huoltotiloissa oli ravintola yleisölle. Lähimyyntipisteet ja katsomomyynti täydensivät palveluja. Kisakahvio toimi kauppaoppilaitoksella kisa kanslian yhteydessä.²²³

Kuten aikaisemminkin, oli kisa järjestäjillä jälleen huolta urheilijoiden ilmoittautumisten kanssa. Satakunnan Kansa ihmetteli, miksi seurat jättivät ilmoittautumiset Kalevan

221 Satakunnan Kansa 9.2.1983.

222 Satakunnan Kansa 9.2.1983.

223 Satakunnan Kansa 15.4.1983.

Kisoihin likimain yhdennellätoista hetkellä ja aiheuttavat kisaisännille harmia. Kisojen pääsihteeri Pekka Saaristo arveli yhdeksi laiminlyönnin syyksi, että seurat odottivat urheilijoiltaan viimeiseen asti A-luokan tulosta. Lehden mukaan Saaristo saattoi olla hieman lempeä arveluissaan. Perimmäisenä syynä se piti silkkaa huolimattomuutta. Kalevan Kisoihin kelpuutettiin urheilija, joka edellisellä kaudella tai kuluneella kaudella kymmenen päivää ennen kisoja oli tehnyt A-luokan tuloksen.²²⁴

Pekka Saaristo totesi, että Kalevan Kisoihin oli aikojen alusta ilmoitettu urheilijoita, jotka eivät olleet tehneet A-luokan tulosta. Ilmoittautuminen tapahtui uskossa, että kilpailija ehtii ennen kisoja tulosalitukseen. Kun näin ei tapahtunut, järjestäjät joutuivat poistamaan luettelosta tuloksettoman. Yleisurheilun tilastoinnin erikoismies Juhani Jalava Turusta oli pyydetty juhannuksen tuntumassa Poriin varmistamaan urheilijoiden osanotto-oikeus.²²⁵

Kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Ukki Vuolas painotti tuomaristo- ja toimitsijatehtäviin nimettyjen vastuuta, joka ei hänen mukaansa ollut kaikille selvinnyt. Hänestä tuntui, että entisaikojen into ja velvollisuudentunto olivat romuttuneet, mutta epäili sen kuuluvan ajankuvaan. Vuolas toivoi toimitsijoilta oma-aloitteisuutta ja työteliäisyyttä, jotta välttyttäisiin vahingoilta.²²⁶

”Ei arvokisoja ilman Esteriä”. Sade häytti hieman avajaisten tunnelmaa.

Avajaisjuhlallisuuksiin liittyi ”ikisuomalaiseen” tapaan naisvoimisteluesityksiä sekä tietenkin avajaispuhe. Kaupunginjohtaja Martti Sinisalmi muisteli menneitä ja ylpeili kaupungin liikuntapaikkojen määrällä. ”Vireillä on useita hankkeita, jotka lisäävät liikuntamahdollisuuksia entisestään. Merkittävin ja suurin kohde on tietenkin urheilutalo, joka valmistuu pian. Myös stadionin kohennus- ja rakennustyöt olivat mittavat. Ensimmäisen kerran Porissa pidettiin Kalevan Kisat vuonna 1915. Noissa kisoissa oli viitisenkymmentä osanottajaa, joista yksi oli Viipurista ja yksi Tampereelta. Keihäänheittoon osallistui vain kaksi henkilöä, mutta voittajan tulos ylitti sata metriä. Tuohon aikaan kun kilpailtiin myös siitä, kuka saa parhaan tuloksen, kun oikean ja vasemman käden heittotulos lasketaan yhteen.”²²⁷

224Satakunnan Kansa 14.6.1983.

225Satakunnan Kansa 24.6.1983.

226Satakunnan Kansa 24.6.1983.

227Satakunnan Kansa 2.7.1983.

Kisojen aikana Porin hotellit sekä muut majoituspaikat olivat täynnä. Porin hotellitilat todettiin riittämättömiksi joka vuosi eri suurtaapahtumien yhteydessä. Lisää tilaa löytyi Raumalta, Harjavallasta ja Kankaanpäästä. 250 urheilijaa oli majoitettu Herralahden ja Kuninkaanhaan kouluille, joille järjestäjät olivat talkoilla kuljettaneet Niinisalon ja Säskylän varuskunnista kolmattasataa armeijan punkkaa vuodevaatteineen. Luokkahuoneita ei haluttu ahtaa täyteen, vaan asukkaita oli korkeintaan kuusi huonetta kohti. Herralahden koulussa joka huoneessa oli jopa televisio. Muonituksesta puolestaan huolehdittiin stadionin kenttäravintolassa sekä Cygnaeuksen koululla.²²⁸

Tuttuun tapaan jokaisen lajin kolmelle parhaalle jaettiin mitalit. Lajivoittajat saivat lisäksi rumpalipoikanuken, kunniaviirin, MM-kisamaskotin, MM 83 -kisakirjan sekä ruusun. Toiseksi ja kolmanneksi sijoittuneille luovutettiin pieni MM-kisamaskotti, Pori-teos sekä ruusu. Naisten keihäänheiton voittaja palkittiin lisäksi ylimääräisellä ruusukimpulla. Erikoispalkinnon sai myös yllättävin satakuntalaissuoritus. Järjestäjät olivat myös varanneet muutaman ruusukimpun siltä varalta, että kisoissa syntyisi Suomen ennätyksiä. Jokaisen palkintojenjaon yhteydessä kuultiin varta vasten Porin Kalevan Kisoja varten sävelletty kisafanfaari. Se oli Kokemäen Nuorisosoittokunnan johtajan Asko Salmisen käsialaa.²²⁹

Kisojen järjestelyt saivat kokonaisuutena SUL:n johdon taholta aivan tyydyttävän arvosanan, mutta puheenjohtaja Tapani Ilkka kiinnitti huomiota kuulutuksen heikkoon tasoon. Hän totesi, että yleisurheilukisojen kuulutus oli Suomessa kautta linjan varsin heikko. Hänen mukaansa liiton taholta tultaisiin jatkossa kiinnittämään huomiota tärkeiden kisojen kuulutuspuoleen. ”Kuuluttajat paljastivat monesti selvän asiantuntemattomuutensa. Se on yleisön kannalta huono asia. Kunnon kuuluttaja voi tehdä kisoista onnistuneet. Näin ei käynyt Porissa.” Kuulutuksesta huolehti kaikkina kolmena päivänä viisihenkinen työryhmä. Siihen kuuluivat Kalevi Lamminen, Jouko Färd, Veikko Repo, Ossi Salo ja Jaakko Arvela.²³⁰

Kolmet Kalevan Kisat Porissa nähnyt kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Ukki Vuolas korosti Porin kaupungin päättäjien osuutta kisoja järjestettäessä. Hän puolusti

228Satakunnan Kansa 2.7.1983.

229Satakunnan Kansa 2.7.1983.

230Satakunnan Kansa 4.7.1983.

kisojen heikoiksi haukuttuja kuuluttajia hankalien olojen takia. Lisäksi liiton alkuperäinen kuuluttaja (Mauri Myllymäki) ei saapunutkaan Poriin. Heidän oli toimittava tulostaulunhoitajien kanssa yhteistoiminnassa sekä odoteltava kanslian ja monistamon kautta tulleita papereita. Vuolaan mukaan kilpailujen tuntemus kasvaa vain jatkuvasti paikkakuntia kiertämällä. Kisat todistivat myös, että yleismiehillä ei tule enää hyvää jälkeä. ”Jos lähdetäisiin uudelleen järjestämään kisat, vaatisin 'oikean miehen oikealla paikalle’.”²³¹

Maaliskuussa 2005 tulevien Porin Kalevan Kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Raimo Järvinen totesi nukkuvansa yönsä huolimatta siitä, että kisoihin oli aikaa enää 128 päivää. Hän kiitteli kaupunkia siitä, että kisajärjestäjät olivat saaneet kaiken pyytämänsä avun. Hänen mukaansa kaikesta voi aistia, että kisat olivat koko kaupungin asia. Talous oli suurin huolenaihe. Yleisötavoitteen Järvinen sanoi olevan kolmelta päivältä 20 000. Kisat olivat jälleen urheilijoiden viimeinen näytön paikka MM-kisoihin, ja Järvinen arveli, että esimerkiksi sää voisi aiheuttaa ongelmia.²³²

Kisojen pääsihteeri Kirsi Sainio-Taskinen korosti, ettei kisoja suinkaan järjestetty yksinomaan Porille. Pyrittiin todelliseen suurtapahtumaan, jossa on vahva satakuntalainen leima. Kisojen lipunmyynti käynnistyi maaliskuun alussa. ”Tavoittemme on, että kisat näkyvät muuallakin kuin stadionilla. Urheilijoita pyritään haastattelemaan Etelärannassa, joka tuolloin on jo jazzkatuna. Kävelyreitti kiertele Kalevanpuistossa. Haemme näillä kisojen ilmeeseen myönteisyyttä, iloisuutta, viihtyvyyttä ja nuorekkuutta. Toivomme, että kisat saavat liikkeelle muitakin kuin urheilun vakioseuraaajia.” Sainio-Taskisen mukaan uutta kisojen historiassa on sekin, että stadionalueen tapahtumatorilla on monipuolista ohjelmaa kaikenikäisille. Myös jazzmusiikki on keskeinen osa kisatunnelmaa.²³³

Porin viidensiin Kalevan Kisoihin odotettiin noin 1000 urheilijaa. Järjestäjät olivat Porin Tarmo, Kyläsaaren Kajastus, Porin Yleisurheilu, Noormarkun Nopsa, Nakkilan Vire ja Eurajoen Veikot. Kisatoimisto avattiin maaliskuun alussa Porin urheilutalossa. Toimistosihteeriksi valittiin kuudesta ehdokkaasta porilainen Maija Saarnilehto. Tuhtia urheilutaustaa ei Saarnilehdolla ollut, mutta hän lupasi hankkia oikeat tiedot jokaiseen

231Satakunnan Kanssa 5.7.1983.

232Satakunnan Kanssa 8.3.2005.

233Satakunnan Kanssa 8.3.2005.

tiedusteluun.²³⁴

Kalevan Kisat tekivät yhteistyötä Pori Jazzin kanssa, näin kulttuurin ja urheilun yhteiselo teki kisaviikonlopusta uudenlaisen suur tapahtuman. Urheilukeskuksen urheilulavalla kuultiin perinteistä jazzia, lauantaina estradilla esiintyivät Elena Mady, Bianca Morales ja Sanni Orasmaa, sunnuntaina Ted Curson. Vastavuoroisesti urheilijat näyttäytyivät jazzkadun ilmaisohjelmalavalla. Kulttuuripuolen tarjonnassa olivat mukana myös Vihreä Teatteri ja Pori Folk. Kansainvälisesti tunnettu pyörätuoliryhmä Taimi DanSers alensi tanssin keinoin kynnystä astua vammaisten maailmaan. Kisojen suvaitsevaisuusteeman mukaisesti pyörätuolissa olevat urheilun ystävät pääsivät seuraamaan suorituksia heille rakennetusta pyörätuolikatsomosta.²³⁵

Kolmipäiväisissä kisoissa kaikkien kisapalvelujen pyörittämiseen tarvittiin joka päivä massiivinen noin 600 hengen talkoojoukko. Järjestyksenvalvojen keskeisimmät valvontakohteet olivat sisäänpääsyn ja yleisen valvonnan lisäksi stadionin aidan sisäpuolelle sijoitetut kolme olutteltta.²³⁶

Satakunnan Kansan mukaan yli 600 hengen organisaatio selviytyi viikonvaihteen urakastaan puhtain paperein. Kautta linjan toimittiin ilman merkittäviä takerteluja. ”Haluan julkisesti kiittää koko sitä väkeä, joka oli järjestämässä kisoja. Kaikki tekivät mielettömästi töitä ja sitoutuivat ihailtavasti projektiin”, Raimo Järvinen sanoi. Erityisen kiitoksen Järvinen antoi eurajokelaiselle kilpailujohtaja Harri Latvalalle. ”Meillä on ollut sellainen mestarin ja oppipojan asetelma, sillä olin itse vuonna 1983 samassa tehtävässä. Nyt oppipoika on mennyt heittämällä mestarin ohi. Harrin huolellisuuden ja sinnikkyuden ansiosta kisat onnistuivat näin hyvin. Myös kisojen pääsihteeri Kirsi Sainio-Taskinen ansaitsee ison tunnustuksen. Hän oli meille fantastinen löytö.”²³⁷

234Satakunnan Kansa 8.3.2005.

235Satakunnan Kansa 24.5.2005.

236Satakunnan Kansa 15.7.2005.

237Satakunnan Kansa 19.7.2005.

6. Mainonta, myynti ja media

Porin ensimmäisiä yleisurheilun Suomen mestaruuskilpailuja käsiteltiin yhdeksässä eri Satakunta-lehdessä. Ensimmäinen juttu kisoihin liittyen oli 16.4.1914 otsikolla ”Urheilijat harjoittelemaan! - Huomattawimmat kansalliset urheilukilpailut ensi kesänä Porissa.”. Siinä kerrottiin, että ”Helsingissä pari viikkoa sitten pidetty Suomen W. & U.-liiton keskushallinnon vuosikokous myönsi Porin Tarmolle oikeuden järjestää tämän vuoden mestaruuskilpailut yleisurheilussa, sekä näiden yhteydessä kilpailun ns. Kalewan maljasta. Tätä tapausta on pidettävä merkkitapauksena paikkakuntamme urheiluelämälle, sillä nuo kilpailut ovat arvokkaimmat kansalliset kilpailut, mitä maassamme vuosittain toimeenpannaan.” Lisäksi jutussa mainittiin, että uusien sääntöjen mukaisia kisoja oli järjestetty ainoastaan neljä kertaa aiemmin sekä kerrottiin nämä paikkakunnat. Melko pitkä juttu sisälsi myös ”ylevää” julistusta urheilukilpailujen tärkeydestä sekä kannustusta urheilijoille. Sodan takia kisat lopulta siirtyivät seuraavalle vuodelle.²³⁸

Seuraava kisoihin liittyvä uutinen otsikolla ”Suomen wapaaurheilumestaruuskilpailut” ilmestyi 12.9.1914, jolloin Porin kisat oli jo päätetty peruuttaa. Kyseinen lyhyt ilmoitusluontoinen juttu sisälsi vain tiedon kilpailujen uudesta järjestämispaikasta ja -ajasta.²³⁹

Keväällä 1915 oli uuden yrityksen vuoro. Lehdessä kirjoitettiin samaan tapaan kuin edellisenä keväänä otsikolla ”Suomen wapaaurheilu- ja Kalewan-malja kilpailut Poriin”.²⁴⁰ Kuukautta ennen kilpailuja lehdessä julkaistiin Porin Tarmon toimesta ”Kutsumus” sekä kilpailuohjelma, jossa oli lueteltu kaikki lajit sekä niiden suoritusajankohdat.²⁴¹

Seuraavan kerran kisoihin liittyvää uutisointia oli luettavissa Urheilua-palstalla muutamaa päivää ennen kisoja otsikolla ”Suomen wapaaurheilumestaruuskilpailut sekä kilpailut Kalewan maljasta Porissa t. k. 14 ja 15 p.” Jutun alussa oli kuva heittäjäimestari Elmer Niklanderista, jonka oli määrä saapua kilpailemaan Poriin. Niklanderilla oli

238Satakunta 16.4.1914.

239Satakunta 12.9.1914.

240Satakunta 8.4.1915.

241Satakunta 15.7.1915.

hallussaan maailmanennätys antiikkisessa kiekonheitossa sekä Suomen ennätykset molempien käsien kiekonheitossa, kuulantyönnössä kummallakin kädellä ja yhteistuloksella, sekä painon- ja moukarinheiton ennätykset.²⁴²

Elokuun kymmenennen päivän lehdessä oli jälleen kisoihin liittyvä juttu. Siinä oli ensinnäkin luettelo kisoihin osallistuvista Porin Tarmon urheilijoista. Lisäksi joitakin urheilijoita esiteltiin hieman pidemmin ja joistakin oli jopa valokuva.²⁴³ Osanottajien luettelointi sekä esittely jatkui muutamien kuvien kera myös seuraavassa lehdessä.²⁴⁴ Elokuun 14. päivän Urheilua-palstalla ”Tänään”-otsikon alla esiteltiin tulevien kilpailujen ohjelmaa lajien suoritusajankohtien muodossa.²⁴⁵

Kilpailutapahtumista uutisoitiin elokuun 17. päivän lehdessä. Jutun alku on esillä luvun 3.1. alussa. Sen lisäksi jokaisen urheilulajin kilpailutapahtumasta oli pieni juttu sekä parhaiten sijoittuneiden nimet ja tulokset.²⁴⁶

Kisojen pääsylippujen hinnat vaihtelivat 25 pennistä 1 markkaan ja 50 penniin. Hinnan lisäyksenä luki: ynnä sotavero. Kisaravintolan hinnastossa kahvi leivän kanssa maksoi 25 penniä, limonaatipullo 25 penniä, lasi maitoa 10 penniä ja hedelmäkeitto 20 penniä.²⁴⁷

Kisoilla oli jo käsiohjelma, joka mainoksineen oli hyvin samantyyppinen kuin modernit käsiohjelmamme. Käsiohjelman ilmoitukset kertoivat, että K.B. Laine oli Nisu- ja Sokurileipuri, kahvilat ”Aura” ja ”Central” ilmoittivat tarjoiluistaan, soitin- ja leikkikalukauppa torin varrella myi muun muassa viuluja ja hehkulamppuja. Myös ”suosi suomalaista”-kampanja oli alkanut: ”Teollisuus-Aitan” ilmoituksesta selvisi, että ”oikealle suomalaiselle saa kelvata vain kotimaiset jalkineet”. Vaasan Osakepankki tarjosi tallettajille mitä edullisimpia ehtoja. Klaus Steenin polkupyörä-urheiluliike ja korjauspaja myi Automobiiliöljyä. Kapsäkkiä myytiin nahka- ja jalkinekaupassa, D.V. Vidbomin rautakauppa myi ruutia useampaa lajia.²⁴⁸

242Satakunta 7.8.1915.

243Satakunta 10.8.1915.

244Satakunta 12.8.1915.

245Satakunta 14.8.1915.

246Satakunta 17.8.1915.

247Satakunnan Kansa 15.8.1953.

248Satakunnan Kansa 29.4.1967.

Vuoden 1953 Kalevan Kisojen lipunmyynnin aloittamisesta ilmoitettiin Satakunnan Kansa -lehdessä 15.7.1953. Ilmoituksen mukaan lippujen myynti aloitettiin 20.7.1953 klo 8 Satakunnan Urheiluliikkeessä. Lippujen hinnat olivat seuraavat: istumapaikat 400, 300 ja 200 mk, seisomapaikat 200 ja 150 mk sekä lastenliput 50 mk seisomapaikoille.²⁴⁹

Satakunnan Kansassa oli juttuja otsikolla ”Ennakkopuntarointia” kisoja edeltävinä päivinä. Eri lajien mahdollisia menestyjiä ja yllättäjiä arvailtiin innokkaasti. Runoilipa nimimerkki ”Veikko” kisatunnelmaa nostattaakseen tähän tapaan: ”Katsomoon taas kaikki mukaan, pois ei meistä jääne kukaan. Harvoin moiset kisat saamme! Urheilussa kansan kunto, rehtiys ja vastuuntunto – sille arvo antakaamme!”²⁵⁰

Maakunnan päälehden uutisointi varsinaisista kisapäivistä alkoi puolestaan jämäkällä toteamuksella: ”Kalevan Kisojen ensimmäinen päivä osoitti, että Porissa osataan järjestää suurkilpailut kaikella kunnialla. Järjestelykoneisto toimi minuuttiohjelman mukaan eikä myöhästymisiä sattunut missään.” Kisojen avajaisista tunnelmoitiin tähän tapaan: ”Aurinko tirkistelee somasti keveän pilviharson lomasta neljä-viisiviikkoisen sadekauden jälkeen. Herralahden vihannalla ruohikolla ryhdikkäänä seisova soittokunta kajahuttaa Maamme-laulun ja uljas lippuvartio kohottaa Suomen lipun salkoon merkiksi Kalevan Kisojen alkamiseksi. Kuusituhantinen yleisöjoukko seuraa äänettömänä lipun kohoamista ja kun kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja, metsänhoitaja Yrjö O.T. Yrjö-Koskinen on lausunut jämerät avajaissanat, puhalletaan Porilaisten marssi merkiksi siitä, että vastuu ohjelman suorituksesta on siirtynyt urheilijoille.” Edellä olevasta voinee päätellä, että kisajärjestäjillä on ollut oma murheensa myös huonosta säästä, joka kovin usein tulee ei-toivottuna vieraana urheilukilpailuja sotkemaan.²⁵¹

Kilpailujen järjestelyjä ja kilpailijoiden oloja kehuittiin. Lehden mukaan kilpailijoiden yhteismajoitus oli koko SM-kilpailujen historian parhain. Hieno uusi ammattikoulutalo oli varustettu erinomaisin vuotein ja sen suojissa toimi kaiken lisäksi mainio kisaravintola. ”Siellä todellakin viihtyy ja voi levätä mukavasti”, korostettiin vielä.²⁵²

249Satakunnan Kansa 15.7.1953.

250Satakunnan Kansa 15.8.1953.

251Satakunnan Kansa 16.8.1953.

252Satakunnan Kansa 16.8.1953.

Pientä valituksen aihetta sen sijaan oli Urheilulehden ”Tähystäjällä” Björn Johan Weckmanilla lomamatkallaan pohjoisessa: ”Yleisradion uutislähetykset Porista olivat surkeita... Tarkkoja tuloksia tänne Kainuuseen saatiin vasta tiistaina pääkaupungin lehtien myötä.” Internetin aikakauteen oli aikaa vielä nelisenkymmentä vuotta.²⁵³

Vuoden 1967 Kalevan Kisojen järjestelyjen aloittamisesta uutisoitiin Satakunnan Kansassa joulukuussa 1966. Tuolloin oli käynnissä jo muun muassa kisajulisteiden suunnittelukilpailu, jonka oli määrä päättyä vuoden viimeisenä päivänä. Voittaneen ehdotuksen perusteella oli määrä tehdä kisamerkki, julisteet jne. Kisafanfaarin sävelsi kapellimestari Arvo Airaksinen. Majoitukseen oli jo tuolloin varattu Porin kaikki hotellit, matkustajakodit ja retkeilymajat. Kisojen suojelijaksi oli alustavasti lupautunut tasavaltamme päämies Urho Kekkonen.²⁵⁴

Toukokuun lopulla 1967 alkoi Satakunnan Kansassa näkyä viitteitä tulevan kesän kisoihin liittyen. Muun muassa kerrottiin, että HKV oli ensimmäinen majoituksen varannut seura. Melko suurelle joukkueelle varattiin hotellimajoitus. Niin ikään uutisoitiin siitä, että kisojen ajaksi stadionille asennettaisiin sähköiset tulostaulut, jotka saatiin lainaksi. Tulostaulut auttaisivat katsojia paremmin seuraamaan kisoja, erityisesti kenttälajien tilannetta.²⁵⁵

Valotaulut saatiin lopulta lainaksi Tampereelta ja Helsingistä. Ne asennettiin kentän molempiin päätyihin. Paikalle odotettiin 60-70 lehtimiestä, joille varattiin pääkatsomon eteläpäädyistä kuusi ylintä penkkiriviä. SUL kävi neuvotteluja myös kisojen televisioinnista, joten tiedotusvälineiden mukanaolo lisääntyi huomattavasti. Tasavallan presidentille eristettiin katsomoon oma aatio.²⁵⁶

Heinäkuussa polemiikkia herättivät kilpailijoiden numerolaput. IAAF vaati HKV:lle rangaistusta, koska Helsingin Maailmankisojen numerolapuissa oli mainoksia. Suomen Urheiluliitto salli Kouvolassa pidetyissä viestijuoksun SM-kilpailuissa mainosten käyttämisen kilpailijoiden numerolapuissa. Arveltiin, että SUL ei vastaisuudessa aikonut

253Hannus, Laitinen, Martiskainen 2002, 77.

254Satakunnan Kansa 11.12.1966.

255Satakunnan Kansa 20.5.1967.

256Satakunnan Kansa 24.5.1967.

valvoa IAAF:n määräysten noudattamista, sillä Satakunnan Kansan saamien tietojen mukaan aikoivat Kalevan Kisojen järjestäjät Porissa käyttää numerolapuissaan erään paikallisen teollisuuslaitoksen mainosta. Sopimus mainoksen käyttämisestä rintanumeroissa oli tehty jo ajat sitten, mutta epäiltiin että Kalevan Kisojen järjestäjät joutuvat poistamaan mainitun mainoksen numerolapuista. Mainittakoon tässä yhteydessä, että mainosten käyttäminen oli IAAF:n Tokiossa hyväksymien määräysten mukaan kiellettyä kansainvälisten kilpailujen lisäksi myös kaikissa kansallisissa yleisurheilukilpailuissa.²⁵⁷

Kisojen ohjelma julkaistiin Satakunnan Kansassa 9. elokuuta. Sen mukaan keskus kentällä kilpailtaisiin perjantaina 11.8. klo 12 ja 18, lauantaina 12.8. klo 9 ja 16 sekä sunnuntaina 13.8. klo 10 ja 13. Lippuja myytiin ennakkoon torstaihin asti Satakunnan Urheiluliikkeessä, Porin Pyörässä, Steenin Urheilussa ja Kisakulmassa.²⁵⁸

Elokuun kymmenentenä lehdessä julkaistiin kartta ja liikenneohjeet urheilukeskukseen Kalevan Kisojen aikana. Samassa yhteydessä esitettiin myös toivomus, että kaupunkilaiset jättäisivät ajoneuvonsa kotiin ja suuntaisivat patikoiden retkensä urheilukeskukseen. Tällä tavoin saataisiin paremmin tilaa kauempaa saapuvien ajoneuvojen pysäköintiin.²⁵⁹

Kisajärjestäjät toivoivat, että porilaiset liputtaisivat niinä kolmena päivänä, jotka SM-kilpailut Porissa kestävät. ”Liput salkoon paitsi kisojen myös 50-vuotiaan Suomen kunniaksi!”²⁶⁰

Poriin saapuneet lehtimiehet eivät olleet kaikkeen tyytyväisiä. Urheilijoita pääsi haastattelemaan vain pukusuojissa tai pääkatsomon ja huoltorakennuksen välisellä aukiolla, jolloin muut kilpailutapahtumat jäivät näkemättä täysin. Edellä mainittuihin numerolappuepäselvyyksiin reagoitiin puolestaan eri tavoin. Jotkut urheilijoista taittoivat numeroissa olleen nimen piiloon, kun taas jotkut eivät välittäneet moisesta mainoksesta mitään. Asiaa koetettiin selittää siten, että numeroissa ollut teksti oli seuran nimi eikä mikään mainos.²⁶¹

257Satakunnan Kansa 19.7.1967.

258Satakunnan Kansa 9.8.1967.

259Satakunnan Kansa 10.8.1967.

260Satakunnan Kansa 11.8.1967.

261Satakunnan Kansa 12.8.1967.

Satakunnan Kansassa kritisoitiin Anssi Kukkosta pääkaupunkilaisten suosimisesta kuvaruutuesiintymisissään. Lehti totesi, ettei näin tapahtunut vain Porin kisatapahtumien yhteydessä, vaan myös jalkapallokatsaukset olivat täynnä HJK:ta. ”Katsellaan televisiota toki muuallakin kuin Pasilassa ja sen eteläpuolella, maksetaan jopa kalliita lupiakin!”²⁶² Tämähän ei ole miksikään muuttunut, tosin tv-lupa on jäänyt historiaan.

Joulukuussa 1982 Satakunnan Kansassa kerrottiin, että Helsingissä seuraavana vuonna pidettävien yleisurheilun MM-kisojen viralliseksi kisatunnukseksi oli rekisteröity Lasseksi nimetty jänis. Lasse oli nyt myös 35 metriä pitkä ja 8 metriä leveä kuumailmapallo, jonka oli määrä tulla Porissa samana vuonna pidettävien Kalevan Kisojen kohuvieraaksi.²⁶³

Vuoden 1983 Kalevan Kisojen suojelijaksi oli lupautunut jälleen tasavallan presidentti, tällä kertaa Mauno Koivisto. Tammikuussa ei tosin vielä ollut tiedossa, saapuisiko hän paikan päälle kisoja seuraamaan. Kiertopalkinto Kalevan Malja oli jo Porissa, ja se oli asetettu muun kisarekvisiitan ohella näytteille porilaisen vakuutuslaitoksen ikkunalle.²⁶⁴

Vuoden alussa kisojen tv-sopimukset olivat vielä avoinna. Niistä huolehtiminen oli Suomen Urheiluliiton asia, eikä kisat järjestävällä seurayhtymällä juuri ollut asiaan sanomista. Televisio määräsi erittäin pitkälle mainospaikat. Kalevan Kisojen markkinointivaliokunta oli esittänyt liikuntalautakunnalle kisojen ajaksi stadionille parikymmentä mainospaikkaa, joiden kohtalosta päätti myös televisio. Pekka Saaristo kertoi, että Kalevan Kisojen tulostaulu vuokrataan Tampereelta. Kyseessä oli sama taulu, joka siirrettiin Helsinkiin MM-kisojen ns. aputauluksi. Porin kaupungin kontolle jäi kisakaluston hankinta ja täydentäminen, seurayhtymä järjesti kilpailut.²⁶⁵

Kaupungin varsinainen kisabudjetti oli 550 000 markkaa. Summalla hankittiin urheiluvälineitä ja maksettiin kaupungin osuus (120 000 markkaa) elektronisen tulostaulun vuokrasta. Tulostaulun kokonaisvuokra oli 160 000 markkaa, josta

262Satakunnan Kansa 13.8.1967.

263Satakunnan Kansa 10.12.1982.

264Satakunnan Kansa 8.1.1983.

265Satakunnan Kansa 21.1.1983.

järjestäjät maksoivat loput.²⁶⁶

Pääsylippujen ennakkomyynti tapahtui 1.5.-15.5. säästöpankeissa kautta maan. Lippuja painettiin porilaisessa kirjapainossa 34 506 kappaletta. Istumapaikkoja oli Porin stadionin pääkatsomossa 2852 ja takasuoran seisomakatsomossa 1700. Pääsylippu oikeutti seuraamaan kisoja aamusta iltaan niin, että kalleimmaltakin paikalta katsoja maksoi lipusta vain 5-10 markkaa tunnilta. Seisomapaikoiltakin oli esteetön näkyvyys koko kentälle. Suomen Urheiluliitto otti pääsylipputuloista 65 prosenttia, loput jäivät järjestäjäsurojen jaettavaksi. Pääsylippujen hinnat: katettu katsomo perjantaina 35 mk, lauantaina 50 mk, sunnuntaina 50 mk, takasuoran istumakatsomo 25, 35, 40 mk, seisomapaikat 20, 25, 25 mk, lasten liput kaikkina päivinä kympin. Koko kisojen ajaksi ei myyty ns. lippupaketteja.²⁶⁷

Kisojen talousvaliokunnan jäsenen ja kisakanslian päällikön Matti Naskalin mukaan monet liikkeet ja laitokset olivat havainneet, että Kalevan Kisojen pääsyliput olivat oivallisia kuntotempauksen palkintoja. Ne kelpasivat myös huomionsoitukseksi liiketuttaville.²⁶⁸

Yleisön kisaravintola sijoitettiin stadionin huoltotilojen uusimpaan osaan. Näin välttyttiin epämukavalta telttaravintolalta. Kisakokonaisuuteen kuuluivat myös kisamessut kauppaopistolla, jonka tiloissa näytteillepanijat esittelivät urheiluun, ulkoiluun ja vapaa-aikaan liittyvää rekvisiittaa.²⁶⁹

Kisoihin ilmoittautui 140 kirjoittavaa lehtimiestä ja 37 lehtikuvaajaa. Katettu lehdistökatsomo oli stadionin etukaarten seisomakatsomossa. Näin pääkatsomon tilat vapautuivat kokonaisuudessaan katsojille. Mitaliurheilijoiden haastattelut tapahtuivat erillisessä lehdistöhuoneessa.²⁷⁰

Vaikka Kalevan Kisoihin osallistuneiden urheilijoiden tuloksellinen anti jäi varsin niukaksi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, niin ainakin kisojen talousvaliokunnan puheenjohtaja Aimo Laaksonen oli suhteellisen tyytyväinen talouslaskelmiin. Hän totesi

266Satakunnan Kansa 15.2.1983.

267Satakunnan Kansa 19.4.1983.

268Satakunnan Kansa 20.5.1983.

269Satakunnan Kansa 23.3.1983.

270Satakunnan Kansa 20.5.1983.

kisojen onnistuneen taloudellisesti tyydyttävästi, vaikka sääolot olivat kehnot. Kolmen päivän aikana kisoihin myytiin 14 817 lippua, joka teki markoissa noin puoli miljoonaa. Laaksonen löysi kolme syytä, miksi 25 000 katsojan tavoitteesta jäätiin niinkin paljon. Teollisuuden lomat alkoivat kaikkein pahimpaan mahdolliseen aikaan juuri kisojen kynnyksellä, eivätkä Kalevan Kisat kuuluneet kansan lomaohjelmaan. Toinen syy olivat Helsingin MM-kisat, joiden ajankohdan vuoksi ihmisiä ei tullut kovin kaukaa. Ja sitten tietysti paljon parjattu sää. Mustat pilvet kiertelivät koko viikonvaihteen ajan tiukasti Porin yllä.²⁷¹

Vuoden 2005 Kalevan Kisoihin liittyen uutisoitiin Satakunnan Kansassa saman vuoden maaliskuun alussa otsikolla ”Kotikisat todennäköisesti Tiia Hautalan viimeiset”. Moniottelija Tiia Hautalan kerrottiin osallistuneen ensimmäisiin kalevalaisiinsa jo 18-vuotiaana 1990 ja oli vuotta 1991 lukuun ottamatta ollut kaikissa mukana. ”On vaikeampaa kuvitella tärkeämpää yleisurheiluvuotta: Kalevan Kisat kotikaupungissa ja MM-kisat Helsingissä. En vanno, että kausi on urani viimeinen, mutta pidän sitä aika todennäköisenä.” Ura sai ensimmäisen sykkeen Porin kisoissa 1983, kun 11-vuotias Tiia sai Petri Keskitalolta nimmarin oikein tikkukirjaimilla. Siitä se innostus lähti.²⁷²

Kisojen yhtenä pääteemana oli maakunnallisuus. Kisakuumetta heräteltiin muun muassa Pitkis Sport -kiertueella, joka ulotettiin noin 30 maakunnan kouluun kuudessa eri kunnassa (Eura, Harjavalta, Huittinen, Kiukainen, Kokemäki ja Nakkila). Kisojen julkisuusarvolla tavoiteltiin myös jäseniä urheiluseuroihin. Kiertue kesti 12 päivää. Yhteensä noin 2500 koululaiselle tarjottiin monipuolinen liikuntatuokio ja muun muassa yleisurheilutietoutta. Kouluille jaettiin myös vapaalippuja perjantain kisapäivälle. Kiertueen toteuttivat Kalevan Kisojen organisaatio, SATY ja Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu.²⁷³

Kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Raimo Järvisen mukaan Kalevan Kisat eivät ole taloudellinen menestys kisaisännille. Plussaa tuovat näkyvyys ja Porin säilyminen yleisurheilun suurtahtumien järjestäjänä. Kisoja kannattaa järjestää toki myös lajin säilymisen kannalta. Järvisen mukaan tulevaisuudessa Kalevan Kisoja on tarkoitus järjestää vain stadiontason paikkakunnilla. Näitä ovat Porin lisäksi Helsinki,

271 Satakunnan Kansan 5.7.1983.

272 Satakunnan Kansan 8.3.2005.

273 Satakunnan Kansan 19.4.2005.

Lahti, Turku ja Tampere. Myös Ouluun rakennettiin stadionia. Järvinen ei ollut vakuuttunut, että hyötyisikö Pori MM-kisavuodesta. Vaikka Kalevan Kisat olikin tärkein näyttökisa MM-kisoihin, Helsinki vei parhaat mahdollisuudet yhteistyökumppaneihin. Kalevan Kisojen järjestäminen on kallista. Jo pelkkä kisaisännöyden saaminen maksoi 130 000 euroa. Kisojen kulubudjetti oli 500 000. Järvinen totesi, että ilman kaupungin suurta panosta kisat eivät olisi onnistuneet.²⁷⁴

Yhteistyökumppanit toivat kisoihin rahaa noin 80 000 euroa. Selkeästi isoin yhteistyökumppani oli vakuutusyhtiö If. Lisäksi SUL:n kautta olivat mukana Eniro ja Spar. Maakunnasta pääyhteistyökumppaneina olivat Outokumpu, Satakunnan Osuuskauppa, Luvian Saha ja Satakunnan Puhelin. Myös kunnat olivat lähteneet tukemaan kisoja kisapaketteja ostamalla.²⁷⁵

Toukokuun lopussa Satakunnan Kansassa julkaistiin Kalevan Kisojen mainos. Kisojen todettiin olevan huippu-urheilun, liikunnan ja kulttuurin juhlaa. Mainoksessa esitettiin kisalippujen hinnat. ”Startti”-yrityslippu maksoi 65 euroa päivältä ja sisälsi A-katsomon paikan, lounaan yritysteltassa (ei juomia), käsiohjelman ja pysäköinnin. ”Loppukiri”-yrityslippu maksoi 150 euroa lauantaipäivältä ja sisälsi edellä mainitun lisäksi lauantai-illan jamilipun Pori Jazzin iltakonserttiin sekä kisapaidan. ”Finaali”-yrityslippu puolestaan maksoi 250 euroa lauantaiapäivältä ja sisälsi edellä mainitun lisäksi hotellimajoituksen (la-su). Yleisölippujen hinnat olivat seuraavat: A-katsomo paikkalippu 20 euroa/päivä – 18 euroa/päivä – 50 euroa/kolme päivää, B-katsomo paikkalippu 18 euroa/päivä – 16 euroa/päivä – 45 euroa/kolme päivää ja C-katsomo paikkalippu 12 euroa/päivä – 11 euroa/päivä – 30 euroa/kolme päivää, lapset alle 15-vuotiaat C-katsomo paikkalippu 5 euroa/päivä – 4 euroa/päivä. Alle 7-vuotiaat veloitusetta.²⁷⁶

Porin kirjastossa oli näyttely, jossa voi tutustua Kalevan Kisojen historiaan. Näyttelyn ydin oli puolimetrisen ikuisesti kiertävä Kalevan Malja. Näyttely oli toteutettu kisaorganisaation johdolla yhteistyössä If:n, Satakunnan Kansan ja Satakunnan Museon kanssa. Näyttely oli osa vuoden 2005 teemaa, jossa korostui huippu-urheilun ja kulttuurin yhteistyö. Näyttelyn avajaisissa kuultiin Porin kunniakansalaisen Ted

²⁷⁴Satakunnan Kansan 21.4.2005.

²⁷⁵Satakunnan Kansan 13.7.2005.

²⁷⁶Satakunnan Kansan 31.5.2005.

Cursonin alkufanfaari ja muita esityksiä. Kisat näkyivät myös Satakunnan Museossa, jossa oli heinäkuun esineenä näytteillä Kimmo Saariston mitaleja, joukossa muun muassa vuonna 1983 Porissa voitettut kultamitalit.²⁷⁷

Kisat saavuttivat yleisötavoitteensa. Kolmen päivän aikana Porin stadionilla vieraili yhteensä 23 000 kävijää, kun mukaan lasketaan kaikki urheilijat, toimitsijat sekä lehdistö. Perjantaina kisojen kävijämäärä oli noin 6000, lauantaina noin 7000 ja sunnuntaina noin 9000. Maksaneita katsojia oli noin 18 000. Kisabudjetin minimitaloite 12 000 ylittyi reilusti.²⁷⁸

²⁷⁷Satakunnan Kansa 17.6.2005.

²⁷⁸Satakunnan Kansa 18.7.2005.

7. Yleisurheilun kulttuurin muutos sadan vuoden aikana Porin Kalevan Kisojen valossa

Yleisurheilukilpailujen pääosissa ovat tietysti urheilijat, mutta tämä tutkimus on keskittynyt niihin asioihin, joita vaaditaan, jotta urheilijat pääsevät tekemään tuloksia. Niistä voisi saada aikaan toisentyypin tutkimuksen. Kilpailujen järjestäminen vaatii ensinnäkin asianmukaisen urheilukentän, jossa on sääntöjen mukaisia suorituspaikkoja eri lajeja varten. Porin ensimmäisissä Kalevan Kisoissa vuonna 1915 urheiltiin Tiilimäen urheilukentällä, joka oli rakennettu vuonna 1909. Sen rakentamisessa oli noudatettu Lauri ”Tahko” Pihkalan Urheilijan oppaan pienintä suunnitelmaa. Vuonna 1911 tehtyjen sääntömuutosten myötä kentän suorituspaikat muistuttivat jo melko paljon niiden nykyaikaisia versioita. Tosin esimerkiksi korkeus- ja seiväshyppypaikoilla ei ollut vielä patjoja pehmentämässä alastuloa, vaan tätä virkaa toimittivat hiekka ja sahanpurut.

Tiilimäen urheilukentän rakentamisen jälkeen Porin kaupungin urheilupaikkarakentaminen oli vähäistä, mikä johti urheilupaikkojen kasvavaan puutteeseen. Suomen itsenäistymisen jälkeen kaupunkeihin alettiin perustaa urheilulautakuntia, joiden tehtäviin kuului urheilupaikkojen saattaminen parempaan kuntoon. Vuonna 1934 Tiilimäen urheilukenttä todettiin vanhanaikaiseksi, pieneksi ja huonokuntoiseksi. Uusi urheilukenttä päätettiin rakentaa Herralahteen. Kaupungin rakennusmestari K.A. Myntin piirtämä Herralahden kenttä valmistui vuonna 1935. Vielä 1930-luvulla hyvin harvoilla urheilukentillä oli katsomo. Herralahteen rakennettiin peräti 500 hengen katettu katsomo. Kentän juoksuradan materiaaliksi valitun hiilimurskan todettiin olevan sen ajan parhaita suomalaisia juoksuratoja. Vuoden 1953 Kalevan Kisojen jälkeen Herralahden kenttää arvosteltiin kovin sanoin. Sitä ei esimerkiksi pidetty katsojien kannalta parhaana mahdollisena.

Vuonna 1952 vahvistetun Porin urheilukeskuksen yleissuunnitelman pohjalta valmistui vuonna 1964 Porin stadion, jolloin Herralahden kenttä menetti asemansa kaupungin ykkösurheilukenttänä. Porin kolmannet Kalevan Kisat järjestettiin vuonna 1967 stadionilla. Puheenaiheeksi kisojen aikaan nousi esimerkiksi stadionin nopeaksi kehuttu öljytty juoksurata. Yleisön turvallisuuden parantamiseksi moukarihäkkiä korotettiin ja häkin aukkoa kavennettiin. Kilpailijoiden turvallisuutta korkeus- ja seiväshyppypaikoilla taas pyrittiin parantamaan korvaamalla sahanpurukat

muovikasoilla.

Vuoden 1983 Kalevan Kisoja varten stadionille suunniteltiin huoltotilojen muutostöitä, yhden juoksuradan lisäämistä, estehaudan siirtämistä sekä takasuoran katsomon muuttamista istumakatsomoksi. Investointien toivottiin edesauttavien maaottelujen järjestämistä. Muutosten jälkeen suorituspaikat täyttivät kansainväliset mitat. 1980-luvulle tultaessa tekniset laitteet olivat saaneet sijaa myös urheilukentillä. Kisatekniikka jakautui neljään osaan: omaan tekniikkaan, tulostekniikkaan, tv- ja radiotekniikkaan ja tulostauluun. Eräs tekniikan huipputuotteista olikin suuri tulostaulu, jota käytettiin myös MM-kisojen varatauluna. Uutuutena oli myös heittojen mittauksessa käytetty optinen mittauslaite. Kisojen aikana stadionin pääkatsomon alla sijaitsi ns. sanojen käsittelykeskus, joka oli käytännössä tietokoneyksikkö. Se tuotti tulosliuškoja siihen tallennettujen osanottajaluetteloiden pohjalta.

Vuoden 2005 Kalevan Kisoja varten uusittiin stadionin vuonna 1983 rakennettu vanhanaikaiseksi todettu kuuluttamo, kuten myös kentän kaapeliverkosto, juoksurata sekä kenttälajien suorituspaikkoja. 2000-luvulle tultaessa atk oli mullistanut tulospalvelun, ja tekniikasta oli muodostunut kisojen suurin kuluerä. Suorituspaikkojen suurimmat muutoksen vuosisadan aikana liittyvätkin pääosin teknisiin laitteisiin sekä materiaaleihin. Mitat ja kilpailukäytännöt ovat pysyneet melko samanlaisina vuosikymmeniä. Näkyvin muutos on tapahtunut juoksuradan pinnoitteiden kohdalla.

Vuonna 1912 yleisurheilun Suomen ennätyslistoilla oli vielä 76 lajia, mutta rajua karsimista tapahtui ennen Porin vuoden 1915 Kalevan Kisoja. Vuonna 1914 mestaruuskilpailujen lajeihin lisättiin painonheitto ja antiikkinen kiekonheitto poistettiin. Kymmenotteluun määrättiin kolmiloikan tilalle 400 metrin juoksu. Edelleen kilpailtiin myös molemminpuolisissa heitoissa, jotka poistettiin lopulta vuonna 1923. Samana vuonna poistettiin myös omituinen sääntö, jonka mukaan kansallisiksi ennätyksiksi hyväksyttiin vain kotimaan kamaralla tehdyt tulokset.

Suurin muutos lajeihin ja sääntöihin liittyen on naisten aseman muuttuminen 1900-luvun alkuvuosista. SVUL:n urheilujaosto päätti naisten yleisurheilun ottamisesta kilpailuohjelmaan vuonna 1911. Kuitenkin vuonna 1913 SVUL:n liittokokouksessa tehty esitys ”oikeitten” yleisurheilumestaruuskilpailujen järjestämisestä kaatui. Naisten

asema huononi jälleen, kun vuonna 1923 naisten mestaruuskilpailut lopetettiin pitkäksi aikaa.

Vuoden 1953 kisojen lajeiksi oli lisätty 3000 metrin estejuoksu sekä 30 kilometrin kävely. Lajivalikoimasta puolestaan oli poistettu painonheitto sekä molemminpuoliset heitot. Naisia ei edelleenkään päästetty kilpailemaan, vaikka heidät oli hyväksytty olympiakisoihin jo vuonna 1928. Naisurheilusta oli alettu keskustella SUL:ssa vuoden 1932 olympiakisojen jälkeen, ja seuraavana vuonna perustettiin naisvaliokunta. Naisten ensimmäiset omat Suomen mestaruuskilpailut järjestettiin vuonna 1945 ja ensimmäiset yhteiset Kalevan Kisat vuonna 1959.

Vuoden 1967 kisojen miesten lajivalikoima oli kutakuinkin vastaava kuin vuonna 1953. Maratonjuoksu oli lisätty kisaohjelmaan, kun taas kävelyä ei ollut. Naisten pääsivät lopulta mukaan myös porilaisiin Kalevan Kisoihin. Tosin arvostus ei edelleenkään ollut kovin korkealla tasolla ja esimerkiksi ”tytöttelyä” esiintyi lehtikirjoittelussa. Kisojen aikaan lajivalmentajajärjestelmä oli jo melko vakiintunut ja myös ulkomaisia valmentajia oli alettu värvätä. Suurimpia puheenaiheita kisojen aikana oli juoksuvalmentaja Arthur Lydiard. Myös urheiluvälineiden kehittymistä oli tapahtunut. Lasikuituseiväs sai paljon huomiota osakseen.

Vuoden 1983 kisojen aikaan doping-kysymys oli noussut voimakkaasti esille. Suomen ennätysten kehitys vuoden 1967 kisoista vuoteen 1983 oli ollut valtavaa, joten ei ollut mitenkään erikoista, että doping-epäilyjä heräsi tämän tästä. Vielä 1970-luvulla anabolisten steroidien käyttöä ei monien urheilijoiden keskuudessa edes pidetty kovin vakavana sääntörikkomuksena, koska käyttö kansainvälisellä tasolla oli yleistä. Asenteet ovat koventuneet noista ajoista selvästi.

Vuonna 2005 lajien suorittamiseen liittyvät säännöt eivät juuri eronneet vuosikymmenten takaisista. Muutokset suorituspaikoilla olivat hieman suurempia. Naiset olivat saaneet käytännössä tasavertaisen aseman miehiin nähden, kun lajivalikoimaan oli lisätty seiväshyppy, kolmiloikka ja moukarinheitto. Lisäksi 3000 metrin juoksumatka oli pidennetty 5000 metriin ja naiset kilpailivat myös 3000 metrin estejuoksussa. Kaikista suurimmat muutokset oli kuitenkin tuonut tekninen kehitys, joka näkyi esimerkiksi ajanoton vaihtumisena käsiajanotosta maalikamerajärjestelmiin.

Tekninen kehitys näkyy myös urheiluvälineissä ja -varusteissa uusien materiaalien osalta, mutta pohjimmiltaan välineissä ei ole sadan vuoden aikana tapahtunut mitenkään äärimmäisen suurta muutosta.

Kilpailujen järjestäjien määrä on vuosisadan kuluessa vähitellen kasvanut. Kun vuoden 1915 kisat hoidettiin muutaman kymmenen toimitsijan voimin, oli heitä Herralahdessa vuonna 1953 jo 102. Seuraaviin kisoihin vuonna 1967 määrä kasvoi yli 250 ja vuonna 1983 henkilöstön määrä oli jo useita satoja. Vuonna 2005 kisapalvelujen pyörittämiseen tarvittiin 600 hengen talkoojoukko. Porin Tarmon järjestämiä Porin ensimmäisiä Kalevan Kisoja lukuun ottamatta kaikkien muiden kisojen järjestäjinä ovat olleet useamman seuran muodostamat seurayhtymät.

Ilmoittautumissysteemit ovat sadan vuoden aikana kehittyneet. Paperisista ilmoittautumislomakkeista ja kirjeitse tapahtuvasta ilmoittautumisesta tultiin 2000-luvulla sähköposti-ilmoittautumisiin ja sitten suoraan netissä käytettävän Kilpailukalenteri-järjestelmän kautta tapahtuvaan ilmoittautumiseen. Kilpailumaksut lähetettiin sata vuotta sitten kirjekuoressa. Myöhemmin ne maksettiin tilisiirrolla pankkitilille ja 2000-luvulla verkkopankissa.

Kuten järjestävän organisaation koko, on myös myynnin, markkinoinnin ja median rooli kasvanut merkittävästi vuosisadan aikana. Kun vuonna 1915 kisajärjestäjien kehoitus urheilijoille oli lähinnä ottaa oma peitto mukaan, ja vuoden 1953 kisojen majoitus tapahtui lähinnä koulurakennuksissa, vuonna 1967 majoitukseen varattiin jo Porin kaikki hotellit, matkustajakodit ja retkeilymajat. Tämän jälkeen myös naapurikunnat osallistuivat majoitukseen.

Vuoden 1915 kisoihin liittynyt lehtiutisointi oli vähäistä, mutta kisojen käsiohjelma mainoksineen muistutti jo nykyaikaista. Vuoteen 1953 mennessä sanomalehden koko oli kasvanut moninkertaiseksi ja urheiluasioistakin uutisoitiin jo melko monipuolisesti. Kilpailijoiden yhteismajoitus sekä kisaravintola saivat kiitosta. Valituksen aiheita sen sijaan antoivat Yleisradion uutislähetykset. Vuoden 1967 kisojen markkinointiin liittyi muun muassa kisajulisteen, kisamerkin ja kisafanfaarin suunnittelua. Uusi asia verrattuna vuoden 1953 kisoihin oli kisojen televisiointi. Tästä eteenpäin televisio sitten jo määrittikin mainospaikat ja kisaohjelman kulun.

Kaiken kaikkiaan yleisurheilun suorittaminen sääntöineen ei ole sadassa vuodessa juuri muuttunut, vaikka kisajärjestelyt ovat kehittyneet merkittävästi. Suurimmat muutokset on tuonut teknologian kehitys, joka näkyy merkittävimmin teknisissä laitteissa sekä joidenkin urheiluvälineiden sekä suorituspaikkojen materiaaleissa.

Lähteet

Tutkimusaineistot

Satakunnan Kansa: 28.5.1952. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 10.5.1953. Pori. Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 15.6.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 15.7.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 16.7.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 24.7.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 8.8.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 13.8.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 15.8.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 16.8.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 17.8.1953. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 26.1.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 14.3.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 29.3.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 2.4.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 12.5.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 4.8.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 14.9.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 8.12.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 11.12.1966. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 31.3.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 29.4.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 20.5.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 24.5.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 19.7.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 30.7.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 3.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 9.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 10.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 11.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.

Satakunnan Kansa: 12.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 13.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 14.8.1967. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 8.1.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 27.1.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 11.2.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 6.11.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 14.11.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 24.11.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 1.12.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 2.12.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 10.12.1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 8.1.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 21.1.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 9.2.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 15.2.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 17.3.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 23.3.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 9.4.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 15.4.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 19.4.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 20.5.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 1.6.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 6.6.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 14.6.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 24.6.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 27.6.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 1.7.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 2.7.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 4.7.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 5.7.1983. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunnan Kansa: 8.3.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 19.4.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 21.4.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.

Satakunnan Kansa: 24.5.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 31.5.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 3.6.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 17.6.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 13.7.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 15.7.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 18.7.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansa: 19.7.2005. Pori: Alma Media Kustannus Oy.
Satakunnan Kansan Kalevan Kisat 83 -tiedotuslehti, 1/1982. Pori: Satakunnan Kirjateollisuus Oy.
Satakunta: 16.4.1914. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 12.9.1914. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 8.4.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 15.7.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 7.8.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 10.8.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 12.8.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 14.8.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Satakunta: 17.8.1915. Pori: Osakeyhtiö Satakunta.
Suomen Urheilulehti: 1.12.1909, n:o 23-24. Helsinki: Suomen Urheilulehti Oy.
Suomen Urheilulehti: 19.8.1915, n:o 47. Helsinki: Suomen Urheilulehti Oy.
Suomen Urheilulehti: 13.8.1953. Helsinki: Suomen Urheilulehti Oy.

Kirjallisuus

Hannus, Matti, Laitinen, Esa, Martiskainen, Seppo 2002: *Kalevan kisat, Kalevan Malja – Vuosisata yleisurheilun Suomen mestaruuksia*. Helsinki: Suomen Urheiluliitto.
Harjunpää, Susanna 2004: *Lehmien laidunmaasta porilaisten virkistyskeitaaksi – Häyrynen, Maunu, Eskola, Taneli, Granö, Päivi, Mattila, Olli ja Sotka-Siira, Jouni (toim.), Suistolaisten puisto. Porin kansallisen kaupunkipuiston historia ja maisema*. Pori: Porin Kaupunki, Porin kaupunginkanslian kaavoitusosasto, Porin kaupunkisuunnittelusarja C 55/2004.
Hermo, Harri 2015: *Kisat isolla koolla. 100 vuotta Kalevan Kisoja Porissa*. Pori: Harri Hermo, omakustanne.

Häyrinen, Reijo 1987: *Suomen yleisurheilun historia*. Helsinki: Suomen Urheiluliitto.

International Association of Athletics Federations (IAAF) 2014: *Yleisurheilun kansainväliset säännöt*. Helsinki: Suomen Urheiluliitto.

Jukola, Martti 1947: *Urheilun pikku jättiläinen*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Martiskainen, Seppo (toim.) 2006: *Suomi voittoon - kansa liikkumaan: Suomen yleisurheilun 100 vuotta*. Helsinki: Yleisurheilun Tukisäätiö.

Nenonen, Kaisu-Maija ja Teerijoki, Ilkka 1998: *Historian suursanakirja*. WSOY.

Pihkala, Lauri 1908: *Urheilijan opas*. Jyväskylä: K. J. Gummerus Osakeyhtiö.

Sirmeikkö, Paul ja Kolkka, Sulo (toim.) 1957: *Yleisurheilumme maineen tieltä. Suomen Urheiluliitto 1906-1956*. Helsinki: Suomen Urheiluliitto.

Sivula, Anna 2015: Tilaushistoria identiteettityönä ja kulttuuriperintöprosessina. Paikallisen historiapolitiikan tarkastelua. – *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja 2015*. Kulttuuripolitiikan tutkimuksen seura r.y.

Valste, Armas 1946: *Urheilijain opas*. Helsinki: Oy. Suomen Ilmoituskeskus.

Wikipedia 2016: *Herralahden kenttä*, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Herralahden_kenttä> (28.3.2016).

Wikipedia 2016: *Porin stadion*, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Porin_stadion> (4.4.2016).

Wikipedia 2016: *Satakunnan Kansa*, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Satakunnan_Kansa> (14.4.2016).

Wikipedia 2016: *Urheilulehti*, <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Urheilulehti>> (14.4.2016).